

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Bakalářská práce

**Regionální politika EU a rozvoj regionu
soudržnosti Severozápad**

Petr Potančok

© 2019 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Petr Potančok

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Regionální politika EU a rozvoj regionu soudržnosti Severozápad

Název anglicky

Regional Policy EU and Development of the Cohesion Region Severozápad

Cíle práce

Hlavním cílem bakalářské práce je rozbor a zhodnocení fungování regionální politiky EU v průběhu programového období 2014-2020 a její dopad na rozvoj regionu soudržnosti Severozápad, tvořený krajem Ústeckým a Karlovarským, který z dlouhodobého hlediska spadá mezi méně rozvinuté regiony.

Metodika

Z metodologického pohledu bude využito především techniky studia dokumentů odborné povahy a sekundární analýzy dat. Také bude využito primárního sběru dat pomocí polostandardizovaných rozhovorů s klíčovými aktéry zodpovědnými za realizaci regionální politiky v krajích regionu soudržnosti Severozápad.

Doporučený rozsah práce

30 – 40 stran

Klíčová slova

Evropa 2020, Region soudržnosti Severozápad, Regionální politika, Strukturální fondy

Doporučené zdroje informací

ESKELINEN, Heikki, et al.: *Competitiveness, Localised Learning and Regional Development: Specialization and Prosperity in Small Open Economies*, Taylor and Francis, 2002. ProQuest Ebook Central, <https://ebookcentral-proquest-com.infozdroje.czu.cz/lib/czup/detail.action?docID=169634>.

KOVÁRNÍK, J. – STEJSKAL, J. *Regionální politika a její nástroje*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-588-2.

MATES, P. – WOKOUN, R. *Malá encyklopedie regionalistiky a veřejné správy*. Praha: Prospektrum, 2001. ISBN 80-7175-100-6.

PILEČEK, J. *Regionální politika, územní disparity a dopady hospodářské krize v České republice*. Praha: ÚRS Praha, 2011. ISBN 978-80-7369-383-1.

PILNÝ, J. – PEKOVÁ, J. – JETMAR, M. *Veřejný sektor – řízení a financování*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-936-4.

SKOKAN, K. *Konkurenceschopnost, inovace a klastry v regionálním rozvoji*. Ostrava: Repronis, 2004. ISBN 80-7329-059-6.

WOKOUN, R. *Regionální rozvoj : východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování*. Praha: Linde, 2008. ISBN 978-80-7201-699-0.

WOKOUN, R. *Základy regionálních věd a veřejné správy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-304-9.

Předběžný termín obhajoby

2018/19 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Jakub Husák, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 21. 11. 2018

prof. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 21. 11. 2018

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 05. 03. 2019

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Regionální politika EU a rozvoj regionu soudržnosti Severozápad" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15. 3. 2019

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval Ing. Jakubu Husákovi Ph.D. za jeho pomoc, připomínky a vstřícný přístup při vedení této práce. Také bych rád poděkoval Ing. Janu Kadrabovi a Ing. Josefu Svobodovi z Odboru regionálního rozvoje Krajského úřadu Ústeckého kraje za ochotu a poskytnuté informace.

Regionální politika EU a rozvoj regionu soudržnosti Severozápad

Abstrakt

Bakalářská práce je zaměřena na charakteristiku regionální politiky Evropské unie a její realizaci na území regionu soudržnosti Severozápad. Práce se skládá ze tří částí. První část vymezuje základní pojmy regionální politiky EU, její nástroje a historický vývoj. Ve druhé části je stručně popsána charakteristika regionu soudržnosti Severozápad vybranými ukazateli. Poslední část je věnována Integrovanému regionálnímu operačnímu programu a výkonu regionální politiky v regionu.

Klíčová slova: Evropa 2020, Region soudržnosti Severozápad, Regionální politika, Strukturální fondy

Regional Policy of the EU and Development of the Cohesion Region Northwest

Abstract

Bachelor thesis aims to characterize regional policy of the European Union and its realization in the Cohesion Region Northwest. The thesis consists of three parts. The first part defines basic terms of regional policy of the EU, its financial instruments and historical background. In the second part are described the characteristics of the Cohesion Region Northwest through the chosen indicators. The last part is dedicated to IROP and the realization of regional policy in the region.

Keywords: Europe 2020, Cohesion Region Northwest, Regional Policy, Structural Funds

Obsah

1	ÚVOD	11
2	CÍLE PRÁCE	12
3	METODIKA PRÁCE	12
4	TEORETICKÁ VÝCHODISKA	13
4.1	REGION	13
4.1.1	Definice Regionu	13
4.1.2	Regionalizace.....	13
4.1.3	Dělení regionů	14
4.2	REGIONÁLNÍ POLITIKA	16
4.2.1	Definice	16
4.2.2	Vznik a vývoj.....	17
4.2.3	Nástroje regionální politiky	20
4.3	REGIONÁLNÍ POLITIKA EU	22
4.3.1	Principy regionální politiky Evropské unie	22
4.3.2	Historie a vývoj	23
4.3.3	Programové období 2014-2020	25
4.3.4	Programové období 2021-2027	29
4.4	REGIONÁLNÍ POLITIKA ČR.....	30
4.4.1	Historie a vývoj	30
4.4.2	Aplikace regionální politiky EU v ČR v období 2007-2013.....	33
4.4.3	Aplikace regionální politiky EU v ČR v období 2014-2020.....	35
5	VLASTNÍ PRÁCE: CHARAKTERISTIKA REGIONU SOUDRŽNOSTI SEVEROZÁPAD	40
5.1	ADMINISTRATIVNÍ ČLENĚNÍ	40
5.2	DEMOGRAFICKÉ UKAZATELE	42
5.3	SOCIOEKONOMICKÉ UKAZATELE.....	43
5.4	DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURA	44
5.5	HOSPODÁŘSTVÍ.....	45
5.6	CESTOVNÍ RUCH.....	46
5.7	ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ	47
6	VLASTNÍ PRÁCE: FINANCOVÁNÍ REGIONÁLNÍHO ROZVOJE REGIONU SEVEROZÁPAD Z IROP	49
6.1	PRIORITNÍ OSA 1: KONKURENCESCHOPNÉ, DOSTUPNÉ A BEZPEČNÉ REGIONY.....	51

6.1.1	Specifický cíl 1.1: Zvýšení regionální mobility prostřednictvím modernizace a rozvoje sítí regionální silniční infrastruktury navazující na síť TEN-T.....	52
6.1.2	Specifický cíl 1.2: Zvýšení podílu udržitelných forem dopravy	54
6.1.3	Specifický cíl 1.3: Zvýšení připravenosti k řešení a řízení rizik a katastrof	56
6.2	PRIORITNÍ OSA 2: ZKVALITNĚNÍ VEŘEJNÝCH SLUŽEB A PODMÍNEK ŽIVOTA PRO OBYVATELE REGIONŮ	58
6.2.1	Specifický cíl 2.1: Zvýšení kvality a dostupnosti služeb vedoucí k sociální inkluzi .	60
6.2.2	Specifický cíl 2.2: Vznik nových a rozvoj existujících podnikatelských aktivit v oblasti sociálního podnikání	61
6.2.3	Specifický cíl 2.3: Rozvoj infrastruktury pro poskytování zdravotních služeb a péče o zdraví	63
6.2.4	Specifický cíl 2.4: Zvýšení kvality a dostupnosti infrastruktury pro vzdělávání a celoživotní učení	65
6.2.5	Specifický cíl 2.5: Snížení energetické náročnosti v sektoru bydlení	67
6.3	PRIORITNÍ OSA 3: DOBRÁ SPRÁVA ÚZEMÍ A ZEFEKTIVNĚNÍ VEŘEJNÝCH INSTITUCÍ	69
6.3.1	Specifický cíl 3.1: Zefektivnění prezentace, posílení ochrany a rozvoje kulturního dědictví	70
6.3.2	Specifický cíl 3.2: Zvyšování efektivity a transparentnosti veřejné správy prostřednictvím rozvoje využití a kvality systémů IKT	72
6.3.3	Specifický cíl 3.3: Podpora pořizování a uplatňování dokumentů územního rozvoje	74
6.4	PRIORITNÍ OSA 4: KOMUNITNĚ VEDENÝ MÍSTNÍ ROZVOJ	76
6.4.1	Specifický cíl 4.1: Posílení komunitně vedeného místního rozvoje za účelem zvýšení kvality života ve venkovských oblastech a aktivizace místního potenciálu	77
6.4.2	Specifický cíl 4.2: Posílení kapacit komunitně vedeného místního rozvoje za účelem zlepšení řídicích a administrativních schopností MAS	79
6.5	PRIORITNÍ OSA 5: TECHNICKÁ POMOC.....	80
6.5.1	Specifický cíl 5.1: Zajištění kvalitního řízení a implementace programu.....	80
6.6	VYHODNOCENÍ VÝKONU REGIONÁLNÍ POLITIKY V REGIONU SOUDRŽNOSTI SEVEROZÁPAD .	83
7	ZÁVĚR	85
8	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	87
8.1	LITERÁRNÍ ZDROJE.....	87
8.2	ELEKTRONICKÉ ZDROJE	87
9	PŘÍLOHY	95

Seznam obrázků

Obrázek 1: Administrativní členění Ústeckého kraje	41
Obrázek 2: Administrativní členění Karlovarského kraje.....	41
Obrázek 3: Vývoj míry nezaměstnanosti	44

Seznam tabulek

Tabulka 1: Administrativní členění.....	40
Tabulka 2: Celkový přírůstek obyvatelstva (%o na 1000 obyvatel)	42
Tabulka 3: Vybrané demografické ukazatele k 31. 12. 2017.....	43
Tabulka 4: Měřené emise oxidu siřičitého (t/km ²).....	47

Seznam grafů

Graf 1: Alokované zdroje ESIF.....	36
Graf 2: Alokace financí v rámci IROP.....	50
Graf 3: Specifický cíl 1.1 - počet podpořených projektů	52
Graf 4: Specifický cíl 1.1 – příspěvek EU podpořeným projektům (mil. CZK).....	53
Graf 5: Specifický cíl 1.2 - počet podpořených projektů	55
Graf 6: Specifický cíl 1.2 – příspěvek EU podpořeným projektům (mil. CZK).....	56
Graf 7: Specifický cíl 1.3 - počet podpořených projektů	57
Graf 8: Specifický cíl 1.3 – příspěvek EU podpořeným projektům (mil. CZK).....	58
Graf 9: Specifický cíl 2.1 - počet podpořených projektů	60
Graf 10: Specifický cíl 1.2 – příspěvek EU podpořeným projektům (mil. CZK).....	61
Graf 11: Specifický cíl 2.2 - počet podpořených projektů	62
Graf 12:Specifický cíl 2.2 – příspěvek EU podpořeným projektům (mil. CZK).....	63
Graf 13: Specifický cíl 2.3 - počet podpořených projektů	64

Graf 14: Specifický cíl 2.3 – příspěvek EU podpořeným projektům (mil. CZK).....	65
Graf 15: Specifický cíl 2.4 - počet podpořených projektů	66
Graf 16: Specifický cíl 2.4 – příspěvek EU podpořeným projektům (mil. CZK).....	67
Graf 17: Specifický cíl 2.5 - počet podpořených projektů	68
Graf 18: Specifický cíl 2.5 – příspěvek EU podpořeným projektům (mil. CZK).....	69
Graf 19: Specifický cíl 3.1 - počet podpořených projektů	71
Graf 20: Specifický cíl 3.1 – příspěvek EU podpořeným projektům (mil. CZK).....	72
Graf 21: Specifický cíl 3.2 - počet podpořených projektů	73
Graf 22: Specifický cíl 3.2 – příspěvek EU podpořeným projektům (mil. CZK).....	74
Graf 23: Specifický cíl 3.3 - počet podpořených projektů	75
Graf 24: Specifický cíl 3.3 – příspěvek EU podpořeným projektům (mil. CZK).....	76
Graf 25: Specifický cíl 4.1 - počet podpořených projektů	77
Graf 26: Specifický cíl 4.1 – příspěvek EU podpořeným projektům (mil. CZK).....	78
Graf 27: Specifický cíl 4.2 - počet podpořených projektů	79
Graf 28: Specifický cíl 4.2 – příspěvek EU podpořeným projektům (mil. CZK).....	80
Graf 29: Specifický cíl 5.1 - počet podpořených projektů	81
Graf 30: Specifický cíl 5.1 – příspěvek EU podpořeným projektům (mil. CZK).....	82

1 Úvod

Bakalářská práce se zabývá problematikou regionální politiky Evropské unie, její realizace a následných dopadů na území regionu soudržnosti Severozápad.

Regionální politika EU spadá mezi komunitární politiky, které jsou uskutečňovány členskými státy a má do určité míry decentralizovaný charakter, za účelem její koordinace proto Evropská komise vydává Orientační směrnice, obsahující strategické návrhy, a cíle regionální politiky pro nadcházející období. Na nadnárodní úrovni a od 80. let minulého století nabývá regionální politika na důležitosti, jelikož jedním z jejích primárních cílů je zajištění konkurenceschopnosti v slabších regionech, na kterých by se integrace do jednotného trhu mohla projevit negativně a dále prohloubit regionální disparity. Tato politika staví na cílené podpoře malých a středních podniků, využívání lokálních zdrojů, zlepšování pracovních zdrojů a kvalifikace v jednotlivých regionech. V současné době se do popředí dostal důraz na koncepci udržitelného rozvoje, tj. který zajišťuje rovnováhu mezi ekonomikou, socio-demografickými aspekty a životním prostředím, což vede k orientaci regionální politiky na budoucnost a dlouhodobé zlepšování kvality života v regionech.

Na národní úrovni je politika pro období 2014-2020 ošetřena dokumentem s názvem Dohoda o partnerství, který nahrazuje Národní strategický rámec, a definuje i operační programy, čímž slouží jako základ pro čerpání dotací. Dále byl pro toto období zaveden Integrovaný regionální operační program (IROP), který slučuje sedm samostatných regionálních operačních programů z období minulého, s cílem zjednodušit čerpání finančních prostředků. Změnami prošly i národní operační programy, kterých bylo usnesením vlády stanoveno deset a jsou spolufinancovány z Evropských strukturálních a investičních fondů (ESIF), s důrazem kladeným na podporu OP Doprava, IROP a OP Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost.

Tato práce by měla přiblížit funkci regionální politiky a regionálního rozvoje, zejména změny v jejich vnímání v čase a transformace strategií Evropa 2020. Charakteristice a analýze se věnuje praktická část práce, v které jsou aplikace nástrojů regionální politiky a čerpání z fondů Evropské unie uvedeny na příkladu realizovaných projektů na území regionu soudržnosti Severozápad.

2 Cíle práce

Hlavním cílem bakalářské práce je rozbor a zhodnocení výkonu regionální politiky EU za programové období 2014-2020 a její dopad na rozvoj regionu soudržnosti Severozápad, který z dlouhodobého hlediska spadá mezi méně rozvinuté regiony EU28. Samostatná podkapitola je věnována i programovému období 2007-2013, jejímž cílem je v krátkosti shrnout průběh a opatření předchozího období. Podružným cílem práce je charakteristika regionální politiky Evropské unie, jejích cílů, prostředků a vývoji v čase.

3 Metodika práce

Práce se skládá ze čtyř kapitol, zaměřených na jednotlivé tematické okruhy. První kapitola je věnována regionální politice Evropské unie, a to jednak z pohledu historického vývoje a souvislostí, tak ze stránky věcné, zabývající se cíli, nástroji a jejímu uplatnění v praxi. Východisky této části jsou převážně odborné publikace, dostupné oficiální dokumenty EU a relevantní internetové zdroje.

Druhá kapitola se zabývá charakteristikou regionu soudržnosti Severozápad. Tuto část tvoří ukazatele geografického, sociálního a demografického rázu, zvýšený důraz je kladen na ekonomickou situaci regionu. Zde je opět uplatněno studium odborné literatury a interpretace dat získaných z databáze Českého statistického úřadu.

Třetí kapitolou práce je shrnutí a analýza dopadů regionální politiky Evropské unie na region soudržnosti Severozápad, zejména za období 2014-2020. Tato část je postavena na sekundární analýze dat z reportů Ministerstva pro místní rozvoj ČR, oficiálních internetových zdrojů zaměřených na strukturální fondy a data získaná Českým statistickým úřadem. Dále bylo využito primárního sběru dat za pomoci polostandardizovaných rozhovorů s klíčovými aktéry zodpovědnými za realizaci regionální politiky v krajích regionu soudržnosti Severozápad.

Závěrečnou částí práce je shrnutí získaných poznatků a z nich vycházející závěry ohledně aplikace regionální politiky v ČR a možná doporučení pro budoucí období.

4 Teoretická východiska

4.1 Region

4.1.1 Definice Regionu

Jednoznačná a obecně závazná definice termínu region neexistuje, jelikož se jedná o pojem do jisté míry abstraktní, který bývá autory vysvětlován různě a velmi záleží na kontextu, ve kterém je použit. Z tohoto důvodu je níže pro ilustraci uvedeno definic několik. Pro potřeby této práce se jeví poslední dvě zmíněné jako nejlepší.

- Region může být subnárodním celkem – část jednoho státu nebo jednoho národního hospodářství oddělená od ostatních oblastí formálními hranicemi a obvykle s nimi spojená ekonomickými bariérami.¹
- Dle zákona 298/2015 Sb. se regionem rozumí územní celek, vymezený územními obvody krajů a obcí, jehož rozvoj může být podporován podle tohoto zákona.²
- Region chápeme jako komplex vznikající regionální diferenciací krajinné sféry.³
- Určité ohraničené území, jehož vymezení závisí na zvolených kritériích vyplývajících z účelu, pro který budeme region využívat.⁴

4.1.2 Regionalizace

Než budeme moci postoupit k samotnému dělení regionů, je potřeba si pojem regionalizace blíže popsat. Lze na ni pohlížet jako na proces směřující k vymezení regionů, skrze charakteristické rysy a vazby v prostoru. Regionalizace může probíhat dvěma způsoby.

¹ MAIER in STEJSKAL Jan, KOVÁRNÍK Jaroslav. *Regionální politika a její nástroje*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009, s. 20

² Zákon č. 298/2015 Sb. Zákon, kterým se mění zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Online zdroj <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2015-298> (citováno 1. 10. 2018)

³ WOKOUN René, MATES Pavel, KADEŘÁBKOVÁ Jaroslava a kolektiv. *Základy regionálních věd a veřejné správy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, s. 84

^{4,5} MATOUŠKOVÁ Zdena, MACHÁČEK Jaroslav, POSTRÁNECKÝ Josef, TOTH Petr. *Regionální a municipální ekonomika*, 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 2000, s. 65

Buď jako **rozčleňování** státu do menších územních celků, nebo naopak jako **seskupování** malých jednotek do větších, navenek relativně celistvě působících, systémů. ⁵

4.1.3 Dělení regionů

Jak vyplývá z definic, region je pojem značně abstraktní, čemuž odpovídá i obrovské množství kritérií na jejich dělení. Většina snah o vymezení regionu se snaží vycházet ze tří aspektů, jsou jimi koncepce prostoru, velikost a věcný obsah. Autorem často používané typologizace regionů je H. H. Blotevogel, který vymezil tři následující typy. ⁶

- **Region reálný** je vědeckou konstrukcí, které slouží k analýze a vědeckému výzkumu reálné situace. Jejich konstrukce vznikají na základě účelu, který mají plnit.
- **Region vymezený lidskou činností** vzniká každodenním působením aktérů na území regionu.
- **Identifikační region** vznikají na základě měkkých faktorů na území regionu, může se jednat o existenci lokálních společenských hnutí, mezilidské vazby nebo pocit sounáležitosti.

Jedním z možných způsobů dělení regionů je dle účelu, pro který byly vytvořeny. ⁷

- **Region administrativní** je vymezován pro potřeby státní správy a samosprávy. Pro tyto regiony je důležitá časová stabilita a území jednotlivých administrativních regionů musí pokrýt celou plochu státu. Většinou existuje několik úrovní správy a mezi jednotlivými stupni musí platit formální vztahy skladebnosti, tj. celky nižší úrovně tvoří celek úrovně vyšší, a podřízenosti, kdy normy přijaté úrovní vyšší jsou závazné pro úrovně nižší.
- **Účelové regiony** jsou zřizovány pro řešení určitého problému, z toho důvodu mají naopak omezené časové trvání, jehož délka je svázána s existencí problému a jeho řešením. Pokud dojde k odstranění daného problému, může být region rozpuštěn.

⁶ WOKOUN René, MALINOVKÝ Jan, DAMBORSKÝ Milan, BLAŽEK Jiří a kol. *Regionální rozvoj*, 1. vyd. Praha: Linde 2008 s. 136

⁷ MATOUŠKOVÁ Zdena, MACHÁČEK Jaroslav, POSTRÁNECKÝ Josef, TOTH Petr. *Regionální a municipální ekonomika*, 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 2000, s. 65

Dalším způsobem dělení regionů je dle vnitřní struktury, tím lze rozdělit regiony na dva základní geografické typy:⁸

- **Region homogenní** vykazuje relativní stejnorodost zkoumaných vlastností. Při vymezování těchto regionů se postupuje převážně principem nalezení shody v rozmezí daného kritéria. Aby mohl být region považován za homogenní, musí vykazovat shodu dle všech kritérií. Regiony tohoto typu spadají převážně do oblasti fyzické geografie, méně často se objevují i v geografii socioekonomické.
- **Region nehomogenní** bývají též někdy označovány jako regiony heterogenní, uzlové, spádové či funkční. Tyto regiony působí navenek poměrně uzavřeně, ale jsou jednotné ve své vnitřní struktuře a funkčním propojením nodálního centra a zázemí. U těchto regionů je nízká homogenita pozorovaných kritérií a odlišují se různorodostí funkcí.

Možným kritériem pro vymezování regionů může být i jejich ekonomická výkonnost.⁹

- **Region růstový** se vyznačuje rozvojem průmyslu, služeb nebo kladným přírůstkem obyvatel. Tím vnikají vhodné podmínky pro rozvoj malých a středních podniků.
- **Region stagnující** je stabilní a nedochází v něm k výrazným hospodářským změnám.
- **Region problémový** se vyznačují z dlouhodobého hlediska sníženou ekonomickou výkonností.

Kategorizace regionů pro programové období 2014-2020

- **Regiony méně rozvinuté**, jejichž HDP je nižší než 75% průměru EU
- **Regiony přechodné**, jejichž HDP je v rozmezí 75-90% průměru EU
- **Regiony více rozvinuté**, jejichž HDP dosahuje více než 90% průměru EU¹⁰

⁸ WOKOUN René, MATES Pavel, KADERÁBKOVÁ Jaroslava a kolektiv. *Základy regionálních věd a veřejné správy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, s. 86

⁹ LACINA Karel. *Regionální rozvoj a veřejná správa*, 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., 2007, s. 9

¹⁰ Online zdroj: <https://www.euroskop.cz/9197/sekce/regionalni-politika-2014-2020/> (citováno 1. 10. 2018)

4.2 Regionální politika

4.2.1 Definice

Stejně jako v případě regionu, ani zde neexistuje obecně uznávaná definice. Pojetí regionální politiky se mění v čase a definice na tyto změny reagují. Hlavním důvodem je složité propojení regionální politiky a hospodářských procesů, společně s dalšími aspekty podmiňující existenci regionální politiky. Ty mohou nabývat různého charakteru, například ekologického, sociálního či politického. Obsahově musí regionální politika odpovídat současné sociálně-ekonomické situaci a státní hospodářské politice.¹¹

Pro ilustraci jsou níže uvedeny definice vystihující základní charakteristiky regionální politiky.

- „Je to součást státní politiky, která ovlivňuje rozmístění hlavních ekonomických zdrojů a aktivit na celém území státu nebo v jeho části. Zahrnuje opatření napomáhající na jedné straně růstu stupně ekonomické aktivity na území, kde je vysoká nezaměstnanost a malá naděje na přirozený ekonomický růst, a na druhé straně opatření sloužící kontrole ekonomických aktivit na územích s nadměrným růstem.“¹²
- „Regionální politika představuje všechny veřejné přímé i nepřímé intervence státu, regionu, obcí a měst, vedoucí k lepšímu prostorovému rozdělení ekonomických i mimoekonomických činností. Lze v ní vidět snahu korigovat určité prostorové důsledky volné tržní ekonomiky ve smyslu dosažení dvou vzájemně závislých cílů, jimiž je ekonomický růst a zlepšení sociálního rozdělení.“¹³

Z výše uvedených definic je patrný zvýšený důraz na cílevědomost prováděných aktivit a vysokou míru organizovanosti. Regionální politika nemá jediného odpovědného nositele a jedná se o provázání vztahů nadnárodních institucí, vlády, ústředních orgánů státní správy a klíčových regionálních aktérů.

¹¹ WOKOUN René, MATES Pavel, KADEŘÁBKOVÁ Jaroslava a kolektiv. *Základy regionálních věd a veřejné správy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, s. 94

¹² GOODALL in STEJSKAL Jan, KOVÁRNÍK Jaroslav. *Regionální politika a její nástroje*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009, s. 20

¹³ ADAMČÍK in STEJSKAL Jan, KOVÁRNÍK Jaroslav. *Regionální politika a její nástroje*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009, s. 13

4.2.2 Vznik a vývoj

Z hlediska historického vývoje lze regionální politiku rozdělit na několik směrů, které vycházejí z teorií jednotlivých ekonomických škol. Vymezení a aplikaci regionální politiky předcházely lokalizační teorie, které se datují až do 18. století. Snahou autorů bylo vysvětlení prostorového rozložení ekonomiky, s cílem popsat vliv lokalizačních faktorů a vysvětlit lokalizační rozhodnutí firem.

Prvním skutečným směrem regionální politiky je pak neoklasický přístup. Je založen na myšlenkách stejnojmenné školy ekonomie, a tudíž vychází z teorií klasických autorů a staví na ideji samoregulace trhu. Z hlediska regionálních věd má značné nedostatky ve své metodice, která je postavena na matematické analýze a pozitivistickém přístupu, což se projevuje nedostatečnou orientací na člověka a měkké faktory. Zajímavé je, že nepředpokládá regionální problémy. Do praxe byly neoklasický přístup uveden ve 30. letech 20. století ve Velké Británii, jako reakce na vysokou nezaměstnanost v jistých regionech. Tento stav byl přičítán nízké mobilitě pracovních sil, s cílem podpory politiky zaměstnanosti byl přijat soubor opatření, který autoři Prestwich a Taylor označili jako „dělníci za práci“. Nástroje měly formu podpory dojížděky, finanční pomoci se stěhováním nebo rekvalifikačních kurzů. Tato politika byla kritizována pro svůj pasivní přístup a negativní dopady, které zanechala na emigračních regionech, vyčíslené náklady finančními i sociálními. Konec této politiky přichází se začátkem druhé světové války.¹⁴

Druhý směr je svázán s keynesiánskou školou, která vychází ze sociálně reformistických teorií. Její snahou je usměrňování ekonomiky s cílem snižovat nežádoucí sociální vlivy, toho má být dosaženo skrze vládní zásahy, například podporou odvětví v útlumu nebo přerozdělováním finančních statků. Z metodologického hlediska je keynesiánství také zatíženo pozitivismem, ale díky větší pozornosti kladené na měkké faktory lépe vystihuje realitu. Období největšího významu je od 50. let 20. století do poloviny 70. let. Toto období bývá někdy nazýváno „zlatými léty“ regionálního rozvoje, jelikož je definováno obrovským přílivem financí do regionů, v 60. letech bylo na regionální politiku ve Velké Británii vydáváno až 1% HDP. Přístup vlády tohoto období spočíval v politice „práce za dělníky“, která měla podporovat rovnoměrné rozmístění a rozvoj průmyslu v regionech. Hlavními nástroji byly dotace, zvýhodněné úvěry nebo daňové úlevy

¹⁴ BLAŽEK Jiří, UHLÍŘ David. *Teorie regionálního rozvoje*, 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, s. 77

firmám expandujícím do postižených regionů a na druhé straně administrativní zábrany zakládání firem v regionech vyspělých. Jiným výrazným zásahem byly přesuny státních institucí a podniků do postižených regionů s cílem snížení nezaměstnanosti. Keynesiánství klade důraz na krátké období a právě zmíněné postupy byly kritizovány, zvláště z neoliberalních kruhů, pro poškozování volné hospodářské soutěže, svou neefektivitu a společně s vysokými administrativními náklady a demotivujícími zásahy „shora“ vedly ke ztrátě popularity tohoto směru.¹⁵

Směrem, který nedosáhl dominantní pozice, ale na vývoji regionální politiky stopu zanechal, jsou neomarxistické teorie. Jedná se o extrémní formu snažící se o revoluční přerod společnosti a celkovou reformu ekonomiky. Předpokládají krizi, ke které kapitalismus neodvratně směřuje a jak již název a hlavní ideály napovídají, vycházejí tyto teorie z díla Karla Marxe. Tento směr se dostává do popředí v 70. letech 20. století, v období krize, jakožto jedna větev reakcí na nedostatky způsobené keynesiánskou politikou. Cílem není řešit jednotlivé ekonomické otázky, ty jsou vnímány jako součást fungování společnosti a problémy jsou způsobeny nastavením systému. Metodologie neomarxistů vychází z rozdělování společnosti do tříd, struktur vysvětlujících zkoumané jevy. Struktury se mění v čase a prostoru, a proto i analýza pracuje se specifíčností a proměnlivostí v čase. Pro tuto metodu je typický značný odklon od pozitivistických směrů. Opomíjí ovšem roli jednotlivce a motivace jeho jednání, čímž dochází k stavům odporujícím předpokládaným strukturám. K regionální politice se neomarxistické teorie staví převážně odmítavě. Regionální disparity považují čistě za projev sociálních nerovností, které nemá smysl řešit na regionální úrovni, a odkazují k nutnosti zásahů na úrovni národní a nadnárodní. Kritiky bývá vyčítáno podceňování sociální dělby práce a fungování těchto teorií na bázi hry s nulovým součtem. Tento směr má široké teoretické zázemí, realizace v praxi je však omezena.¹⁶

Neoliberalní ekonomie je druhým směrem reagujícím na keynesiánství a svého vrcholu dosáhla v 70. a 80. letech 20. století. Cílem je rozpracování teorií neoklasické školy a je charakteristická návratem víry v samoregulaci trhu. Tu se snaží vysvětlit principem racionality a rolí jedince v mikroekonomických vztazích. Staví se jako protiváha keynesiánství, čemuž odpovídají politické implikace a použité nástroje. Ty se projevují skeptickým postojem ke schopnosti vlády řídit ekonomiku a navrhuje změnu

¹⁵ BLAŽEK Jiří, UHLÍŘ David. *Teorie regionálního rozvoje*, 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, s. 102

¹⁶ BLAŽEK Jiří, UHLÍŘ David. *Teorie regionálního rozvoje*, 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, s. 117

makroekonomických pravidel s cílem podpory mikroekonomiky. Podporují soukromé iniciativy a princip motivace, který staví jako proti sociální spravedlnosti a jako pozitivní prvek zvyšování efektivity. Na druhé straně jsou sledovatelné negativní dopady tohoto směru, jako například výrazný růst rozdílů v příjmech ve společnosti nebo nebezpečí monopolizace trhu. Neoliberální směry se k regionální politice staví také odmítavě, neboť dle jejich názoru jsou vládní zásahy neefektivní a narušují průběh volné hospodářské soutěže. Přesto z jejich teorií vychází deregulační opatření, jeden z nástrojů současné regionální politiky.¹⁷

Institucionální ekonomie je směr stojící na hranici ekonomie a společenských věd. Pochází z přelomu 19. a 20. století, kdy se autor Thornstein Veblen snaží vysvětlit změny ve společnosti a najít odpověď na otázku „jak“ místo klasického „proč“. Jeho následovníci poté zakomponovali i prvky z přírodních věd a ekonomický systém berou jako evolučně se vyvíjející, složený z jedinců formovaných zvyky a instinkty. S tímto směrem jsou spjaty pojmy instituce a institucionálního rámce. Instituce jsou zažitý způsob myšlení a jednání, které se mění v času a prostoru. Institucionální rámec vzniká interakcí jedince a instituce a vede k formování hodnot a rutin, které nemusejí být z pohledu jednotlivce vždy racionální. Tyto myšlenky popírají neoklasický pohled na homogenitu jedinců a metodologie je proto postavena na analýze kvalitativních znaků a odporu k matematizaci. Největší přínos institucionální ekonomie spočívá v otevřenosti systému a neurčitelnosti cílového stavu, tím se liší od předchozích směrů, a právě realizaci změn bez znalosti cílového stavu lze považovat za důvod existence regionálních disparit. Analýza evolučního procesu podmínek růstu může dopomoci v objasnění problematiky hospodářského růstu, proč jsou různé ekonomiky různě úspěšné v různých obdobích. Negativy jsou malá pozornost věnovaná makroekonomickým změnám a doporučení omezená na dílčí kroky, které mohou ovlivnit další vývoj ekonomického systému. V otázkách regionální politiky se doporučení zaměřují na podporu učení a interakcí jedinců, skrze spolupráce soukromého a veřejného sektoru. Vládní intervence by měly být orientovány na investice do vzdělání a výzkumu nebo regionální podpůrné infrastruktury, které vedou k podpoře růstu.¹⁸

Současné období regionální politiky začíná od 70. let 20. století a má poměrně eklektický ráz a na rozdíl od předcházejících směrů preferuje endogenní přístup. Čerpá

¹⁷ BLAŽEK Jiří, UHLÍŘ David. *Teorie regionálního rozvoje*, 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, s. 51

¹⁸ BLAŽEK Jiří, UHLÍŘ David. *Teorie regionálního rozvoje*, 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, s. 54

z teorií svých předchůdců, zvláště poté z institucionálních a neoliberálních přístupů. Z neoliberalismu přebírá hlavně orientaci podpory lokální iniciativy, kdy je kladen důraz na decentralizaci veřejného sektoru, podporu rozvoje a šíření inovací soukromého sektoru a vzájemnou spolupráci těchto sfér. Institucionální přístup se projevuje podporou vzdělávání a zvyšování kvality lidského kapitálu. Celkově je pro současné období typická širší oblast širší oblast zájmu, způsobená názorovou pluralitou aktérů a zvýšeným důrazem na lidské zdroje. Tento směr se již primárně soustředí na řešení příčin regionálních disparit, nikoli jen na řešení následků.¹⁹

4.2.3 Nástroje regionální politiky

Nástroje regionální politiky lze rozdělit do dvou hlavních skupin, dle úrovně na které jsou aplikovány. Na národní úrovni bývá užíváno nástrojů makroekonomických, které jsou spojeny s národohospodářskými cíli a vliv regionálních aktérů je de facto vyloučený. Mezi makroekonomické nástroje patří:

- Fiskální politika založená na meziregionálním přerozdělování finančních zdrojů. Princip je založen na výběru daní a odvodů, které jsou posléze ze státního rozpočtu alokovány do podporovaných oblastí. Vyvinuté regiony přispívají do státního rozpočtu vyšším obnosem, zatímco na druhé straně slabší regiony čerpají z vyšších státních výdajů, především sociálních. Stát může podporovat vybrané regiony také z pozice odběratele statků a služeb nebo zvýšenými výdaji na veřejný sektor, s cílem rozvoje nebo alespoň udržení současné úrovně regionu.²⁰
- Monetární politika je založena na ovlivňování nabídky peněz na trhu. Jejimi hlavními cíli jsou zajištění stability domácí měny a stabilní cenové hladiny. Z těchto důvodů je její aplikace při řešení regionálních problémů omezená. Na regionální úrovni může být prováděna například regionalizací objemu poskytovaných úvěrů a výší úrokové míry.²¹
- Protekcionismus tvoří poslední skupinu makroekonomických nástrojů. Základním cílem je ochrana vybraných druhů zboží uvalením dovozních cel.

¹⁹ BLAŽEK Jiří, UHLÍŘ David. *Teorie regionálního rozvoje*, 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, s. 167

²⁰ WOKOUN René, MATES Pavel, KADEŘÁBKOVÁ Jaroslava a kolektiv. *Základy regionálních věd a veřejné správy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, s. 100

²¹ WOKOUN René, MATES Pavel, KADEŘÁBKOVÁ Jaroslava a kolektiv. *Základy regionálních věd a veřejné správy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, s. 101

V případě regionální politiky to znamená uvalení cla na vymezené období na zboží, které je vyráběno v upadajících regionech, s cílem podpory lokálních výrobců. Nevýhodou těchto opatření jsou možné ekonomické ztráty, jelikož je možné očekávat zavedení stejných opatření v poškozených zemích.²²

Druhou skupinu tvoří nástroje mikroekonomické, snažící se o ovlivňování rozhodování subjektů o jejich prostorovém rozložení. Tyto nástroje podobu finančních dotací poskytovaných ze státního rozpočtu, proto je lze považovat za konkretizaci fiskální politiky. Jejich cílem je dosažení rovnováhy na regionálních trzích práce, ovlivňováním objemu práce a kapitálu.

- Realokace pracovních sil naráží na překážku rozhodování obyvatelstva o migraci, které nemá pouze ekonomický charakter a je nutné počítat s faktory kulturními, sociálními a dalšími. Druhým problémem je opožděná reakce pracovní síly na ekonomický vývoj v regionech a proto je nutné předem zvážit směr a nutnost podpory migrace. Wokoun jako konkrétní nástroje zmiňuje: úplnou nebo částečnou úhradu nákladů na stěhování, výkup nemovitostí v neatraktivních regionech, podporu při nákupu nového domu či bytu.²³
- Realokace kapitálu zakládá na ovlivňování tvorby pracovních míst v regionu. Ať už podporou existujících podniků, buď podporou perspektivní současné výroby, nebo pomocí při restrukturalizaci produkce. Na druhé straně mohou být tyto nástroje použity při snaze přilákat nové firmy do alternativních lokalit. Realizace ovlivňování kapitálu může mít dvě formy. Na jedné straně stimulační zvyšující atraktivitu regionu pro subjekty, subvencemi nebo sníženou daňovou sazbou. Na druhé straně poté stojí restriktive v regionech, kde poptávka za prací převyšuje nabídku, zde se většinou jedná o zvýšenou daňovou sazbu. Formy subvencí ovlivňují chování firmy a proto je nutné je volit dle jejího charakteru a odvětví.²⁴

²² WOKOUN René, MATES Pavel, KADERÁBKOVÁ Jaroslava a kolektiv. *Základy regionálních věd a veřejné správy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, s. 101

²³ STEJSKAL Jan, KOVÁRNÍK Jaroslav. *Regionální politika a její nástroje*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009, s. 86

²⁴ WOKOUN René, MATES Pavel, KADERÁBKOVÁ Jaroslava a kolektiv. *Základy regionálních věd a veřejné správy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, s. 103

- Přes jejich měkký ráz do této oblasti spadají i nástroje administrativní a institucionální. První zmíněné bývají považovány za nejradikálnější formu, jedná se o cílené legislativní úpravy, většinou s cílem restrikce nežádoucí ekonomické činnosti v daném regionu. Příkladem z historie může být zákaz činnosti firem těžkého průmyslu v pařížské aglomeraci.²⁵

Do druhé skupiny spadají nástroje spjaté s realizací opatření regionální politiky, jejích programů a projektů. Významnou roli zde hrají regionální rozvojové agentury, ty by měly, ve spolupráci s orgány místní samosprávy, poskytovat školící aktivity a programové poradenství s cílem iniciovat regionální rozvoj.²⁶

4.3 Regionální politika EU

4.3.1 Principy regionální politiky Evropské unie

V současné době se regionální a strukturální politika Evropské unie drží čtyř základních principů, které stanovují podmínky pro čerpání pomoci ze strukturálních fondů a vymezují realizaci regionální politiky.

Princip koncentrace ukládá jednotná pravidla pro čerpání financí a má tři aspekty. Prvním je koncentrace zdrojů, který má zajistit co nejefektivnější využití prostředků a jejich alokaci do nejslabších regionů. Dále koncentrace úsilí zaměřená na investice do klíčových priorit růstu. Posledním aspektem je koncentrace výdajů, kdy finanční prostředky z daného programu musí být vynaloženy do konce druhého roku po jejich přidělení.²⁷

Princip programování přidává prvek cílenosti a úsilí o co nejširší časový a prostorový záběr. Není účelné financovat jednotlivé projekty, ale víceleté programy na národní úrovni, které přispívají k cílům vytyčeným na úrovni nadnárodní. Všechny tyto prostředky mohou být použity pouze na realizaci předem daných cílů.²⁸

²⁵ WOKOUN René, MATES Pavel, KADEŘÁBKOVÁ Jaroslava a kolektiv. *Základy regionálních věd a veřejné správy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, s. 104

²⁶ STEJSKAL Jan, KOVÁRNÍK Jaroslav. *Regionální politika a její nástroje*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009, s. 96

²⁷ Online zdroj: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/how/principles/ (citováno 5. 11. 2018)

²⁸ KOLEKTIV AUTORŮ *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*, 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s. 127

Princip partnerství zajišťuje zapojení do tvorby programů všech dotčených skupin. Jedná se o spolupráci Evropské komise, členských států, jejich regionálních organizací a regionálních aktérů. Partnerství zahrnuje všechny programovací fáze, od návrhu přes realizaci po monitorování. Důležitost tohoto principu spočívá v zajištění politiky odpovídající potřebám regionu a v podpoře jejich role v regionálním rozvoji.²⁹

Princip adicionality zajišťuje spolufinancování projektů ze strukturálních fondů. Tyto prostředky musí mít pouze doplňkový charakter a nesmí zastupovat výdaje členských států. Evropská komise si s jednotlivými státy předem stanoví výši spolufinancování, která vždy musí dosahovat minimální hranice. Finanční kontrola probíhá při vytváření programu, v jeho polovině a na konci období. Jistým problémem je náročnost ověření adicionality, jelikož závisí na transparentci nakládání s financemi a hlášení výdajů jednotlivými státy.³⁰

4.3.2 Historie a vývoj

Příčinou vzniku jednotné regionální politiky byly existující disparity mezi jednotlivými regiony zakládajících států a předpoklad prohlubování problémů v regionech s vysokou koncentrací starých průmyslových odvětví po integraci do jednotného trhu. Nadměrné rozdíly mohou negativně ovlivňovat celý systém, což vedlo k růstu významnosti regionální politiky. Dokladem budiž vynakládané finanční prostředky na její realizaci, které se dlouhodobě drží mezi největšími výdaji. Z časového hlediska můžeme tento vývoj rozdělit do 8 etap.

- První etapa (1958-1973): Přestože součástí Římských smluv byl i cíl snižování hospodářských rozdílů v regionech, na jeho realizaci nebyl kladen velký důraz. Všech šest zakladatelských států Evropského hospodářského společenství mělo srovnatelnou hospodářskou úroveň a státy řešily své vnitřní regionální disparity individuálně. Toto období se orientuje hlavně na proces integrace a řešení makroekonomických otázek.³¹
- Druhá etapa (1974-1985): Významným milníkem značícím druhé období je přistoupení Dánska, Irska a Velké Británie do EHS, čímž dochází

²⁹ ALLEN David *The Structural Funds and Cohesion Policy*, WALLACE Helen, POLLACK Mark, YOUNG Alasdair, *Policy-Making in the European Union*, 6th edition New York: Oxford University Press, 2010, s. 240

³⁰ ALLEN David *The Structural Funds and Cohesion Policy*, WALLACE Helen, POLLACK Mark, YOUNG Alasdair, *Policy-Making in the European Union*, 6th edition New York: Oxford University Press, 2010, s. 239

³¹ WOKOUN René, MALINOVKÝ Jan, DAMBORSKÝ Milan, BLAŽEK Jiří a kol. *Regionální rozvoj*, 1. vyd. Praha: Linde 2008 s. 129

k prohlubování rozdílů mezi členskými státy. Z tohoto důvodu stoupá význam společné regionální politiky. O její prosazení se zasloužila především Velká Británie, země fragmentovaná výraznými vnitřními rozdíly. V roce 1975 dochází k založení Evropského fondu regionálního rozvoje (ERDF), který se projevil jako hlavní nástroj regionální politiky a během celého období můžeme sledovat, jak nabývá na důležitosti.³²

- Třetí etapa (1986-1993): V roce 1986 dochází k podepsání Jednotného evropského aktu, na němž je založen šestiletý program zaměřený na problematiku volného obchodu mezi státy EHS, a z kterého vychází reforma regionální politiky. Svou roli v tom sehráli i noví členové, Španělsko a Portugalsko, čerpající značný objem pomoci a bylo tudíž třeba hledat efektivnější způsoby integrace. V roce 1988 je rozhodnuto o integraci regionální politiky s částmi politiky sociální a hospodářské, za účelem zlepšení koordinace. Tato etapa končí rokem 1993, kdy je dobudován jednotný trh založený na volném pohybu zboží, služeb, osob a peněz. Těž je to rok, kterým vstupují v platnost Smlouvy o Evropské unii.³³
- Čtvrtá etapa (1994-1999): V roce 1994 dochází ke schválení dokumentu Evropa 2000+, v němž je rozebrána problematika evropské spolupráce nejen mezi členskými státy, ale i se státy střední a východní Evropy. V témže roce je přijat i navazující dokument Principy rozvojové politiky evropského prostoru, z kterého vychází nové pojetí regionální politiky. Oba dokumenty upozorňují na důležitost regionálního plánování, jakožto předpokladu harmonického rozvoje a integrace okrajových regionů. Pro tuto etapu nadále platí cíle vytyčené v období předchozím. Po přistoupení Finska a Švédska v roce 1995 se k nim přidává ještě cíl šestý, zabývající se otázkou rozvoje a strukturálních změn regionů se značně nízkým zalidněním. V tomto období jsou též založeny předvstupní programy pro 10 žadatelských zemí: ISPA, cílený na soudržnost a ekonomický rozvoj, a SAPARD, zaměřený na podporu strukturálních změn v zemědělství a rozvoji venkova.³⁴

³² WOKOUN René, MATES Pavel, KADEŘÁBKOVÁ Jaroslava a kolektiv. *Základy regionálních věd a veřejné správy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, s. 109

³³ STEJSKAL Jan, KOVÁRNÍK Jaroslav. *Regionální politika a její nástroje*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009, s. 38

³⁴ WOKOUN René, MATES Pavel, KADEŘÁBKOVÁ Jaroslava a kolektiv. *Základy regionálních věd a veřejné správy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, s. 111

- Pátá etapa (2000-2006): V tomto období se projevuje snaha o efektivnější nakládání s financemi, dochází k oddělení prostředků pro současné a kandidátské země. Dalším projevem je redukce cílů období na tři: Pomoc regionům, jejichž rozvoj zaostává; Hospodářská a společenská konverze oblastí, které čelí strukturálním změnám; Adaptace a modernizace politiky a systémů vzdělávání, školení a zaměstnanosti. Všechny tyto cíle mají dopomoci realizaci priorit vytyčených Lisabonskou strategií. V tomto období dochází k největšímu rozšíření Evropské unie, kdy 1. 5. 2004 přistupuje 10 nových členů.³⁵
- Šestá etapa (2007-2013): Po rozšíření v předchozích letech dochází opět k prohlubování regionálních disparit. Do popředí se dostává politika soudržnosti, která by měla usilovat o vyvážený a udržitelný územní rozvoj. Po nastání pozitivních projevů redukce cílů z roku 2000 dochází k reformě další. Původní tři cíle jsou komprimovány do nových dvou a třetí vychází z poznatků získaných z programu INTERREG III. Cíl Konvergence je zaměřený na regiony, jejichž HDP/ob. je menší než 75% průměru Evropské unie, a jeho cílem je podpora hospodářského růstu a tvorba pracovních míst. Druhý cíl je Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost snažící se zmírňovat negativní dopady ekonomických a společenských změn. Posledním cílem je Evropská územní spolupráce, podporující přeshraniční, nadnárodní a meziregionální spolupráci. Na konci této etapy vstupuje doposud poslední člen, Chorvatsko.³⁶

4.3.3 Programové období 2014-2020

V pořadí již sedmá etapa vývoje regionální politiky Evropské unie, která se zaměřuje na inteligentní růst a udržitelný růst podporující začlenění. V duchu nastaveném předchozími etapami se i reformovaná regionální politika od roku 2014 snaží o efektivnější nakládání s financemi a odlehčení administrativy.³⁷ První novinkou v tomto období je

³⁵ STEJSKAL Jan, KOVÁRNÍK Jaroslav. *Regionální politika a její nástroje*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009, s. 39

³⁶ WOKOUN René, MATES Pavel, KADERÁBKOVÁ Jaroslava a kolektiv. *Základy regionálních věd a veřejné správy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, s. 129

³⁷ Online zdroj: https://ec.europa.eu/regional_policy/cs/policy/what/glossary/s/europe-2020-strategy (citováno 11. 11. 2018)

zavedení systému předběžných podmínek, které programy musí splňovat, aby bylo umožněno čerpání dotací z evropských strukturálních a investičních fondů. Tyto podmínky lze rozdělit do dvou skupin na podmínky obecné, vztahující se na všechny programy, a podmínky tematické, jejichž obsah je upraven v dotčených programech. Druhou významnou změnou je nový výkonnostní rámec, který by měl umožnit lepší měřitelnost a kontrolu realizovaných projektů. Doplnění dosavadní finanční stránky o další ukazatele výstupů vycházející ze stanovených priorit by mělo motivovat příjemce k provádění kvalitnějších projektů a usnadnit následné monitorování a kontrolu. Dále dochází k redukci cílů regionální politiky na dva, jsou jimi Investice pro růst a konkurenceschopnost a Evropská územní spolupráce.³⁸

Změnami prošly i tematické cíle, těch bylo pro toto období stanoveno 11. Jedná se o komplexní soubor, který pokrývá klíčové složky přispívající k podpoře hospodářského růstu a konkurenceschopnosti. Vymezené cíle mají zajistit, aby financované oblasti přinesly co největší užitek obyvatelstvu a nedocházelo k fragmentaci zdrojů.³⁹

- **Posilování výzkumu, technologického vývoje a inovací** souvisí s iniciativou „Unie inovací“ pro inteligentní, udržitelný a inkluzivní růst. Ta má stanoveny tři cíle: rozvoj vědy v Evropské unii, odstraňování překážek inovacím a je hlavním prvkem tohoto období a revoluce ve spolupráci veřejného a soukromého sektoru.⁴⁰ Jedná se o hlavní prvek, na jehož realizaci je vymezeno 30% z veškerých alokovaných zdrojů. Investice do inovací a výzkumu by měly podněcovat schopnost regionálních ekonomik reagovat na měnící se konkurenční prostředí.⁴¹
- **Zlepšení přístupu k informačním a komunikačním technologiím a zvýšení jejich kvality** pokrývá opatření směřující k budování jednotného digitálního trhu. Prioritami tohoto cíle jsou zavádění vysokorychlostních sítí, vývoj služeb e-commerce a digitalizace státní správy, kultury a zdravotnictví.⁴²

³⁸ Online zdroj: <https://www.euroskop.cz/9220/sekce/zmeny-v-obdobi-2014-2020> (citováno 13. 11. 2018)

³⁹ Online zdroj: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/what/glossary/t/thematic-objectives (citováno 18. 11. 2018)

⁴⁰ Online zdroj: https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/strategy/goals-research-and-innovation-policy/innovation-union_en (citováno 18. 11. 2018)

⁴¹ Online zdroj: https://ec.europa.eu/regional_policy/cs/policy/themes/research-innovation/ (citováno 18. 11. 2018)

⁴² Online zdroj: https://ec.europa.eu/regional_policy/cs/policy/themes/ict/ (citováno 18. 11. 2018)

- **Posilování konkurenceschopnosti malých a středních podniků**, které tvoří páteř ekonomiky Evropské unie a poskytují dvě třetiny pracovních míst. Zapojení většího množství prostředků a zjednodušení pravidel by mělo zajistit MSP větší prospěch.⁴³
- **Podpora přechodu na nízkouhlíkové hospodářství**, kdy je poprvé ustanovena povinnost členských států vyčlenit část prostředků z ERDF na nízkouhlíkovou politiku. Tyto zdroje jsou investovány do projektů cílených na úspory energie, podporu obnovitelných zdrojů, snižování emisí a podpory MSP.⁴⁴

Výše zmíněné cíle představují hlavní investiční priority evropských strukturálních a investičních fondů.⁴⁵

- Podpora přizpůsobení se klimatickým změnám, řízení a prevence rizik
- Ochrana životního prostředí a podpora efektivního využívání zdrojů
- Podpora udržitelné dopravy a zlepšování síťových infrastruktur
- Podpora udržitelné a kvalitní zaměstnanosti a mobility pracovních sil
- Podpora sociálního začleňování, boj proti chudobě a jakékoli diskriminaci
- Investování do vzdělávání, odborného výcviku a celoživotního vzdělávání
- Zvyšování efektivity veřejné správy

Ke změnám dochází i v investiční politice EU a řízení finančních prostředků. Nepřímé financování je prováděno skrze evropské strukturální fondy (ESIF), pojem zaštiťující Evropský fond pro regionální rozvoj, Evropský sociální fond, Fond soudržnosti, a v tomto období do regionální politiky zapojené Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova a Evropský námořní a rybářský fond.

Evropský fond pro regionální rozvoj (ERDF) je nejstarší a největší z fondů ISE, jeho rozpočet pro toto období byl stanoven na více než 199 miliard eur. Podpora z tohoto fondu zahrnuje všechny členské státy a přispívá ke všem tematickým cílům.⁴⁶ Hlavním

⁴³ Online zdroj: https://ec.europa.eu/regional_policy/cs/policy/themes/sme-competitiveness/ (citováno 18. 11. 2018)

⁴⁴ Online zdroj: https://ec.europa.eu/regional_policy/cs/policy/themes/low-carbon-economy/ (citováno 18. 11. 2018)

⁴⁵ Online zdroj: https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/funding-opportunities/funding-programmes/overview-funding-programmes/european-structural-and-investment-funds_cs (citováno 18. 11. 2018)

⁴⁶ Online zdroj: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/funds/erdf#> (citováno 27. 11. 2018)

úkolem fondu je pomoc při snižování regionálních disparit a rozvoji znevýhodněných regionů. Podporované aktivity by měly posilovat ekonomickou, společenskou a územní soudržnost na území Evropské unie. Jedná se převážně o investice do politiky zaměstnanosti a podpory malých a středních podniků, technické infrastruktury a inovací.⁴⁷

Evropský sociální fond (ESF) je hlavním investičním nástrojem v oblasti lidského kapitálu. Primárně se jedná o podporu projektů zaměřených na problematiku zaměstnanosti a tvorby pracovních míst, zapojení absolventů, přizpůsobení pracovníků na změny trhu a jejich rekvalifikace.⁴⁸ Druhou prioritou je začleňování znevýhodněných skupin a celoživotní vzdělávání.⁴⁹ Objemem finančních prostředků se s necelými 84 miliardami eur řadí na třetí místo a z geografického hlediska ho mohou využít všechny regiony.⁵⁰

Fond soudržnosti (FS) neboli Kohezní fond financuje projekty na rozvoj méně rozvinutých států, čímž se liší od ERDF a ESF, od roku 2014 však podléhá stejným pravidlům programování a kontroly. Pomoc je poskytována státům, jejichž hrubý národní důchod na obyvatele nedosahuje 90% průměru Evropské unie, v tomto období tomu odpovídá třináct nejnovějších členů a Portugalsko a Řecko.⁵¹ Podporované aktivity spadají do dvou skupin, budování trans-evropských dopravních sítí a ochrany životního prostředí, zvláště ve snižování dopadů dopravy. Na financování projektů bylo vymezeno zhruba 63 miliard eur.⁵²

Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EAFRD) je nástrojem druhého pilíře Společné zemědělské politiky a od roku 2014 i součástí ESIF. Fond zvyšuje konkurenceschopnost evropského zemědělství a přispívá k ekonomickému i společenskému rozvoji venkova, značná část zdrojů je určena na investice do zemědělství, lesnictví a životního prostředí.⁵³ Celková částka pro období 2014-2020 je 100 miliard eur.⁵⁴

Evropský námořní a rybářský fond (ENRF) se orientuje na finanční podporu a usměrňování jednotné politiky rybolovu. Projekty se týkají podpory konkurenceschopných

⁴⁷ Online zdroj: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32013R1301> (citováno 27. 11. 2018)

⁴⁸ Online zdroj: <http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=35&langId=en> (citováno 27. 11. 2018)

⁴⁹ Online zdroj: <https://www.dotaceeu.cz/Dotace/media/SF/FONDY%20EU/2014-20/Dokumenty/Na%20c5%99%c3%adzen%c3%ad/1304-Narizeni-o-ESF.pdf> (citováno 27. 11. 2018)

⁵⁰ Online zdroj: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/funds/esf#> (citováno 27. 11. 2018)

⁵¹ Online zdroj: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/funding/cohesion-fund/ (citováno 27. 11. 2018)

⁵² Online zdroj: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/funds/cf#> (citováno 27. 11. 2018)

⁵³ Online zdroj: <https://www.fi-compass.eu/esif/eafrd> (citováno 27. 11. 2018)

⁵⁴ Online zdroj: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/funds/eafrd#> (citováno 27. 11. 2018)

a udržitelných forem rybolovu, zlepšování akvakultury, implementace legislativních změn. Rozpočet je pouze 6 miliard eur, proto se jako alternativa nabízí hledání synergie s nástroji ostatních fondů ESI.⁵⁵

4.3.4 Programové období 2021-2027

Návrh pro období po roce 2020 byl zveřejněn v červnu 2018 a v současnosti probíhají diskuze ohledně možných scénářů. Zatím nebyla schválena legislativní opatření, proto má tato kapitola pouze orientační charakter. Podle dosavadního vývoje by nemělo dojít k razantním změnám a změny v politice soudržnosti by měly spočívat převážně v modernizaci. Mělo by se pokračovat v prioritách minulého období, s důrazem na inovace, SME, informační technologie a modernizaci průmyslu.

Politika soudržnosti by měla investovat do všech regionů EU, protože řešení restrukturalizace průmyslu, zapojení do globální ekonomiky a boj s nezaměstnaností zůstávají celoevropským tématem. Rozdělování prostředků do regionů bude nadále probíhat podle jejich ekonomické výkonnosti, ke které by se měla přidat další kritéria, jako jsou například úroveň vzdělanosti, nezaměstnanosti nebo klimatické změny. Celkově by takové výstupy měly lépe odrážet místní realitu a dopomoci k individuálnímu přístupu politiky soudržnosti.⁵⁶

Opět by mělo dojít ke zjednodušení pravidel pro čerpání podpory a odlehčení byrokracie. Potřeba tohoto kroku byla mimo jiné potvrzena ve veřejných šetřeních z ledna 2018, kdy 80% respondentů žádala o zpřehlednění a snížení počtu pravidel práce s fondy EU. Na všech sedm fondů by se měl v tomto období uplatňovat jednotný soubor pravidel, což by mělo usnadnit správu, jejich vzájemné provázání a odradit žadatele od využívání jiných zdrojů financí Evropské unie. Aby byla zajištěna rovnováha mezi jednoduchostí a výkonností, zůstávají i nadále striktní pravidla kontroly, doplněné o informační portál Cohesion Open Data Platform, umožňující veřejnosti sledovat vývoj v téměř reálném čase. V rámci kontrolních opatření dochází k znovuzavedení pravidla N+2, což znamená, že

⁵⁵ Online zdroj: <https://www.fi-compass.eu/esif/emff> (citováno 27. 11. 2018)

⁵⁶ Online zdroj: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-3885_cs.htm (citováno 31. 11. 2018)

alokované prostředky musí být vyčerpány do konce druhého následujícího roku nebo dojde k vypovězení závazku.⁵⁷

Jedenáct tematických cílů bylo zredukováno na 5 komplexnějších, které se soustředí na obdobné priority. Na jejich naplnění byl vymezen rozpočet 373 miliard eur.⁵⁸ Jsou jimi:

- **Inteligentnější Evropa** zahrnující podpory inovací, rozvoje informačních technologií, podporu malých a středních podniků a pomoc při ekonomické transformaci. Tento cíl zahrnuje hlavní priority období 2014-2020 a bude mu přidělena většina zdrojů z ERDF a fondu soudržnosti.
- **Zelenější, bezuhlíková Evropa** podporující investice do úspor energie, využívání obnovitelných zdrojů a snižování emisí v rámci Pařížské dohody.
- **Propojenější Evropa** se zaměřuje na budování digitálních a dopravních sítí evropského významu (TEN-T).
- **Sociálněji Evropa** zabývající se podporou zaměstnanosti, vzdělání, zdravotnictví a sociálního začlenění.
- **Evropa bližší občanům**, pod kterou spadá urbánní agenda EU.

4.4 Regionální politika ČR

4.4.1 Historie a vývoj

Do roku 1939 nelze hovořit o jednotné regionální politice vlády ani existenci orgánu zemských úřadů, který by byl zaměřený na regionální rozvoj. Řešení jednotlivých událostí spadalo přímo do kompetencí obcí, případně okresních úřadů. Ministerstva se touto problematikou zabývala pouze ve svém oboru, chyběl tudíž orgán postihující celkovou hospodářskou úroveň jednotlivých oblastí. Použité metody a analýzy vycházely převážně z hospodářské geografie a posuzovaly konkrétní regiony z různých hledisek, neumožňovaly ovšem vytvářet opatření celostátního charakteru.⁵⁹

⁵⁷ Online zdroj: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-18-3866_en.htm (citováno 31. 11. 2018)

⁵⁸ Online zdroj: <https://www.euroskop.cz/8948/sekce/regionalni-politika/> (citováno 31. 11. 2018)

⁵⁹ PILEČEK, J. *Regionální politika, územní disparity a dopady hospodářské krize v České republice*. 1. vyd. Praha: ÚRS Praha, 2011, s. 28

Po Druhé světové válce dochází ke značným politickým a hospodářským změnám. Přechod k centrálně plánované ekonomice měl vést k odstranění regionálních disparit a regionální politika jako taková de facto ztrácí smysl.⁶⁰ Regionální politika byla postupně nahrazena centrálně řízeným oblastním plánováním, jeho cíle a použité nástroje odráží společenské zřízení a charakter plánované ekonomiky. Výhodiskem regionálního rozvoje tohoto období byly v první řadě pětileté plány s výčtem jmenovitých akcí investiční výstavby, podpory bydlení a doosidlování vybraných oblastí. V letech následujících po válce byla soustředěna podpora zejména na pohraniční oblasti s cílem obnovy infrastruktury a hospodářství. Na začátku 70. let dochází k přesunu pozornosti na rozvoj hlavního města Prahy a usnesení o střediskové soustavě osídlení. Tato hierarchie sídel byla tvořena středisky osídlení místního významu, která měla zajišťovat dostupné služby obyvatelům spádového území, a proto byla rozmístována tak, aby jejich síť pokryla celé území ČSSR. Součástí byla také nestředisková sídla trvalého charakteru, která měla být zachována pro svou stanovenou funkci. Poslední částí byla nestředisková sídla ostatní, u kterých se neprováděly investiční akce a docházelo k umělému potlačování růstu, což vedlo k jejich úpadku a vylidňování.⁶¹ V následujících letech došlo k podrobnějšímu rozpracování sídelní soustavy, ta tvořila podklady územního rozvoje až do roku 1993, kdy byla na základě negativních zkušeností zrušena.⁶²

Od roku 1990 dochází ke změnám hospodářského i společenského uspořádání, které přináší nové výzvy řízení regionálního rozvoje. Přechod k tržnímu hospodářství omezuje možnosti přímého řízení administrativní cestou a vládní zásahy se proto přeorientovávají primárně na ekonomické nástroje. Zároveň otevření trhu zahraničním investorům a restrukturalizace hospodářství mění okruh regionů vyžadující státní podporu.⁶³ Tyto faktory vedly k usnesení vlády č. 11/1992 k návrhu programu podpory vybraných pohraničních území České republiky po roce 1991, které přináší inovace v podpoře pohraničních území formou daňových úlev, podporou podnikání a regionální spolupráce.⁶⁴ V témže roce vláda

⁶⁰ STEJSKAL Jan, KOVÁRNÍK Jaroslav. *Regionální politika a její nástroje*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009, s. 51

⁶¹ PILEČEK, J. *Regionální politika, územní disparity a dopady hospodářské krize v České republice*. 1. vyd. Praha: ÚRS Praha, 2011, s. 11

⁶² PILEČEK, J. *Regionální politika, územní disparity a dopady hospodářské krize v České republice*. 1. vyd. Praha: ÚRS Praha, 2011, s. 12

⁶³ PILEČEK, J. *Regionální politika, územní disparity a dopady hospodářské krize v České republice*. 1. vyd. Praha: ÚRS Praha, 2011, s. 13

⁶⁴ PILEČEK, J. *Regionální politika, územní disparity a dopady hospodářské krize v České republice*. 1. vyd. Praha: ÚRS Praha, 2011, s. 15

schvaluje zákon č. 299/1992 Sb. o státní podpoře malého a středního podnikání, a z něj vycházející usnesení vlády č. 759/1992 k zásadám regionální hospodářské politiky. Tyto dokumenty sice vytvořily právní podklady regionálního rozvoje, na druhou stranu se orientovaly pouze na podporu malých a středních podniků v problémových regionech a neřešily dopady v jejich plné komplexitě. Koordinace ze strany samosprávy či orgánů ústřední státní správy nebyla téměř žádná.⁶⁵

K výraznějším úpravám došlo až v roce 1996, kdy bylo zřízeno Ministerstvo pro místní rozvoj, které se stalo ústředním orgánem státní správy pro regionální politiku. Do jeho kompetencí přešly činnosti související s regionální podporou podnikání, územního plánování, cestovního ruchu a další. Zásadním milníkem se stal rok 1998, došlo ke schválení nových Zásad regionální politiky vlády, které vymezují základní principy regionální politiky.⁶⁶ Z nich poté vychází zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje. Jedná se o nejvyšší úroveň legislativy, týkající se regionálního rozvoje. Změnou oproti Zásadám je mimo jiné úprava vztahů regionální politiky k Evropské unii a institucionální zajištění české regionální politiky.⁶⁷ V tomto období již může obecně sledovat komplexnější přístup k regionální politice a zapojení nižších úrovní státní správy v rámci příprav na vstup České republiky do EU. Na přelomu tisíciletí se do popředí dostávají otázky udržení hospodářského růstu, investic, inovací a lidského kapitálu.⁶⁸

Na formování současné regionální politiky se podílely i předvstupní programy EU. Nejednalo se o pomoc čistě finanční, jelikož pravidla čerpání měla umožnit českým orgánům veřejné správy připravit se na metodiku práce se strukturálními fondy. Prvním programem, z kterého Česká republika začala čerpat, byl v roce 1990 program Phare. Měl přispět k socioekonomickému rozvoji a jeho realizace byla v průběhu času upravována dle priorit vstupu do EU. V letech 1993-2003 bylo pro ČR alokováno zhruba 740 milionů eur. Od roku 2002 se přidal další program, SAPARD, zaměřený na podporu zemědělství a rozvoje venkova.⁶⁹ Třetím zapojeným programem byl ISPA zaměřený na ochranu životního

⁶⁵ STEJSKAL Jan, KOVÁRNÍK Jaroslav. *Regionální politika a její nástroje*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009, s. 52

⁶⁶ STEJSKAL Jan, KOVÁRNÍK Jaroslav. *Regionální politika a její nástroje*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009, s. 53

⁶⁷ WOKOUN René, MATES Pavel, KADERÁBKOVÁ Jaroslava a kolektiv. *Základy regionálních věd a veřejné správy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, s. 140

⁶⁸ STEJSKAL Jan, KOVÁRNÍK Jaroslav. *Regionální politika a její nástroje*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009, s. 53

⁶⁹ WOKOUN René, MATES Pavel, KADERÁBKOVÁ Jaroslava a kolektiv. *Základy regionálních věd a veřejné správy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, s. 144

prostředí s důrazem na znečištění vod a odpadové hospodářství, a budování dopravní infrastruktury. Podpora z programu byla založena na splnění předem daných kritérií a spolufinancování projektů ze strany státu.⁷⁰ Komplementováním předvstupních programů bylo dosaženo rozvoje v rozmanitých oblastech sociálních i ekonomických. Účast v programu Phare navíc zajistila budování institucionální infrastruktury pro efektivní realizaci regionální politiky. Celkově lze pomoc z Evropských společenství označit za významný úspěch.⁷¹

Pro zkrácené období 2004-2006 byly rozvojové programy zpracovány před vstupem ČR do EU. Politika soudržnosti se v období 2000-2006 zaměřovala na tři cíle: podpora zaostávajících regionů, podpora oblastí potýkajících se s restrukturalizací, podpora politiky zaměstnanosti a vzdělání. Tyto cíle byly naplňovány v pěti operačních programech a v Iniciativách společenství.⁷² S výjimkou Prahy spadaly všechny regiony ČR pod první cíl. Pro Prahu spadající pod cíle dva a tři byly vypracovány jednotné programové dokumenty.⁷³ Základní oporu regionální politiky tvořil Národní rozvojový plán, v kterém byly definovány potřeby a kýžené cíle. V souladu s evropskou legislativou měl prezentovat strategii a priority státu.⁷⁴ Z Národního rozvojového plánu vycházel Rámec podpory Společenství, ten měl formu smlouvy mezi vládou ČR a Evropskou komisí. Koordinaci řízení operačních programů a zajištění financování spadalo pod agendu Ministerstva pro místní rozvoj.⁷⁵

4.4.2 Aplikace regionální politiky EU v ČR v období 2007-2013

Legislativní oporu tvořil dokument Strategické obecné zásady Společenství pro soudržnost, definující úkoly hospodářské a sociální politiky na úrovni EU. Tento dokument stanovuje závazné programovací priority členských států.⁷⁶ O stupeň níže na národní úrovni

⁷⁰ Online zdroj: <https://www.euroskop.cz/168/sekce/predvstupni-pomoc/> (citováno 2. 12. 2018)

⁷¹ KOLEKTIV AUTORŮ. Úvod do regionálních věd a veřejné správy, 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008 s. 155

⁷² Online zdroj: [https://www.dotaceeu.cz/cs/Evropske-fondy-v-CR/Programove-obdobi-2004-2006-\(1\)](https://www.dotaceeu.cz/cs/Evropske-fondy-v-CR/Programove-obdobi-2004-2006-(1)) (citováno 2. 12. 2018)

⁷³ WOKOUN René, MATES Pavel, KADEŘÁBKOVÁ Jaroslava a kolektiv. *Základy regionálních věd a veřejné správy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, s. 145

⁷⁴ STEJSKAL Jan, KOVÁRNÍK Jaroslav. *Regionální politika a její nástroje*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009, s. 58

⁷⁵ Online zdroj: [https://www.dotaceeu.cz/cs/Evropske-fondy-v-CR/Programove-obdobi-2004-2006-\(1\)](https://www.dotaceeu.cz/cs/Evropske-fondy-v-CR/Programove-obdobi-2004-2006-(1)) (citováno 5. 12. 2018)

⁷⁶ JETMAR, M. -- PEKOVÁ, J. -- PILNÝ, J. *Veřejný sektor - řízení a financování*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, s. 424

musel každý stát vypracovat svůj Národní strategický referenční rámec obsahující analýzu slabých a silných stránek ČR, a plánovaný vývoj do budoucna. V případě ČR došlo usnesením vlády k vytvoření Národního rozvojového plánu, který definuje strategii rozvoje pro období 2007-2013 a poskytuje východiska NSRR. Ne vždy dochází k naprostému souladu priorit státu a celoevropské politiky soudržnosti, před schválením tudíž musí dojít ke kompromisu.⁷⁷

Z Národního strategického referenčního rámce vychází povinnost států stanovit kompletní seznam všech realizovaných operačních programů pro cíle jedna a dva. Operační programy jsou základní prováděcí dokumenty zaměřené na daný tematický okruh nebo region. Operační programy jsou dále děleny prioritních os, ty poté do oblastí podpory. Operační programy poskytují rozpracovaný finanční plán a monitorovací a hodnotící systémy.⁷⁸ V České republice bylo realizováno 26 operačních programů v rámci 3 cílů politiky soudržnosti.

Cíl Konvergence se zaměřoval na podporu hospodářského a sociálního rozvoje méně vyspělých regionů, tj. takových, jejichž hrubý domácí produkt na obyvatele nedosahuje 75% průměru EU. V České republice to znamenalo všechny regiony soudržnosti, kromě hlavního města Prahy. Pod tento cíl spadalo sedm regionálních operačních programů (ROP NUTS II) a osm tematických operačních programů.⁷⁹

Cíl regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost podporoval regiony, které nesplňovaly podmínky čerpání z cíle Konvergence. V České republice to bylo pouze hlavní město Praha, pro které byly vytvořeny dva vlastní operační programy: OP Praha Konkurenceschopnost a OP Praha Adaptabilita.⁸⁰

Cíl Evropská územní spolupráce zahrnuje projekty zaměřené na přeshraniční, meziregionální a nadnárodní spolupráci. Programy tohoto cíle navazují na iniciativu INTERREG. K naplňování přispívá pět OP Přeshraniční spolupráce, které slouží k posilování integrace, hospodářského růstu, společenských vztahů a ochrany životního

⁷⁷ Online zdroj: <https://dotaceeu.cz/cs/Evropske-fondy-v-CR/Programove-obdobi-2007-2013/Narodni-strategicky-referencni-ramec> (citováno 5. 12. 2018)

⁷⁸ JETMAR, M. -- PEKOVÁ, J. -- PILNÝ, J. *Veřejný sektor - řízení a financování*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, s. 425

⁷⁹ Online zdroj: <https://dotaceeu.cz/cs/Evropske-fondy-v-CR/Programove-obdobi-2007-2013/Programy-2007-2013> (citováno 6. 12. 2018)

⁸⁰ Online zdroj: <https://dotaceeu.cz/cs/Evropske-fondy-v-CR/Programove-obdobi-2007-2013/Programy-2007-2013> (citováno 6. 12. 2018)

prostředí hraničních regionů.⁸¹ Společným rysem ostatních operačních programů je podpora spolupráce a výměna zkušeností mezi orgány veřejné správy zapojených států. Patří sem OP Mezuregionální spolupráce, OP Nadnárodní spolupráce, OP ESPON 2013 a OP INTERACT II.⁸²

4.4.3 Aplikace regionální politiky EU v ČR v období 2014-2020

Na nejvyšší úrovni nahradil Strategické obecné zásady Společný strategický rámec. Ten plní funkci obdobnou, vymezuje cíle programového období, zajišťuje soulad s hospodářskými politikami členských států. Dále upravuje změny týkající se pravidel čerpání z Evropských strukturálních a investičních fondů.⁸³

Jakožto hlavní dokument upravující vztahy státu a EU slouží pro toto období Dohoda o partnerství. Jedná se hlavní strategický dokument, kterému jsou ostatní podřízeny. Analyzuje výchozí situaci a potenciál, podle kterých pak určuje priority rozvoje a očekávané výsledky. Z tohoto dokumentu vycházejí stanovené operační programy. Dohoda o partnerství byla schválena Evropskou komisí k 26. 8. 2014, po třech letech tvorby ve spolupráci s akademickou sférou, veřejným i soukromým sektorem. K 31. 12. 2018 prošla čtyřmi revizemi. Česká republika na toto programové období získala necelých 24 mld. Kč.⁸⁴

Operační programy vycházejí z tematických okruhů vymezených na nadnárodní úrovni. Oproti předchozímu programovému období došlo k jejich mírné redukci na 10 národních operačních programů, u programů Evropské územní spolupráce dochází převážně pouze k návaznosti. Všechny programy jsou spolufinancovány z Evropských strukturálních a investičních fondů.⁸⁵

⁸¹ STEJSKAL Jan, KOVÁRNÍK Jaroslav. *Regionální politika a její nástroje*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009, s. 64

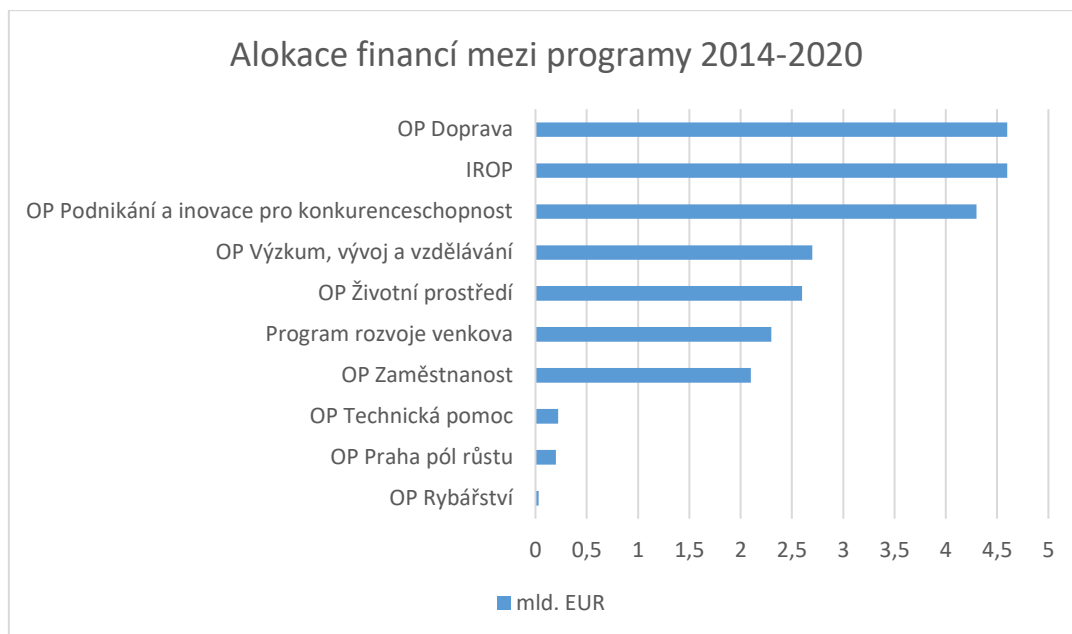
⁸² Online zdroj: <https://dotaceeu.cz/cs/Evropske-fondy-v-CR/Programove-obdobi-2007-2013/Programy-2007-2013> (citováno 6. 12. 2018)

⁸³ Online zdroj: <https://www.dotaceeu.cz/cs/Ostatni/Dulezite/Slovník-pojmu/S/Spolecny-strategicky-ramec> (citováno 6. 12. 2018)

⁸⁴ Online zdroj: <https://dotaceeu.cz/cs/Evropske-fondy-v-CR/2014-2020/Dohoda-o-partnerstvi> (citováno 6. 12. 2018)

⁸⁵ Online zdroj: <https://dotaceeu.cz/cs/Evropske-fondy-v-CR/2014-2020/Operacni-programy> (citováno 7. 12. 2018)

Graf 1: Alokované zdroje ESIF

Zdroj: Národní orgán pro koordinaci (<https://dotaceeu.cz/cs/Evropske-fondy-v-CR/2014-2020>).

Mezi národní operační programy patří:

- OP Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost slouží jako základní programový dokument Ministerstva průmyslu a obchodu pro čerpání z ERDF. Program má zajistit konkurenceschopnou a udržitelnou ekonomiku založenou na znalostech a inovacích. V rámci tohoto programu jsou realizovány intervence přispívající k naplňování tematických cílů 1-4.⁸⁶
- OP Výzkum, vývoj a vzdělávání spadá pod Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Program se soustředí na rozvoj lidských zdrojů, zvyšování kvality vzdělání a propojení výzkumu s trhem práce. Tomu odpovídají stanovené prioritní osy: PO1 Posilování kapacit pro kvalitní výzkum, PO2 Rozvoj lepších kompetencí pro trh práce, PO3 Posílení kapacit pro kvalitní výzkum a jeho přínos pro společnost. Financování probíhá z fondů EFRD a ESF.⁸⁷

⁸⁶ Online zdroj: <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/dotace-a-podpora-podnikani/oppik-2014-2020/operacni-program-podnikani-a-inovace-pro-konkurenceschopnost/operacni-program-podnikani-a-inovace-pro-konkurenceschopnost--157679/> (citováno 7. 12. 2018)

⁸⁷ Online zdroj: <https://opvvv.msmt.cz/o-programu> (citováno 7. 12. 2018)

- OP Zaměstnanost řídí Ministerstvo práce a sociálních věcí a zabývá se primárně podporou zaměstnanosti, rovných příležitostí ve společnosti a sociálního začleňování, mezinárodní spolupráce a efektivit veřejné správy. Výdaje jsou financovány z Evropského sociálního fondu (ESF).⁸⁸
- OP Doprava řízený Ministerstvem Dopravy patří objemově mezi největší, na jeho realizaci bylo vyhrazeno 4,6 mld. eur. Na základě zkušeností z minulého období byl počet prioritních os snížen na tři věcné doplněné o osu Technická pomoc. Prioritními osami jsou: PO1 Infrastruktura pro železniční a další udržitelnou dopravu, PO2 Silniční infrastruktura na síti TEN-T, veřejná infrastruktura pro čistou mobilitu a řízení silničního provozu, PO3 Silniční infrastruktura mimo síť TEN-T. Programy jsou financovány převážně z Kohezního fondu (80,21%), zbytek tvoří PO3 financovaná z ERDF.⁸⁹
- OP Životní prostředí je spravován Ministerstvem životního prostředí a navazuje na stejnojmenný program z období 2007-2013. Došlo k jistému zúžení a snížení počtu podporovaných aktivit v rámci prioritních os, těmi jsou: PO1 Zlepšování kvality vod a snižování rizika povodní, PO2 Zlepšování kvality ovzduší v lidských sídlech, PO3 Odpady a materiálové toky, ekologické zátěže a rizika, PO4 Ochrana a péče o přírodu a krajinu, PO5 Energetické úspory.⁹⁰
- Integrovaný regionální operační program se nachází v kompetenci Ministerstva pro místní rozvoj. V současné podobě propojuje sedm předchozích regionálních operačních programů a Integrovaný operační program 2007-2013. Podpora je určena pro všechny regiony s výjimkou hlavního města Prahy. Zaměřením se jedná o nejobsáhlejší program zahrnující otázky dopravy, životního prostředí, kultury, zdravotní péče, sociální politiky a další. Jsou stanoveny čtyři věcné prioritní osy doplněné o technickou pomoc: PO1 Konkurenceschopné, dostupné a bezpečné regiony, PO2 Zkvalitnění veřejných služeb a podmínek života pro obyvatele regionů, PO3 Dobrá správa území a zefektivnění veřejných institucí, PO4 Komunitně vedený místní rozvoj.⁹¹

⁸⁸ Online zdroj: <https://www.esfcz.cz/programy/op-zamestnanost> (citováno 7. 12. 2018)

⁸⁹ Online zdroj: <http://www.opd.cz/stranka/zakladni-informace> (citováno 7. 12. 2018)

⁹⁰ Online zdroj: <http://www.opzp.cz/o-programu/> (citováno 7. 12. 2018)

⁹¹ Online zdroj: <https://irop.mmr.cz/cs/Pro-media/Predstavujeme-IROP> (citováno 9. 12. 2018)

- OP Praha pól růstu řízený Magistrátem hlavního města Prahy sjednocuje OP Praha-Adaptabilita a OP Praha-Konkurenceschopnost z období minulého. Program je financován z Evropského sociálního fondu a Evropského fondu pro regionální rozvoj. Jelikož je Praha region více rozvinutý, projekty jsou z fondů spolufinancovány pouze z 50%, zbylých 50% zajišťuje veřejný sektor nebo příjemce podpory. Prioritní osy zastřešující sociální i ekonomické faktory jsou: PO1 Posílení výzkumu, technologického rozvoje a inovací, PO2 Udržitelná mobilita a energetické úspory, PO3 Podpora sociálního začleňování a boj proti chudobě, PO4 Vzdělání a vzdělanost a podpora zaměstnanosti, PO5 Technická pomoc.⁹²
- OP Technická pomoc je druhým program v rámci Ministerstva pro místní rozvoj. Plní převážně roli koordinační a kontrolní s cílem zefektivnění využití finančních prostředků. Má stanoveny pouze dvě prioritní osy: PO1 Podpora řízení a koordinace Dohody o partnerství, PO2 Jednotný monitorovací systém.⁹³
- OP Rybářství 2014-2020 spadá pod Ministerstvo zemědělství, jeho cílem je konkurenceschopná a inovativní akvakultura a udržitelných chov ryb v České republice. Program je financován z Evropského námořního a rybářského fondu, pro Českou republiku je vyhrazeno 0,8 mld. Kč. Podporované oblasti programu jsou rozděleny do tří priorit Unie.⁹⁴
- Program rozvoje venkova také spadá pod Ministerstvo zemědělství. Program by měl přispívat ke konkurenceschopnosti zemědělství, územnímu rozvoji venkovských oblastí a ochraně životního prostředí. Podporovány jsou místní akční skupiny na základě již používané metody LEADER.⁹⁵

Programů přeshraniční spolupráce je v tomto období opět pět a věcně navazují na své předchůdce. Jsou jimi:⁹⁶

⁹² Online zdroj: <http://penizeproprahu.cz/o-programu/> (citováno 9. 12. 2018)

⁹³ Online zdroj: <https://dotaceeu.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Operacni-programy/OP-Technicka-pomoc> (citováno 9. 12. 2018)

⁹⁴ Online zdroj: <https://dotaceeu.cz/cs/Fondy-EU/Kohezni-politika-EU/Operacni-programy/OP-Rybarstvi-2014%E2%80%932020> (citováno 9. 12. 2018)

⁹⁵ Online zdroj: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/> (citováno 9. 12. 2018)

⁹⁶ Online zdroj: <https://dotaceeu.cz/cs/Evropske-fondy-v-CR/2014-2020/Operacni-programy> (citováno 10. 12. 2018)

- Interreg V-A Česká republika – Polsko
- Interreg V-A Slovenská republika – Česká republika
- Interreg V-A Rakousko – Česká republika
- Program přeshraniční spolupráce Česká republika – Svobodný stát Bavorsko
Cíl EÚS 2014-2020
- Program spolupráce Svobodný stát Sasko- Česká republika 2014-2020

U některých programů nadnárodní a mezinárodní spolupráce dochází ke změně názvů, obsahově k výrazným změnám nedošlo. Mezi tyto programy patří:⁹⁷

- Interreg CENTRAL EUROPE
- Interreg DANUBE
- Interreg EUROPE
- ESPON 2020
- INTERACT III
- URBACT III

Pro nadcházející období Ministerstvo pro místní rozvoj s Ministerstvem financí vypracovalo dokument s názvem Východiska pozice ČR k budoucnosti politiky soudržnosti po roce 2020. V něm jsou obsaženy klíčové legislativní, ekonomické a řídicí prvky pro další rozvoj.⁹⁸ V současnosti se připravuje Národní koncepci realizace politiky soudržnosti v ČR, dokument ošetřující koordinaci národní a nadnárodní úrovně regionální politiky. Ten bude sloužit jako základ pro příští Dohodu o partnerství či její období.⁹⁹

⁹⁷ Online zdroj: <https://dotaceeu.cz/cs/Evropske-fondy-v-CR/2014-2020/Operacni-programy> (citováno 10. 12. 2018)

⁹⁸ Online zdroj: <https://dotaceeu.cz/cs/Evropske-fondy-v-CR/KOHEZNI-POLITIKA-PO-ROCE-2020/Pozice-CR-k-politice-soudrznosti-po-roce-2020> (citováno 10. 12. 2018)

⁹⁹ Online zdroj: <https://dotaceeu.cz/cs/Evropske-fondy-v-CR/KOHEZNI-POLITIKA-PO-ROCE-2020/Koncepce-CR-pro-politiku-soudrznosti-2021> (citováno 10. 12. 2018)

5 Vlastní práce: Charakteristika regionu soudržnosti Severozápad

5.1 Administrativní členění

Region soudržnosti Severozápad je složen ze dvou krajů, Ústeckého a Karlovarského. Jedná se o hraniční region sdílející hranice se Svobodným státem Sasko a Svobodným státem Bavorsko, s kterými probíhá přeshraniční spolupráce. Region lze rozdělit do 10 okresů, v rámci kterých se nachází 486 obcí¹⁰⁰, z toho 23 s rozšířenou působností. Se svou celkovou rozlohou 8649 km² zabírá 11% území ČR a řadí se mezi nejmenší regiony soudržnosti.

Tabulka 1: Administrativní členění

Kraj	Rozloha (km²)	Okresy	Obce s rozšířenou působností	Obce
<i>Karlovarský kraj</i>	3310	3	7	132
<i>Ústecký kraj</i>	5339	7	16	354
<i>Region soudržnosti Severozápad</i>	8649	10	23	486

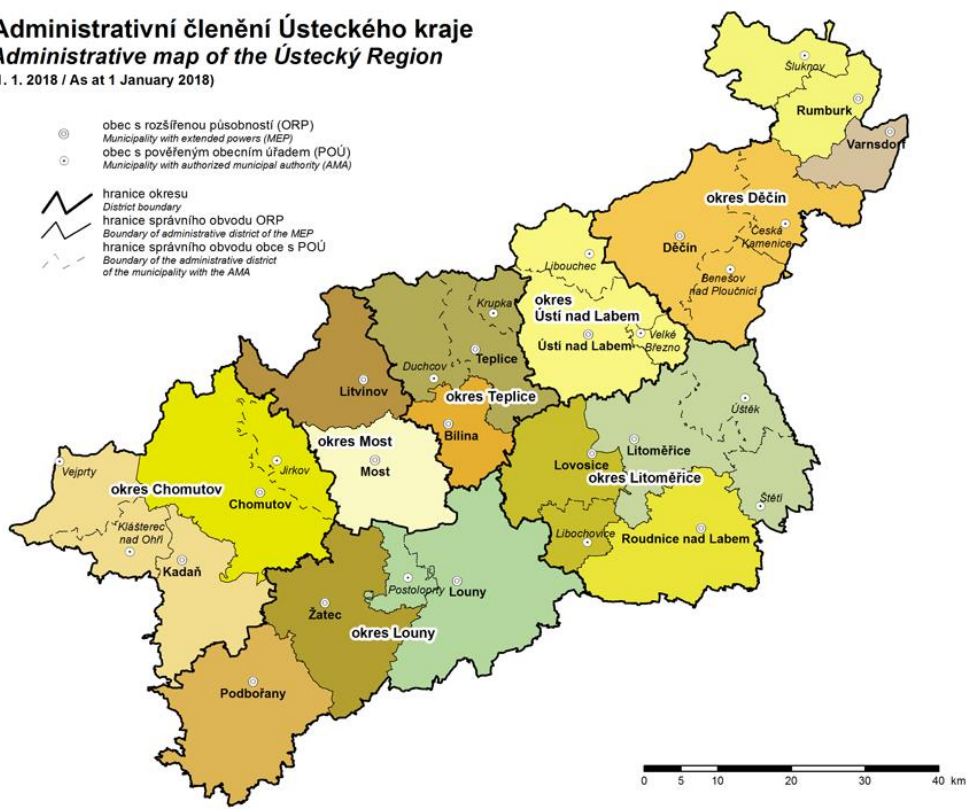
Zdroj: Vlastní zpracování na základě mesta.obce.cz

¹⁰⁰

Online zdroj: http://www.nuts2severozapad.cz/wp-content/uploads/2015/10/150609_ROP_SZ_cista_public.pdf (citováno 26. 12. 2018)

Obrázek 1: Administrativní členění Ústeckého kraje

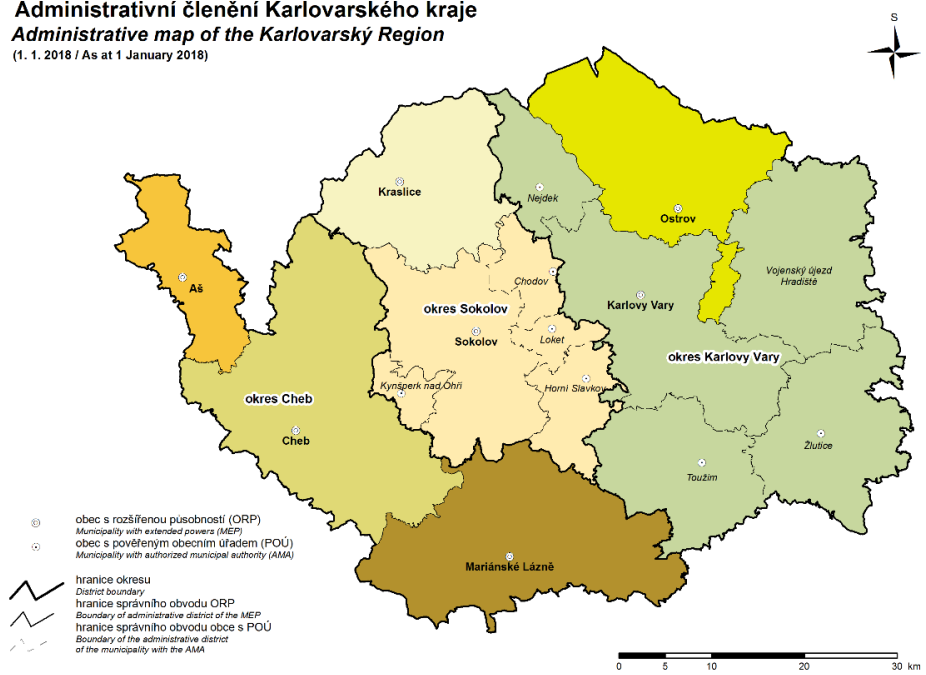
Administrativní členění Ústeckého kraje
Administrative map of the Ústecký Region
 (1. 1. 2018 / As at 1 January 2018)

Zdroj: Český statistický úřad, www.czso.cz

Obrázek 2: Administrativní členění Karlovarského kraje

Administrativní členění Karlovarského kraje
Administrative map of the Karlovarský Region
 (1. 1. 2018 / As at 1 January 2018)

Zdroj: Český statistický úřad, www.czso.cz

5.2 Demografické ukazatele

Dle dat uveřejněných ve Statistické ročence České republiky žilo v roce 2018 v regionu soudržnosti Severozápad 1 117 043 osob. Rozmístění obyvatel uvnitř regionu je značně nevyvážené, jak v jejich rozložení jih/sever, tak i v hustotě osídlení jednotlivých okresů. Průmyslově orientovaný Ústecký kraj se svými 821 tisíci obyvateli převyšuje obyvatelstvo Karlovarského kraje více než dvakrát- zde žije 296 tisíc lidí.¹⁰¹ To z něj dělá v tomto ohledu region nejmenší, toto číslo odpovídá zhruba 10,5% celkové populace České republiky.

Trendy vývoje obyvatelstva jsou v obou krajích kolísavé, přesto mají v posledních letech klesající tendenci. V tomto ohledu si vede hůře kraj Karlovarský, u kterého můžeme v celé období pozorovat rostoucí celkový úbytek. V případě kraje Ústeckého dochází také k poklesu obyvatelstva, ovšem v menší míře a v letech 2008-2009 byl sledován dokonce i celkový přírůstek. Tento vývoj je do značné míry způsoben faktem, že zemřelí v obou krajích dlouhodobě převyšují živě narozené. Na jednu stranu stárnoucí populace není ojedinělým jevem a jedná se o celorepublikový vývoj, na druhou stranu ovšem hodnoty úmrtnosti a potratovosti dosahují v mezikrajovém srovnání rekordních hodnot.¹⁰²

Tabulka 2: Celkový přírůstek obyvatelstva (‰ na 1000 obyvatel)

Kraj	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
<i>Karlovarský kraj</i>	-0,6	-2,1	-4,8	-4,7	-3,4	-4,9	-3,5	-3,6
<i>Ústecký kraj</i>	-0,2	-0,5	-1,5	-2,0	-1,4	-1,4	-1,8	-0,4

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné z <https://www.czso.cz/csu/czso/1-zakladni-charakteristika-okresy-quv91fmz91> a <https://www.czso.cz/csu/czso/1-zakladni-charakteristika-okresy-vz072f5893>

¹⁰¹ Online zdroj: <https://www.czso.cz/csu/czso/31-vybrane-ukazatele-regionu-soudrznosti-a-kraju-izxd35jp3x> (citováno 28. 12. 2018)

¹⁰² Online zdroj: <https://www.kr-ustecky.cz/statistika/d-311515/p1=204827> (citováno 28. 12. 2018)

Oba kraje vykazují vysokou míru urbanizace, kdy se podíl městského obyvatelstva pohybuje okolo 80%. V celonárodním měřítku se jedná o silný nadprůměr, vyšší míry dosahuje pouze Praha. Na druhou stranu k výrazným rozdílům dochází v hustotě zalidnění. V Ústeckém kraji se hustota pohybuje nad národním průměrem, vychází na 154 osob na km². Karlovarský kraj je přesný opak, hustota obyvatelstva je 89 osob na km², toto číslo je částečně způsobeno existencí vojenského újezdu Hradiště. Nejvyšší hustota osídlení je v konurbaci Děčín – Ústí nad Labem – Teplice – Most – Chomutov a v oblasti Sokolovské pánve. Region soudržnosti Severozápad nemá dominující centrum, hlavní funkce plní výše zmíněná města a Karlovy Vary.¹⁰³

Tabulka 3: Vybrané demografické ukazatele k 31. 12. 2017

	Karlovarský kraj	Ústecký kraj
Počet obyvatel	295 686 ob.	821 080 ob.
Hustota obyvatelstva	89,3 ob. /km ²	153,8 ob. /km ²
Podíl městského obyvatelstva	82,2%	79,6%
Průměrný věk	42,7 let	41,8 let
Živě narození	9,3‰	10,3‰
Zemřelí	11,5‰	11,2‰

Zdroj: Český statistický úřad, www.czso.cz

5.3 Socioekonomické ukazatele

Region se dlouhodobě potýká s neuspokojivou vzdělanostní strukturou. Nejvýrazněji zaostává v zastoupení osob s vysokoškolským vzděláním. V celém regionu se nachází malé množství institucí poskytující vysokoškolské nebo vyšší odborné vzdělání. Ke konci roku 2017 v regionu fungovaly 2 vysoké školy a 12 vyšších odborných škol.¹⁰⁴ Nedostatek absolventů spojený s odlivem pracovních sil do jiných regionů dále zhoršuje postavení regionu a klade překážky jeho hospodářskému rozvoji a konkurenceschopnosti. Severozápad si pak připisuje nelichotivé prvenství i v největším procentuálním zastoupení osob se základním, případně žádným, vzděláním.¹⁰⁵

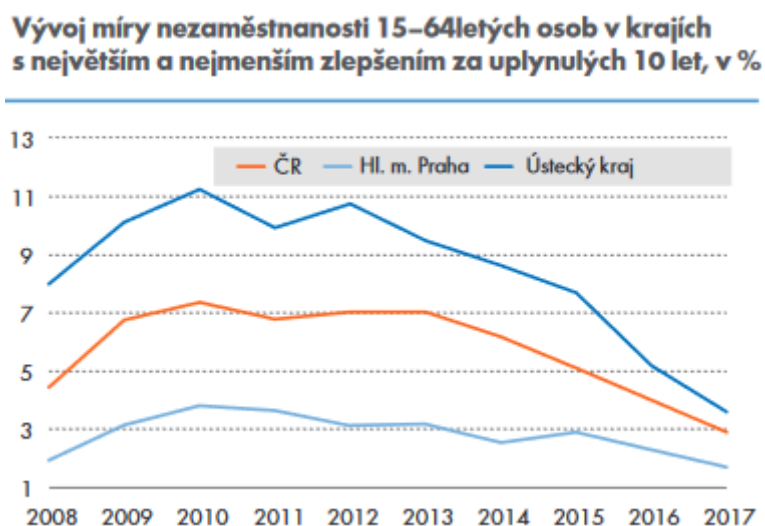
¹⁰³ Online zdroj: http://www.nuts2severozapad.cz/wp-content/uploads/2015/10/150609_ROP_SZ_cista_public.pdf (citováno 30. 12. 2018)

¹⁰⁴ Online zdroj: <https://www.czso.cz/csu/xu/casove-rady-za-region-soudrznosti-severozapad> (citováno 30. 12. 2018)

¹⁰⁵ Online zdroj: <https://www.czso.cz/documents/10180/74414201/25011918.pdf/4c0c6000-4cbd-4452-8d54-15837865a4d9?version=1.1> (citováno 30. 12. 2018)

Obdobné problémy má region s nezaměstnaností, která se dlouhodobě pohybuje na předních příčkách a za rok 2017 byl na tom hůře už jen region Moravskoslezsko. Díky příznivému ekonomickému vývoji došlo ke snížení nezaměstnanosti na celém území republiky, ovšem poměrně dochází k nejrychlejšímu poklesu v Ústeckém kraji. Za posledních 10 let se míra nezaměstnanosti snížila o 4,4% a podíl dlouhodobě nezaměstnaných z nezaměstnaných až o 25,2%.¹⁰⁶ V rámci regionu soudržnosti na jedno pracovní místo vychází 2,3 uchazeče, oproti 23,6 v roce 2013.¹⁰⁷ Míra nezaměstnanosti odpovídá dosaženému vzdělání, nejvyšších hodnot nabývá u osob se základním vzděláním, nejnižších u absolventů vysokých škol.¹⁰⁸¹⁰⁹

Obrázek 3: Vývoj míry nezaměstnanosti

Zdroj: Český statistický úřad – Výběrové šetření pracovních sil, dostupné z <https://www.czso.cz/documents/10180/74414201/25011918.pdf/4c0c6000-4cbd-4452-8d54-15837865a4d9?version=1.1>

5.4 Dopravní infrastruktura

Dobrá dopravní infrastruktura je jednou z podmínek hospodářského růstu a obslužnosti rozvojových zón. V silniční dopravě má výsadní postavení dálnice D8, která spojuje Prahu s německou hranicí, kde přechází v dálnici A17. Po dlouhých odkladech byla dokončena v roce 2016 v celkové délce 92 km a je součástí sítě TEN-T koridoru Orient- East

¹⁰⁶ Online zdroj: <https://www.czso.cz/documents/10180/74414201/25011918.pdf/4c0c6000-4cbd-4452-8d54-15837865a4d9?version=1.1> (citováno 11. 1. 2018)

¹⁰⁷ Online zdroj: <https://www.czso.cz/csu/xu/casove-rady-za-region-soudrznosti-severozapad> (citováno 11. 1. 2018)

¹⁰⁸ Online zdroj: <https://www.czso.cz/csu/czso/9-trh-prace-j9jc3sirt8> (citováno 11. 1. 2018)

¹⁰⁹ Online zdroj: <https://www.czso.cz/csu/czso/9-trh-prace-z8rlw9j3gm> (citováno 11. 1. 2018)

Med. Nižší význam mají bývalé rychlostní cesty, dnes dálnice D7 (Praha – Chomutov) a D8 (Praha – Cheb). Obě cesty jsou rozděleny nedokončenými úseky, jejichž dostavba se plánuje po roce 2020. Hustota silniční sítě je v regionu nevyrovnaná a odráží historický vývoj krajů. V Ústeckém kraji je evidováno 789,6 metrů silnic na kilometr čtvereční, v Karlovarském je to 618,9 metrů (republikový průměr je 706,7 m).¹¹⁰

Na území regionu hrají důležitou roli i ostatní formy dopravy. Skrze region vedou První železniční koridor (Děčín – Ústí nad Labem – Praha) a Třetí železniční koridor (Cheb – Plzeň – Praha), oba zapojeny do sítě TENT-T. V regionu se nachází jediný hraniční přechod pro lodní dopravu a Labská stezka umožňuje vodní dopravu z České republiky do severozápadní Evropy. Z ekonomického hlediska se jedná o nejlevnější způsob dopravy, překážky však klade omezená a kolísající splavnost Labe. V Karlových Varech je jedno z osmi veřejných mezinárodních letišť, jehož rozvoj by mohl přispět k rozvoji mezinárodního turismu v lázeňském městě. Při další modernizaci a rozšíření letiště je nutné vzít v potaz vliv Ruzyně na jeho konkurenceschopnost.¹¹¹

5.5 Hospodářství

Historicky byl region zaměřen na těžbu, energetiku, těžký a chemický průmysl. Přejít k tržní ekonomice a restrukturalizace po roce 1989 způsobily útlum a přesun pracovních sil z primárního a sekundárního sektoru do služeb. Z těchto změn vyplývají faktory, které se na současném stavu negativně podepsaly: nízká inovativnost firem, nevhodná struktura pracovních sil, nevyhovující infrastruktura nebo i neatraktivní prostředí.¹¹²

Struktura trhu práce ukazuje, že většina lidí je zaměstnaná ve službách. V průmyslu bylo v krajích zaměstnáno zhruba 41% obyvatel, což je více než národní průměr, ten ovšem snižuje Praha.¹¹³ Region Severozápad se na Hrubém domácím produktu podílel pouze 7,6%

¹¹⁰ Online zdroj: <https://www.czso.cz/csu/xc/infrastruktura-silnicni-dopravy-k-1-1-2016> (citováno 11. 1. 2018)

¹¹¹ Online zdroj: http://www.nuts2severozapad.cz/wp-content/uploads/2015/10/150609_ROP_SZ_cista_public.pdf (citováno 11. 1. 2018)

¹¹² Online zdroj: http://www.nuts2severozapad.cz/wp-content/uploads/2015/10/150609_ROP_SZ_cista_public.pdf (citováno 12. 1. 2018)

¹¹³ Online zdroj: <https://www.czso.cz/documents/10180/74414201/25011918.pdf/4c0c6000-4cbd-4452-8d54-15837865a4d9?version=1.1> (citováno 12. 1. 2018)

a HDP na obyvatele vychází na 324 891. V porovnání s ostatními regiony dosahuje ekonomické aktivity nejnižší.¹¹⁴

5.6 Cestovní ruch

Cestovní ruch přispívá značnou měrou k hospodářskému růstu regionu, za rok 2017 ho navštívilo více než 1,6 milionů turistů, většinou nerezidentů.¹¹⁵¹¹⁶ Od roku 2010 probíhá na území Ústeckého kraje kampaň Brána do Čech, která byla podpořena z Regionálního operačního programu NUTS II Severozápad. Projekt by měl změnit negativní vnímání kraje a přilákat zahraniční i domácí návštěvníky. Pozornost je věnována hlavně čtyřem vybraným turistickým lokalitám: České Švýcarsko, České Středohoří, Krušné hory a dolní Poohří.¹¹⁷ Kraj má dobré předpoklady pro poznávací turistiku, jelikož se na jeho území nachází množství přírodních i kulturních památek, za zmínku například stojí: Pravčická brána, historické centrum Děčína, dromy v Mostě, pevnost Terezín nebo tradiční veletrh Zahrada Čech v Litoměřicích. V roce 2015 si nechal kraj vypracovat Strategii rozvoje cestovního ruchu 2015-2020, vytyčující silné stránky umožňující rozvoj cestovního ruchu v tomto období. Důraz by měl být kladen na celkový marketing kraje, zlepšování dopravní obsluhy, podporu regionálních výrobků a podporu cykloturistiky.¹¹⁸ Na krajském úřadě zaznívají názory o možnosti zatopení lomů a orientaci na pobytovou rekreaci u vodních děl.

Karlovarský kraj se může pyšnit lázeňskou tradicí sahající do 18. století, území je ojedinělé počtem vyvěrajících minerálních pramenů a jejich rozmanitostí. Tento tzv. Západočeský lázeňský trojúhelník tvoří Karlovy Vary, Mariánské Lázně a Františkovy Lázně. Postupně také roste zájem o radioaktivní prameny v Jáchymově.¹¹⁹ Karlovy Vary nabízí návštěvníkům několik lázeňských kolonád a na nich 15 minerálních pramenů, včetně nejteplejšího pramenu Vřídlo. S městem je jednoznačně spjat Mezinárodní filmový festival Karlovy Vary konaný od roku 1946.¹²⁰ Region disponuje zimními lyžařskými středisky, jako jsou Boží Dar a Klínovec, a vhodnými podmínkami pro vodáctví na řece Ohři. Kromě výše

¹¹⁴ Online zdroj: <https://www.czso.cz/csu/xk/vybrane-udaje-regionu-souhrnny-severozapad> (citováno 12. 1. 2018)

¹¹⁵ Online zdroj: <https://www.czso.cz/csu/czso/16-cestovni-ruch-o4vfl058x0> (citováno 12. 1. 2018)

¹¹⁶ Online zdroj: <https://www.czso.cz/csu/czso/16-cestovni-ruch-m08wx8w6sl> (citováno 12. 1. 2018)

¹¹⁷ Online zdroj: <http://www.gatetobohemia.com/cs/o-projektu/12/12/0> (citováno 15. 1. 2018)

¹¹⁸ Online zdroj: https://www.kr-ustecky.cz/assets/File.ashx?id_org=450018&id_dokumenty=1705357 (citováno 15. 1. 2018)

¹¹⁹ Online zdroj: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/plzensky-kraj/regionalni-informace/o-kraji/zapadoceske-lazne/zapadocesky-lazensky-trojuhelnik/> (citováno 15. 1. 2018)

¹²⁰ Online zdroj: <http://www.zivykraj.cz/cz/objevujte/mezinarodni-filmovy-festival-karlovy-vary> (citováno 15. 1. 2018)

zmíněného byly stanoveny i nové formy cestovního ruchu, zaměřené na cykloturistiku, agroturistiku a ekologický turismus.¹²¹ Cestovní ruch tvoří více než 10% HDP kraje¹²² a v přepočtu na 1000 obyvatel se jedná o nejnavštěvovanější kraj ČR.¹²³

5.7 Životní prostředí

Na životním prostředí se negativně podepsala těžba a těžký průmysl, po kterých stále zůstávají ekologické zátěže. Nejzávažnější situace je v oblastech uhelných pánví, kde lze sledovat poškozený ráz krajiny a dopady emisí na vegetaci. Skrze revitalizační snahy a legislativní opatření se situace od 90. let zlepšuje, špatný stav životní prostředí zůstává limitujícím faktorem cestovního ruchu.¹²⁴

Kvalita ovzduší v regionu kolísá. Ústecký kraj zaměřen na průmyslovou výrobu a sídlí zde velké energetické a technologické závody způsobilé za značnou část emisních látek. Přesto dochází k relativně stálému snižování emisí oxidu siřičitého. Karlovarský kraj takto industriálně orientovaný není a naopak míra emisí oxidu siřičitého stabilně roste. Nutno vzít potaz, že i při tomto vývoji je stav ovzduší v severovýchodní části výrazně horší.

Tabulka 4: Měřené emise oxidu siřičitého (t/km²)

Kraj	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
<i>Karlovarský kraj</i>	2,82	2,55	2,79	2,83	2,86	2,91	3,06
<i>Ústecký kraj</i>	10,76	11,58	10,64	7,85	7,25	6,51	6,34

Zdroj: Český statistický úřad, www.czso.cz, dostupné z <https://www.czso.cz/csu/czso/1-zakladni-charakteristika-okresy-quv91fmz91> a <https://www.czso.cz/csu/czso/1-zakladni-charakteristika-okresy-vz072f5893>

Současně v regionu probíhá ochranná činnost. Nejvyšší stupeň ochrany se vztahuje na Národní park České Švýcarsko, který byl vyhlášen v roce 2000 a pokrývá území 79 km². Nižším stupněm jsou potom Chráněné krajinné oblasti: CHKO Lužické hory (267 km²),

¹²¹ Online zdroj: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/karlovarsky-kraj/regionalni-informace/o-kraji/zapadoceske-lazne-region/> (citováno 15. 1. 2018)

¹²² Online zdroj: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/karlovarsky-kraj/regionalni-informace/o-kraji/zapadoceske-lazne-region/> (citováno 15. 1. 2018)

¹²³ Online zdroj: <http://www.kr-karlovarsky.cz/samosprava/Stranky/karlov-kraj.aspx> (citováno 15. 1. 2018)

¹²⁴ Online zdroj: http://www.nuts2severozapad.cz/wp-content/uploads/2015/10/150609_ROP_SZ_cista_public.pdf (citováno 17. 1. 2018)

CHKO Labské pískovce (250 km²), CHKO České středohoří (1063 km²), CHKO Slavkovský les (610 km²) a část CHKO Kokořínsko – Máchův kraj.¹²⁵ Na území regionu jsou také lokality evropského významu Natura 2000.

¹²⁵ Online zdroj: <http://drusop.nature.cz/ost/chrobjekty/zchru/index.php?KATEGORIE=CHKO> (citováno 17. 1. 2018)

6 Vlastní práce: Financování regionálního rozvoje regionu Severozápad z IROP

Integrovaný regionální operační program v současné podobě propojuje sedm předchozích regionálních operačních programů a Integrovaný operační program 2007-2013. Plošná podpora je určena pro všechny regiony s výjimkou hlavního města Prahy, na kterou se vztahují jen projekty e-governmentu. Zaměřením se jedná o nejobsáhlejší program zahrnující otázky dopravy, životního prostředí, kultury, zdravotní péče, sociální politiky a další.¹²⁶

Strategie Integrovaného regionálního operačního programu by měla umožnit propojení intervencí prováděných na všech úrovních veřejné správy. Specifické intervence na lokální úrovni berou v potaz místní problematiku a umožňují individuální přístup. Intervence prováděné na národní úrovni pak umožňují jejich optimální kombinaci přispívající ke komplexnímu řešení a dosažení synergických efektů.¹²⁷

IROP vychází z Národního programu reforem ČR 2014, který obsahuje klíčová ekonomická opatření k podpoře růstu a stanovuje roli ČR v naplňování Strategie Evropa 2020. Ta slouží jako východisko nadnárodního uspořádání politiky soudržnosti pro toto období a stanovuje hlavní cíle: inteligentní růst, inkluze, udržitelný rozvoj. Ministerstvo pro místní rozvoj připravilo svůj dokument Strategie regionálního rozvoje ČR 2014-2020, který na základě výsledků šetření vymezuje dlouhodobé vize i priority regionálního rozvoje v návaznosti na politiku EU.

Cíle Strategie regionálního rozvoje ČR 2014-2020 jsou následovné:

- Růstový cíl: Podpořit zvyšování konkurenceschopnosti a využití ekonomického potenciálu regionů
- Vyrovnávací cíl: Zmírnit prohlubování negativních regionálních rozdílů
- Preventivní cíl: Posílit environmentální udržitelnost
- Institucionální cíl: Optimalizovat institucionální rámec pro rozvoj regionů

Z těchto východisk vyplývá vize IROP „Konkurenceschopné obce a regiony tvoří konkurenceschopnou českou republiku“ a na ní navazuje globální cíl IROP „Zajistit

¹²⁶ Online zdroj: <https://www.irop.mmr.cz/cs/Pro-media/Predstavujeme-IROP> (citováno 21. 1. 2018)

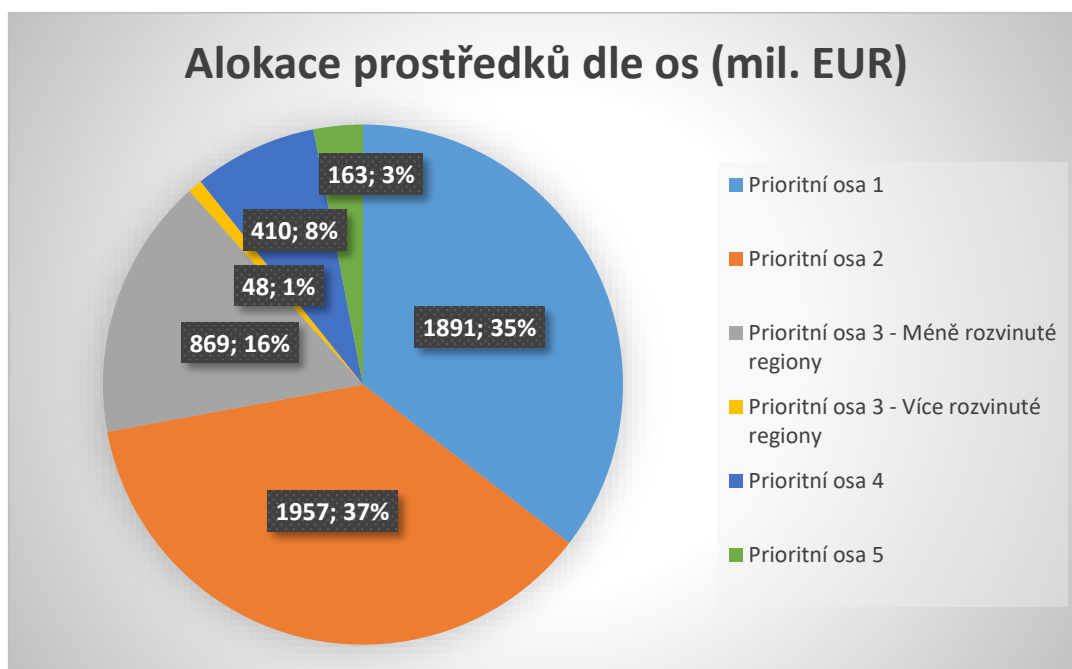
¹²⁷ Online zdroj: https://www.irop.mmr.cz/getmedia/06cd44dc-e15d-4557-9015-d8fae1cd6008/PD-IROP-verze-1-2_29102018.pdf.aspx?ext=.pdf (citováno 21. 1. 2018)

vyvážený rozvoj území, zlepšit veřejné služby a veřejnou správu pro zvýšení konkurenceschopnosti a zajištění udržitelného rozvoje v obcích, městech a regionech.“¹²⁸

Program samotný je rozdělen na čtyři věcné prioritní osy doplněné o technickou pomoc: PO1 Konkurenceschopné, dostupné a bezpečné regiony, PO2 Zkvalitnění veřejných služeb a podmínek života pro obyvatele regionů, PO3 Dobrá správa území a zefektivnění veřejných institucí, PO4 Komunitně vedený místní rozvoj.

Financování jednotlivých os bylo určeno podle identifikovaných potřeb a zohledňuje jejich přínos k cílům Strategie Evropa 2020. Program je ze strany Unie spolufinancován z Evropského fondu pro regionální rozvoj. Míra spolufinancování většiny os byla stanovena na 85%. Výjimky tvoří prioritní osa 4 s mírou 95% a míra pro Prahu, jakožto více rozvinutý region, je 50%. Na realizaci programu bylo vyčleněno zhruba 5,4 mld. EUR.¹²⁹

Graf 2: Alokace financí v rámci IROP

Zdroj: Programový dokument IROP, dostupné z

https://www.irop.mmr.cz/getmedia/06cd44dc-e15d-4557-9015-d8fae1cd6008/PD-IROP-verze-1-2_29102018.pdf.aspx?ext=.pdf

¹²⁸ Online zdroj: https://www.irop.mmr.cz/getmedia/06cd44dc-e15d-4557-9015-d8fae1cd6008/PD-IROP-verze-1-2_29102018.pdf.aspx?ext=.pdf (citováno 21. 1. 2018)

¹²⁹ Online zdroj: https://www.irop.mmr.cz/getmedia/06cd44dc-e15d-4557-9015-d8fae1cd6008/PD-IROP-verze-1-2_29102018.pdf.aspx?ext=.pdf (citováno 21. 1. 2018)

Ke konci roku 2018 bylo vyhlášeno 88 výzev, v nichž bylo zaregistrováno 10888 žádostí o podporu. Sledujeme zde poměrně vysoký zájem o dotace, ale i vysokou míru neúspěšnosti žadatelů, jelikož pouze 5658 z nich byl vydán právní akt. Ty obsáhly zhruba 79 mld. CZK, tj. 69,9% ze všech alokovaných prostředků programu. K témuž datu bylo proplaceno 18,8% alokovaných prostředků.¹³⁰

6.1 Prioritní osa 1: Konkurenceschopné, dostupné a bezpečné regiony

Tato osa propojuje několik tematických cílů s úmyslem posílit synergií prováděných projektů. Důraz je zde kladen hlavně na rozvoj infrastruktury, která je považována za základní podmínku zajištění růstu a konkurenceschopnosti regionů. Z hlediska objemu finančních zdrojů se jedná o druhou největší osu. Dle dat Ministerstva dopravy ČR se kraje na údržbě komunikací podílí zhruba z 51%, alokované prostředky pro tuto osu odpovídají náročnosti stavebních úprav.

Jedním z vybraných cílů je Tematický cíl 5, který se skládá z opatření souvisejících s adaptací k ekologickým dopadům a krizovým řízením. Probíhající klimatické změny se promítají do všech socioekonomických sfér a je třeba minimalizovat negativní dopady na infrastrukturu, obyvatelstvo a celkovou stabilitu země. S tím souvisí i příprava a modernizace výbavy složek IZS, zejména v oblastech, ve kterých dochází ke kumulaci rizik. Cíl je sestaven v souladu s iniciativou Evropa méně náročná na zdroje.

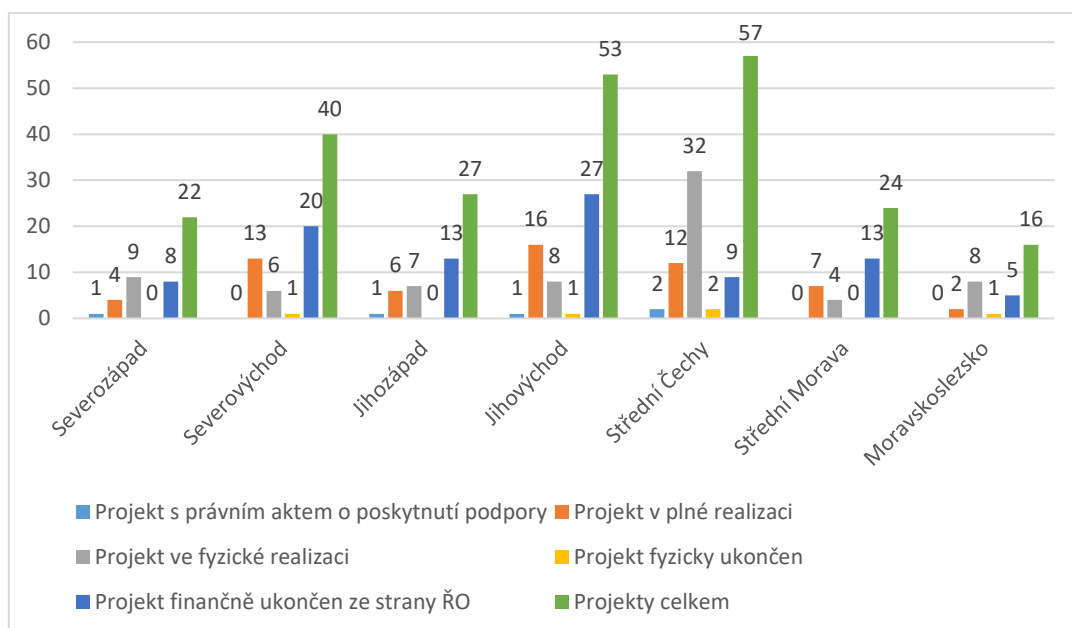
Druhým přidruženým cílem je Tematický cíl 7, řešící problematiku dopravní obsluhy, budování sítí a podporu udržitelných forem dopravy. Doprava je zde vyzdvížena jakožto podmínka hospodářské a sociální stability regionů. Se zvyšující se ekonomickou koncentrací a specializací roste význam regionální dopravy, čímž se hospodářsky problémové regiony dostávají do ještě horší pozice. V této oblasti byly jako kritické nedostatky zvoleny následující faktory: nedostatečná provázanost dopravy a napojení center na cesty vyšší třídy, nevyhovující kvalita a kapacita komunikací, nedostatečné využití inteligentních dopravních systémů. Nová infrastruktura by měla snížit množství produkovaných externalit dopravou a podpořit cíl Strategie Evropa 2020 - Snížit emise skleníkových plynů o 20 % (nebo dokonce 30 %, pokud k tomu budou vytvořeny podmínky) ve srovnání se stavem v roce 1990.

¹³⁰ Online zdroj: https://www.dotaceeu.cz/getmedia/bff02708-55d2-4518-9af3-d507676525f2/Mesicni_informace_2018_12.pdf.aspx?ext=.pdf (citováno 23. 1. 2018)

6.1.1 Specifický cíl 1.1: Zvýšení regionální mobility prostřednictvím modernizace a rozvoje sítí regionální silniční infrastruktury navazující na síť TEN-T

Cíl by měl podpořit napojení sekundárních a terciárních uzlů na páteřní síť. Zejména periferní oblasti se potýkají s nedostatečnou kvalitou dopravní sítě, což představuje překážku zaměstnanosti, rovnoměrného rozvoje území a společného evropského trhu. V rámci cíle jsou realizovány projekty výstavby a rekonstrukce vybraných úseků silnic II. třídy a úseků silnic III. třídy, stavby mosty, obchvatů obcí, mimoúrovňových křižovatek, protihlukových bariér, instalace veřejného osvětlení a inteligentních dopravních systémů, ekologická a krajinářská opatření. Projekty se vztahují na prioritní regionální silniční síť. Ty byly vymezeny dle kritérií hospodářského významu komunikace (podle obslužnosti vybraných uzlů, hospodářských zón poskytujících více než 1000 pracovních míst, nebo napojení periferních regionů na síť TEN-T), jejího technického stavu (stav neodpovídá normám ČSN) a intenzity dopravy, nehodovosti a vlivu na ŽP.

Graf 3: Specifický cíl 1.1 - počet podpořených projektů

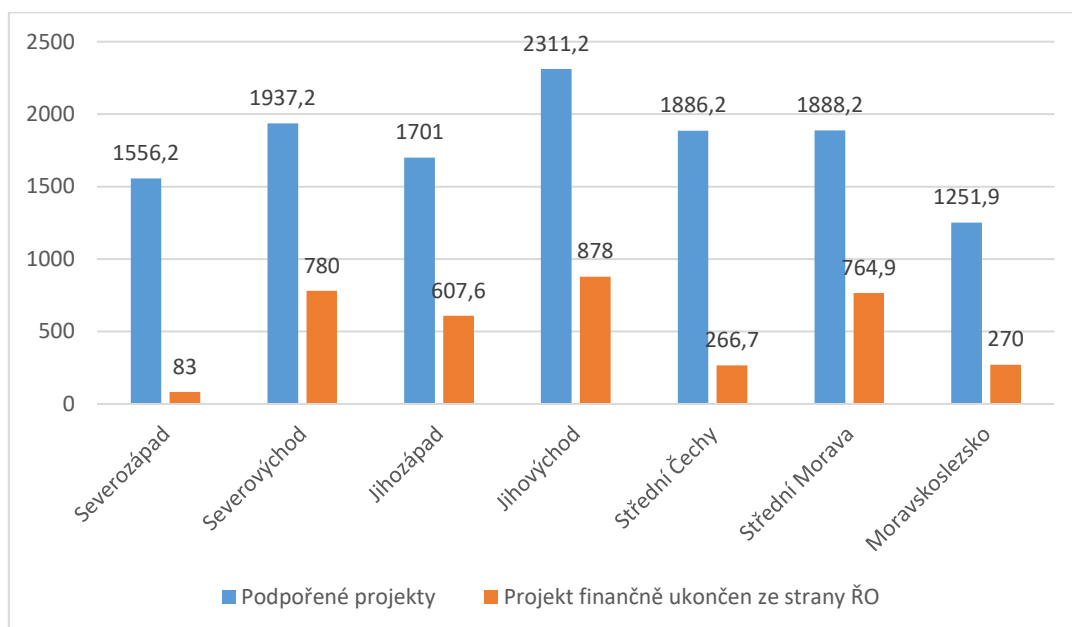

Zdroj: Přehled podpořených projektů IROP k 18. 1. 2019, vlastní zpracování

V porovnání s ostatními kraji patří region Severozápad mezi ty, v nichž bylo schváleno menší množství projektů k realizaci. Bylo by vhodné zaměřit se na důvody proč,

jelikož řídká dopravní síť je pro region dlouhodobý problém a klade překážky dalšímu rozvoji. V rámci první výzvy IROP se ze 110 přijatých projektů nachází pouze 7 na území regionu Severozápad. Jelikož ve 40. výzvě projekty na území regionu představují téměř 40% této výzvy, lze tento stav připsat nepřipravenosti krajů a jejich orgánů správy silnic, rozpočtovým omezením nebo posunutí žádosti žadatelem na pozdější výzvy s obdobným zaměřením. S relativně pozdním schválením dvou třetin projektů souvisí i nízká míra jejich ukončení. Všechny projekty s výjimkou tří jsou realizovány na území Karlovarského kraje, přestože je síť silnic splňující kritéria přijatelnosti menší než v Ústeckém kraji. Celkový úsek silnic splňujících kritéria je srovnatelný s Jihozápadem a Střední Moravou, kterým byl schválen obdobný počet projektů (viz. Příloha č. 1).

Graf 4: Specifický cíl 1.1 – příspěvek EU podpořeným projektům (mil. CZK)

Zdroj: Přehled podpořených projektů IROP k 18. 1. 2019, vlastní zpracování

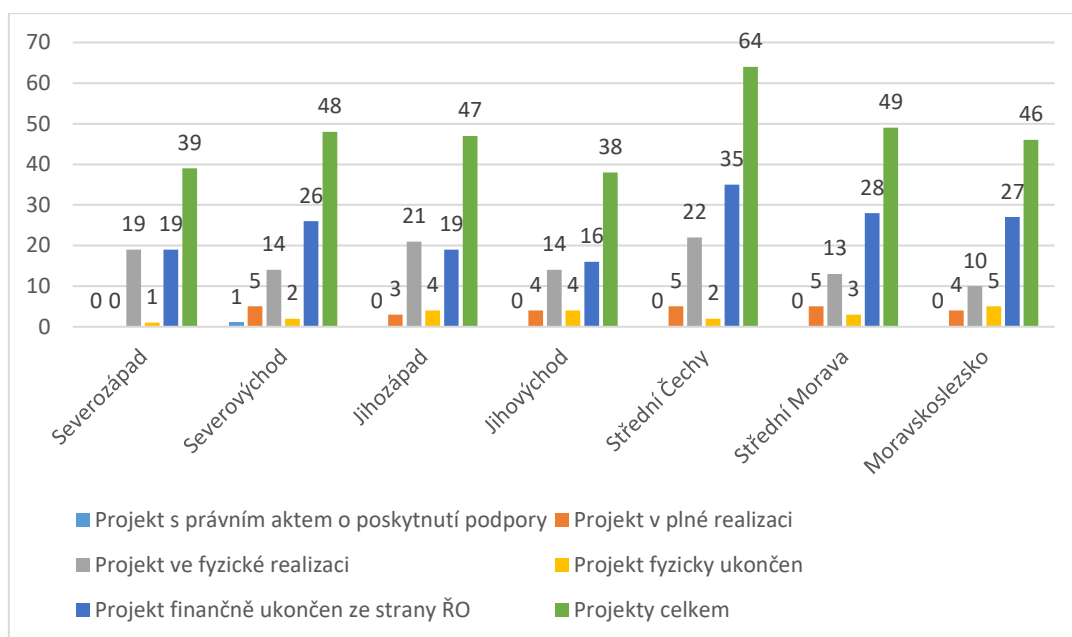
Region soudržnosti Severozápad byl ve sledovaném období nejpomalejší v čerpání finanční podpory, svědčí o tom nejmenší procento ukončené finanční podpory ze strany Řídicího orgánu IROP. K tomuto jevu přispívají dva faktory. Jedním z nich je již zmíněné relativně pozdní započítání projektů. Druhým je potom fakt, že na území Ústeckého kraje probíhá realizace velkých projektů, které patří mezi nejnákladnější v republice. Příkladem těchto projektů mohou být „Nová komunikace u města Chomutov“ ve výši celkových způsobilých výdajů (CZV) 576 milionů CZK, „Rekonstrukce silnice II/227, II/225 - hranice

Středočeského kraje, Žatec, křižovatka s komunikací II/224“ v hodnotě CZV 338 milionů CZK, „II/198 Modernizace silnice Bočov – Kozlov“ s CZV 165 milionů CZK. Vyjmenované projekty se finančně pohybují o řád výše, než je medián. Jelikož úseky podporované specifickým cílem 1.1 patří do správy kraje a projekty je nutné předfinancovat, projevuje se tím finanční omezení krajů v rozdílném přístupu k rozvojové politice kraje. Díky orientaci na velké projekty se doposavad alokovaná částka blíží regionům, v nichž byl realizován výrazně větší celkový počet projektů.

6.1.2 Specifický cíl 1.2: Zvýšení podílu udržitelných forem dopravy

Cílem je podpora udržitelných forem dopravy, které uspokojují potřeby obyvatelstva a připravují vhodné podmínky ekonomického růstu bez poškozování životního prostředí a lidského zdraví. V tomto ohledu je kladen důraz na prostorový aspekt hromadné dopravy, aby byla zajištěna obsluha celého regionu včetně sociálně vyloučených lokalit. Investiční priorita pokrývá výstavbu terminálů a parkovišť vázaných na prvky veřejné hromadné dopravy, zavádění informačních systémů a elektronizace odbavování cestujících. V neposlední řadě pod tento bod spadá modernizace vozových parků VHD, přechod na nízkoemisní vozidla veřejných služeb a podpora alternativních forem dopravy, například cyklistiky. Podpořené projekty jsou vybírány podle jejich vlivu na životní prostředí, bezpečnosti dopravy a souladu s vyhlášenými strategiemi, primárně Dopravní politikou ČR 2014 – 2020.

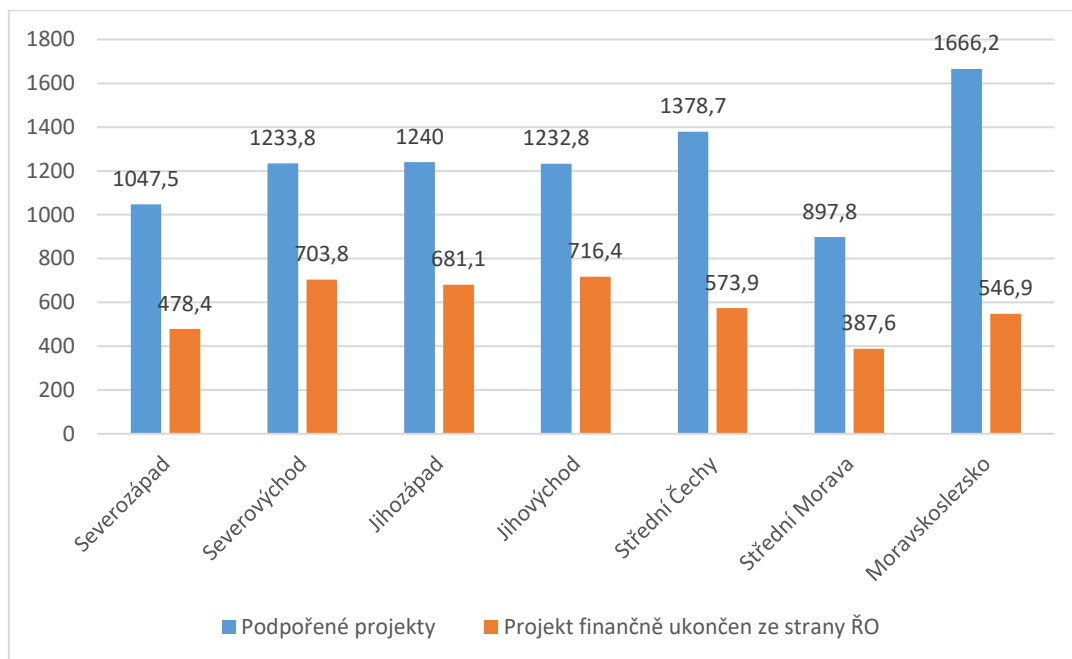
Graf 5: Specifický cíl 1.2 - počet podpořených projektů

Zdroj: Přehled podpořených projektů IROP k 18. 1. 2019, vlastní zpracování

I v rámci druhého specifického cíle patří region soudržnosti Severozápad mezi méně aktivní. Téměř polovina projektů byla přijata jako součást 18. výzvy – Podpora bezpečnosti dopravy a cyklodopravy a 72. výzvy – Cyklodoprava II. Jedná se o projekty menší zahrnující opravy chodníků, veřejného osvětlení a cyklostezek. Finančním rozsahem se pohybují v průměru kolem 12 milionů CZK s dvouletou dobou realizace. Většina těchto projektů je realizována na území Ústeckého kraje. Jakožto součást 50. výzvy – Udržitelná doprava a 20. výzvy – Nízkoemisní a bezemisní vozidla byly v regionu čtyři velké projekty modernizace vozového parku veřejné dopravy, celkovou částkou přesahující 100 milionů CZK.

Graf 6: Specifický cíl 1.2 – příspěvek EU podpořeným projektům (mil. CZK)

Zdroj: Přehled podpořených projektů IROP k 18. 1. 2019, vlastní zpracování

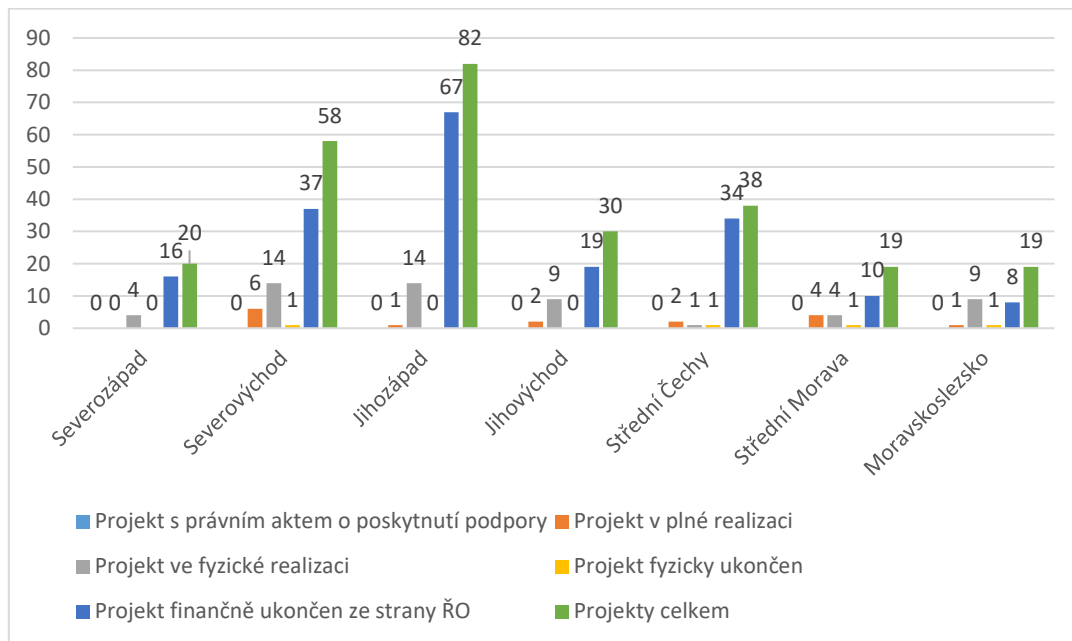
Specifický cíl se z velké části zaměřuje na menší projekty, čemuž odpovídá i poměrně vysoká míra finančně ukončených žádostí. Také byly úspěšně uzavřeny 2 ze 4 výše zmíněných velkých projektů, což dále přispívá k současnému stavu čerpání prostředků. Celkové doposavad alokované prostředky regionu se pohybují lehce pod průměrem. Jelikož podané žádosti v celorepublikovém měřítku ve výzvách č. 18, 20 a 22 výrazně překročily alokaci prostředků, výsledný stav v regionu Severozápad zřejmě souvisí s nižší aktivitou žadatelů a nekvalitními žádostmi, ale je nutno vzít v potaz i velikost regionu a celkový počet způsobilých žadatelů - v tomto případě primárně obce.

6.1.3 Specifický cíl 1.3: Zvýšení připravenosti k řešení a řízení rizik a katastrof

Jedná se o reakci na zničující povodně nedávných let, rizika spojená s klimatickými změnami i mimořádné události antropogenního původu. Prostřednictvím tohoto cíle by měly být učiněny intervence směřující k minimalizaci důsledků pro hospodářství a bezpečnost regionů. Modernizace výbavy jednotek IZS a rekonstrukce výcvikových středisek by měly zvýšit jejich soběstačnost a snížit časovou dotaci potřebnou pro provedení záchranných

prací. O dotace v tomto specifickém cíli mohou žádat subjekty uvedené v zákoně č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonech.

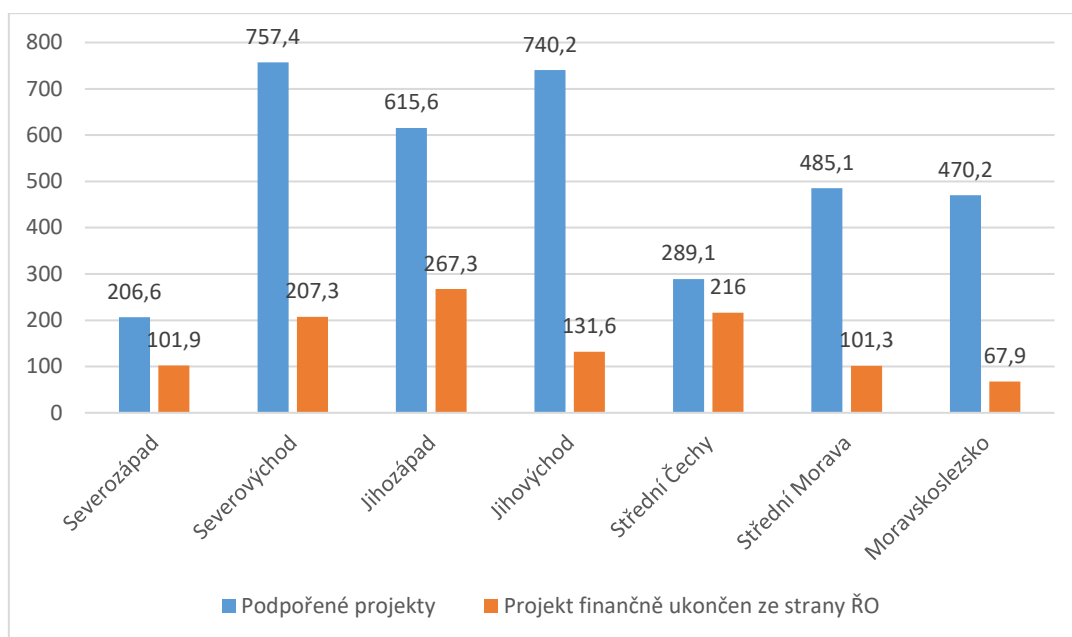
Graf 7: Specifický cíl 1.3 - počet podpořených projektů

Zdroj: Přehled podpořených projektů IROP k 18. 1. 2019, vlastní zpracování

V regionu Severozápad byla většina projektů realizována jako součást 19. výzvy – Technika pro IZS. Většina žádostí byla zaregistrována od obcí, které zřizují jednotky požární ochrany II. a III. kategorie. Jednalo se o projekty s průměrnými celkovými způsobilými výdaji přibližně 7 milionů CZK a nízkou dobou realizace, o čemž svědčí i to, že všechny projekty této výzvy jsou již finančně ukončeny. K jediným větším investicím došlo v Ústeckém kraji v rozvoji výcvikových středisek, jakožto součást výzvy 27. U tohoto projektu lze očekávat pomalejší čerpání, z důvodu dlouhé doby realizace a administrativních a technických příprav.

Graf 8: Specifický cíl 1.3 – příspěvek EU podpořeným projektům (mil. CZK)

Zdroj: Přehled podpořených projektů IROP k 18. 1. 2019, vlastní zpracování

V této oblasti končí s výrazným rozdílem na posledním místě, což se z výhledů do budoucna se může projevit řadou negativních dopadů. Důraz byl kladen na periferní oblasti a oblasti se zvýšeným výskytem rizik. V regionu se jedná zejména o jihozápad Ústeckého kraje, kterého se týká negativní prognóza sucha (viz. Příloha 3). Problematické jsou též rizika úniku nebezpečných látek v průmyslových oblastech a vojenském újezdu Hradiště (viz. Příloha 4). Přesto v regionu došlo pouze k malým opatřením. Vyhlášené výzvy pokryly celou alokaci cíle a v současnosti se další neplánují. Alternativou pro region se nyní nabízí národní program „Dotace pro jednotky SDH obcí“, který ovšem podporuje jinou kombinaci aktivit.

6.2 Prioritní osa 2: Zkvalitnění veřejných služeb a podmínek života pro obyvatele regionů

Stejně jako předchozí i tato prioritní osa propojuje několik tematických cílů k posílení integrované povahy programu, v tomto případě je to primárně orientace na lidi. Specifické cíle 2.1, 2.2 a 2.3 doplňují podporu poskytovanou skrze Operační program Zaměstnanost, specifický cíl 2.4 komplementuje Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání. Jedná se o největší osu s přidělenými 37% finančních zdrojů programu.

Tematický cíl 4 vyplývá ze závazků České republiky vůči EU na základě usnesení Rady EU o energetické účinnosti. Cíl přispívá k iniciativě „Evropa méně náročná na zdroje“, která vyzdvihuje problematiku udržitelného růstu a zvyšování podílu obnovitelných zdrojů. Emise na osobu v ČR převyšují evropský průměr, obzvláště v průmyslových oblastech a vysoce urbanizovaných regionech. Domácnosti představují sektor s velkým potenciálem, který by výrazně ovlivnil přechod k nízkouhlíkovému hospodářství i zvýšení úspor spotřebitelů.

Tematický cíl 9 podporuje sociální začleňování a boj s chudobou a oblasti podpory lze rozdělit do dvou hlavních skupin sociální problematiky a zdravotnictví. V ČR nadále pokračuje růst uvnitř i vně regionů, to se nejvíce odráží na území obcí, ve kterých se nachází vyloučené lokality. Ty se vyznačují nízkou kvalitou bydlení, chudobou a zadlužeností, nízkou vzdělaností a dlouhodobou nezaměstnaností. Tyto problémy pak vedou ke vzniku sociálně patologických jevů a rozpadu sociální koheze. Majetkové rozdíly jsou v ČR poměrně malé a pod hranicí chudoby se nevyskytují rozsáhlé segmenty obyvatelstva, týká se převážně dlouhodobě nezaměstnaných, seniorů, osob opouštějících zařízení výkonu trestu. K předcházení negativních prvků a znovu začlenění do společnosti program podporuje budování infrastruktury a regionálních sítí komunitních sociálních služeb. S touto problematikou úzce souvisí otázka zaměstnanosti, proto by v rámci programu měla vznikat pracovní místa v sociálním podnikání, se systematickou podporou nejméně 70 nejohroženějším obcím. Zdravotnictví prochází restrukturalizací, jelikož množství zařízení neposkytuje vhodnou strukturu lůžek, zdravotní péči a potýká se s nedostačující infrastrukturou. Mezi regiony se vyskytují rozdíly v kvalitě i dostupnosti zdravotnických služeb, což určuje dobu pracovní neschopnosti a přímo ovlivňuje ekonomickou základnu a konkurenceschopnost regionů. Současné období si klade za cíl zvýšení provázanosti sociální a zdravotní péče, podporu preventivních opatření a rozvoj zanedbanému systému psychiatrické péče.

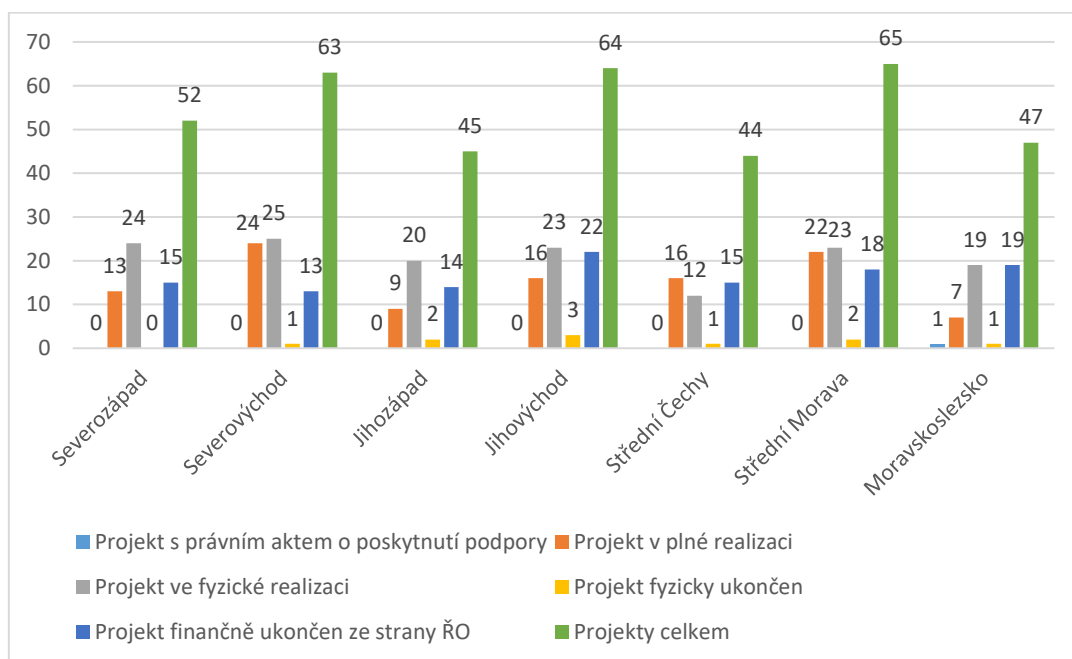
Posledním východiskem je Tematický cíl 10 zaměřený na investice do vzdělanosti a celoživotního učení. Cíl zahrnuje všechny stupně vzdělávání a přibližuje jejich individuální nedostatky. Stejně jako cíl předchozí vyzdvihuje potřebu rozvoje infrastruktury a podpory sociální inkluze. Jakožto body vyžadující intervence stanovuje nedostatečné vybavení škol, klesající znalosti žáků a nezáměr o technické obory, kurikulum neodpovídající požadavkům na trhu práce. Zvláště problematika odborného vzdělávání a rostoucí role celoživotního

vzdělávání představují podmínky konkurenceschopnosti republiky, přesto nabídka zůstává nesystematická a dochází v ní k výrazným meziregionálním rozdílům.

6.2.1 Specifický cíl 2.1: Zvýšení kvality a dostupnosti služeb vedoucí k sociální inkluzi

Na nadnárodní úrovni cíl přispívá k cíli boje proti chudobě a sociálního vyloučení, na národní úrovni by měl dosáhnout udržení počtu ohrožených chudobou na úrovni roku 2008. Řešením by měla být zvyšující se kvalita a dostupnost sociálních služeb, budování potřebné infrastruktury a doprovodných programů zohledňujících současné trendy sociální inkluze. Sociálního vyloučení se týká i problematika bydlení, postihující zejména domácnosti s nízkými příjmy. Příspěvky na bydlení čerpá zhruba 6% domácností, stát ovšem nedisponuje potřebným počtem sociálních bytů, proto vybrané podporované nástroje mají hlavně charakter prevence ztráty bydlení. Podpořené projekty směřují k přeměně ústavní péče na komunitně vedenou, rozvoji terénních služeb, ambulantních sociálních služeb, pobytových sociálních služeb a sociálního bydlení.

Graf 9: Specifický cíl 2.1 - počet podpořených projektů

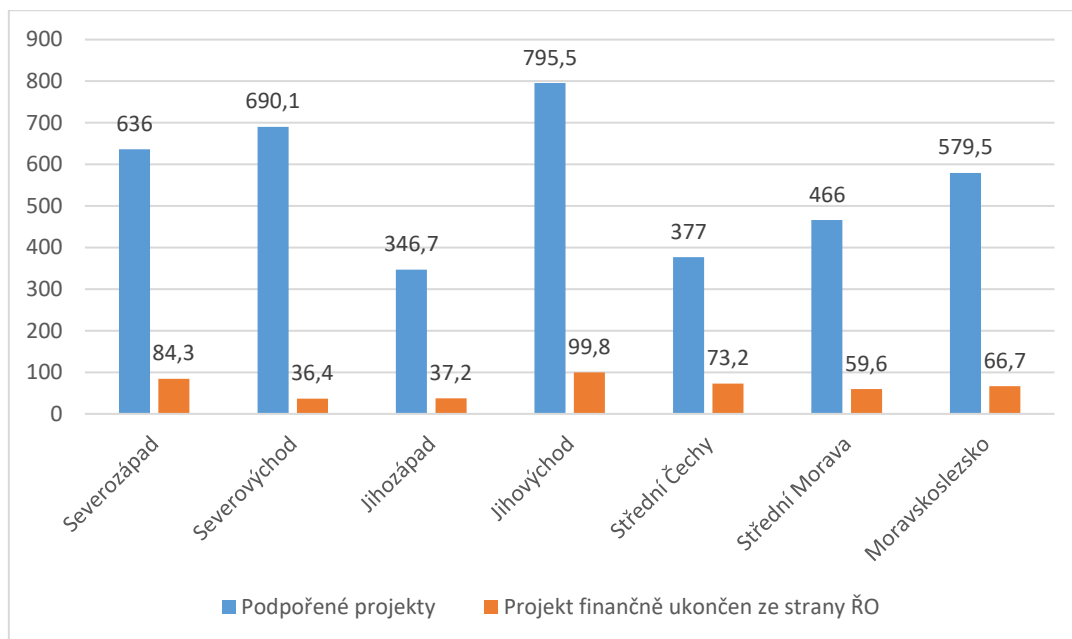

Zdroj: Přehled podpořených projektů IROP k 18. 1. 2019, vlastní zpracování

V otázkách sociální problematiky vykazují subjekty regionu vyšší angažovanost. Většina žádostí byla podána obcemi, obecně prospěšnými společnostmi a zapsanými spolky.

Očekávání nesplnila 7. výzva – Deinstitutionalizace sociálních služeb za účelem sociálního začleňování, vykazuje celorepublikově nižší zájem žadatelů, na území regionu soudržnosti Severozápad probíhá fyzická realizace tří středně velkých projektů ze 7 celkově schválených. Velký zájem v regionu byl naopak o výzvy 30, 35 a 39 zaměřené na sociální služby, bydlení a infrastrukturu.

Graf 10: Specifický cíl 1.2 – příspěvek EU podpořeným projektům (mil. CZK)

Zdroj: Přehled podpořených projektů IROP k 18. 1. 2019, vlastní zpracování

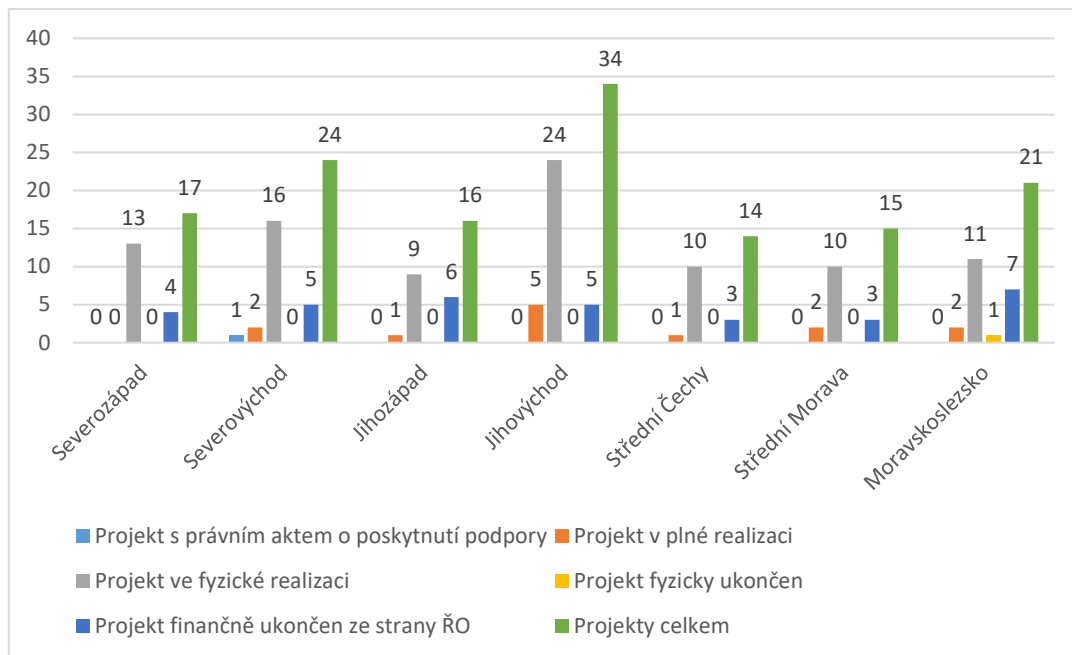
Velké množství finančních prostředků vyčleněných pro Severozápad je způsobeno výskytem množstvím vyloučených lokalit na území kraje. Minimálně 60% alokace tohoto cíle je určeno pro obce, na jejichž území se nachází vyloučené lokality.

6.2.2 Specifický cíl 2.2: Vznik nových a rozvoj existujících podnikatelských aktivit v oblasti sociálního podnikání

Sociální podnikání spojuje aspekty ekonomické, sociální a environmentální. V návaznosti na politiku zaměstnanosti představuje ideální nástroj sociálního začleňování, upevňování sociální koheze a růstu lokálního sociálního kapitálu. Sociální podnikání má potenciál překlenout mezeru mezi státní sférou a podnikatelským sektorem, protože sociální podniky mohou vytvářet zisk pro další růst a zároveň poskytují pracovní pozice

znevýhodněným osobám. Tento cíl se soustředí na nejvíce ohrožené skupiny, mezi které řadí osoby starší 55 let, osoby se zdravotním postižením nebo obyvatele vyloučených lokalit. Program podporuje zakládání, zvyšování kapacity a rekonstrukci sociálních podniků. Specifický cíl navazuje na Operační program Zaměstnanost.

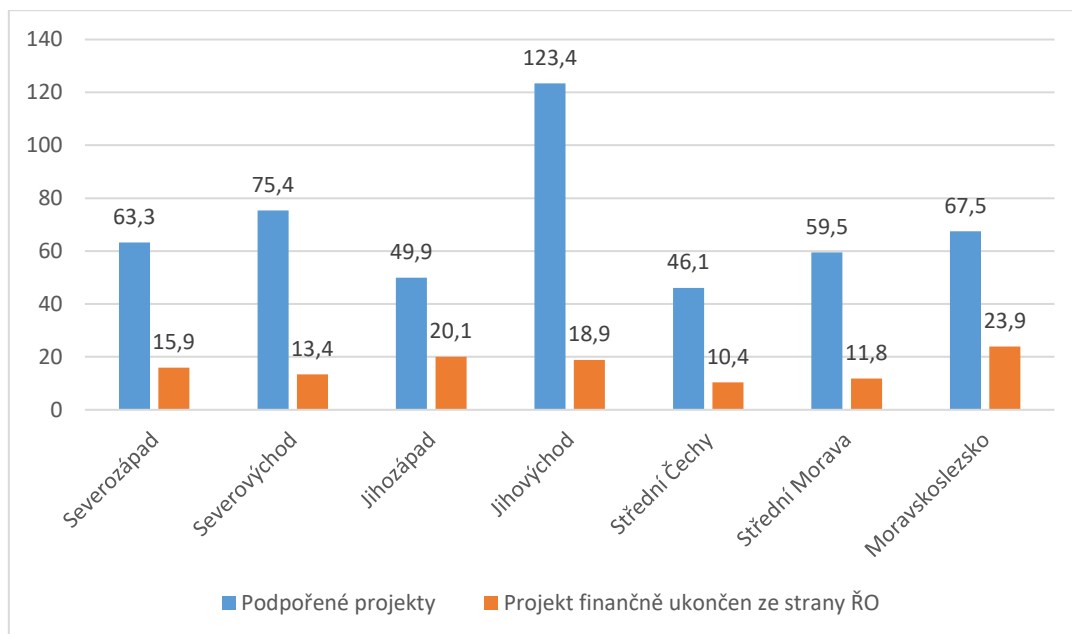
Graf 11: Specifický cíl 2.2 - počet podpořených projektů

Zdroj: Přehled podpořených projektů IROP k 18. 1. 2019, vlastní zpracování

V rámci specifického cíle bylo vyhlášeno šest výzev, z toho dvě párové. Ty fungují na principu, kdy se jedna vztahuje na území všech méně rozvinutých regionů a druhá pouze pro sociálně vyloučené lokality. V regionu byly všechny projekty, s výjimkou jednoho, přijaty jakožto součást opatření pro SVL. Jedná se o menší projekty, jejichž CZV se pohybují kolem 4 milionů CZK, přesto se jedná o dvojnásobek očekávaných výdajů na podnik. Společně s přísnými pravidly mají za důsledek nižší počet realizovaných projektů. Ovšem při vyloučení extrému v podobě regionu Severozápad, vysoké aktivitě v komplementárním cíli 4.1 a menší rozloze regionu, je výsledný stav poměrně uspokojivý (viz. Příloha č. 4).

Graf 12: Specifický cíl 2.2 – příspěvek EU podpořeným projektům (mil. CZK)

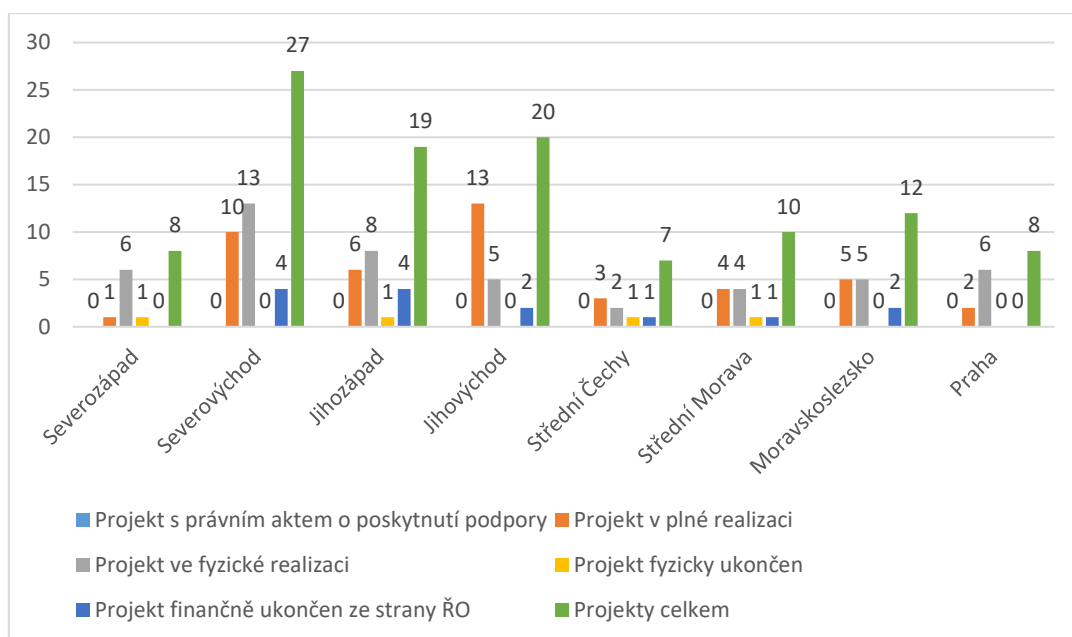
Zdroj: Přehled podpořených projektů IROP k 18. 1. 2019, vlastní zpracování

Většina projektů byla realizována v rámci 43. a 44. výzvy. Pozdější výzvy mají datum dokončení realizace až do roku 2019, z čehož vyplývá menší procento finančně ukončených projektů.

6.2.3 Specifický cíl 2.3: Rozvoj infrastruktury pro poskytování zdravotních služeb a péče o zdraví

Problémem rozmístění zdravotnictví jsou regionální disparity v dostupnosti a kvalitě služeb, hlavně péče specializované a navazující. Kvůli tomu dochází k negativním dopadům na hospodářství regionu i na blízké nemocných. Program směřuje k odstraňování disparit koncentrací návazné péče do vybraných zařízení a přechodu ke komunitní péči. Důraz je kladen na snižování doby, kterou pacient tráví mimo přirozené prostředí, a modernizaci a vytvoření sítí psychiatrické péče.

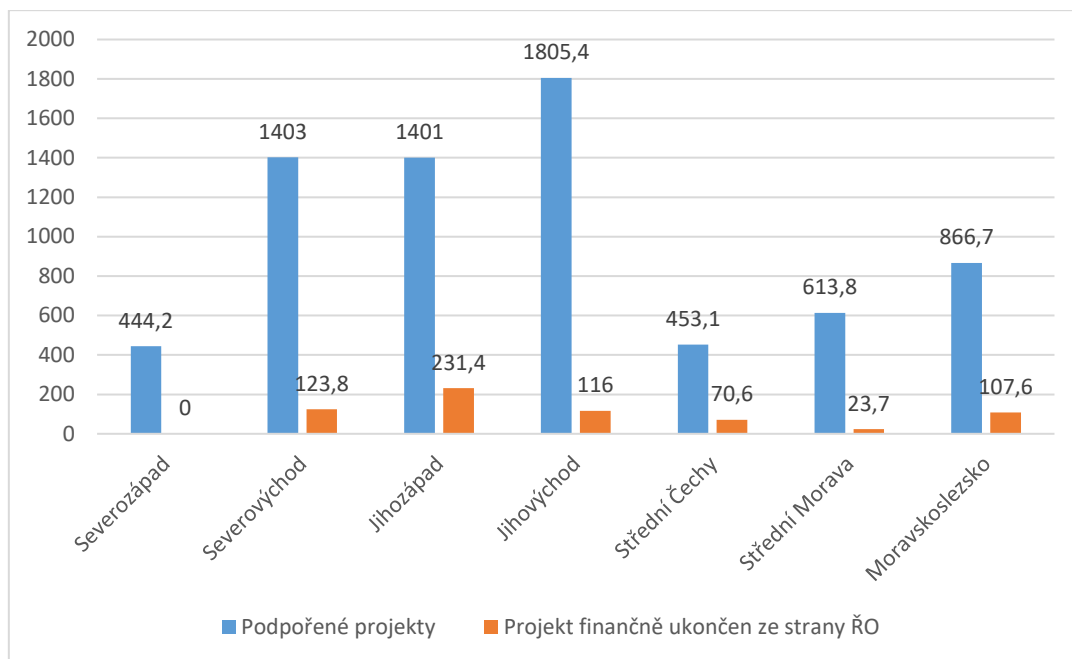
Graf 13: Specifický cíl 2.3 - počet podpořených projektů

Zdroj: Přehled podpořených projektů IROP k 18. 1. 2019, vlastní zpracování

Obsahově se 5. výzva vztahovala na zařízení onkogynekologie a perinatologie, vysoce specializovaná pracoviště převážně krajských měst. Byly schváleny tři projekty v celkové výši 191 milionů CZK, všechny realizované na území Ústeckého kraje. V Karlovarském kraji byly realizovány tři velké projekty v rámci 31. výzvy – Zvýšení kvality návazné péče, s celkovými způsobilými výdaji ve výši 230 milionů CZK. Ačkoli hlavní pozornost je věnována psychiatrické péči, byl v regionu realizován pouze jeden malý projekt. Tento fakt vychází z vysoké centralizovanosti sítě psychiatrické péče a zhoršené lokální dostupnosti.

Graf 14: Specifický cíl 2.3 – příspěvek EU podpořeným projektům (mil. CZK)

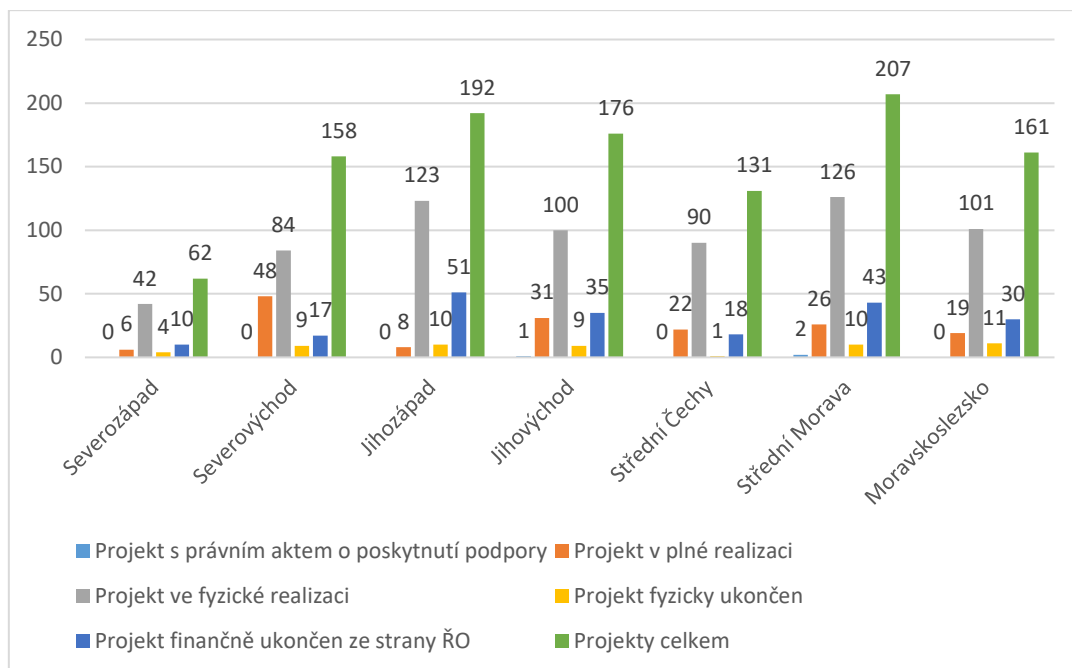
Zdroj: Přehled podpořených projektů IROP k 18. 1. 2019, vlastní zpracování

Nízký počet realizovaných projektů je vyvolán jejich nákladností, náročnou přípravou a legislativními překážkami. Celorepublikově probíhá čerpání pomalu, s malým počtem ukončených projektů.

6.2.4 Specifický cíl 2.4: Zvýšení kvality a dostupnosti infrastruktury pro vzdělávání a celoživotní učení

Cíl má umožnit rovný přístup ke kvalitnímu a dostupnému vzdělání a tím podpořit konkurenceschopnost uchazečů na trhu práce. Program podporuje vzdělávací zařízení poskytující formální, neformální i zájmové vzdělávání. Podpořená opatření by měla zvyšovat kapacitu vzdělávacích zařízení, hlavně v místech demografického růstu, v této oblasti by podpora měla odstraňovat hlavně nedostatečnou dostupnost předškolního vzdělávání. Další podpora se vztahuje na modernizaci škol a zaměření na klíčové kompetence absolventů související se specifiky regionálního hospodářství, s důrazem na technické a přírodovědné obory a výuku jazyků. Realizované projekty se musí vyjádřit k otázkám sociální inkluze a principu deinstitucionalizace.

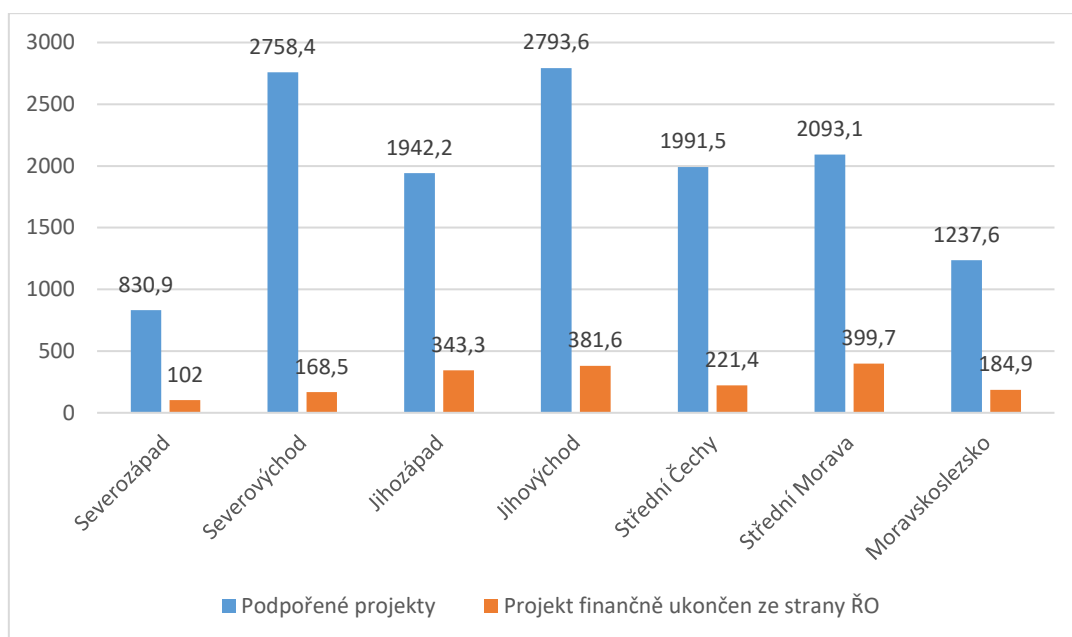
Graf 15: Specifický cíl 2.4 - počet podpořených projektů

Zdroj: Přehled podpořených projektů IROP k 18. 1. 2019, vlastní zpracování

V rámci osy byly opět vyhlášovány párové výzvy pro vyloučené lokality, čehož využily obce z obou krajů regionu. I přes toto zvýhodnění drasticky zaostává počet realizovaných projektů v porovnání s jinými regiony. Tento rozdíl je velmi špatně interpretovatelný, zřejmě se jednalo o projekty nesplňující kritéria podporovaných aktivit. Většina schválených projektů je z výzvy 47 – Infrastruktura základních škol (SVL), jedná se veskrze o menší projekty, doplněné o větší investice v okresních městech.

Graf 16: Specifický cíl 2.4 – příspěvek EU podpořeným projektům (mil. CZK)

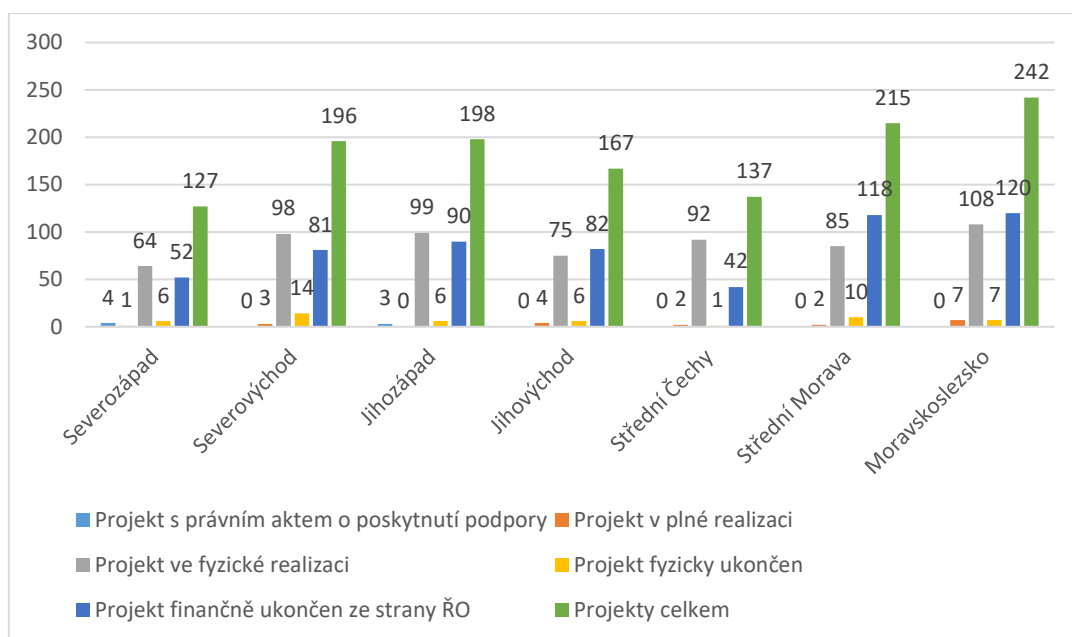
Zdroj: Přehled podpořených projektů IROP k 18. 1. 2019, vlastní zpracování

Nejnižší objem financí je přímo úměrný nízké aktivitě při naplňování cíle. O fázi realizace opět platí vysoká časová a administrativní náročnost. Specifický cíl 2.4 zaznamenal velké množství registrovaných projektů, ty dohromady přesahují alokaci většiny výzev. Lze očekávat vyšší počet žadatelů, kterým nebylo vyhověno.

6.2.5 Specifický cíl 2.5: Snížení energetické náročnosti v sektoru bydlení

Cíl vychází ze směrnic Evropské unie o snižování energetické náročnosti a zvyšování podílu obnovitelných zdrojů. Česká republika se zavazuje do roku 2020 snížit objem roční spotřeby konečnými zákazníky o 1,5%. Specifický cíl by měl přispět k ochraně životního prostředí a zároveň snížení prvotních nákladů domácností. Podle odhadů má v ČR na dotace z IROP na snížení energetické náročnosti nárok více než 2400 domácností. Projekty jsou zaměřeny na zlepšování tepelných vlastností budov a pořízení zařízení využívajících obnovitelné zdroje energie.

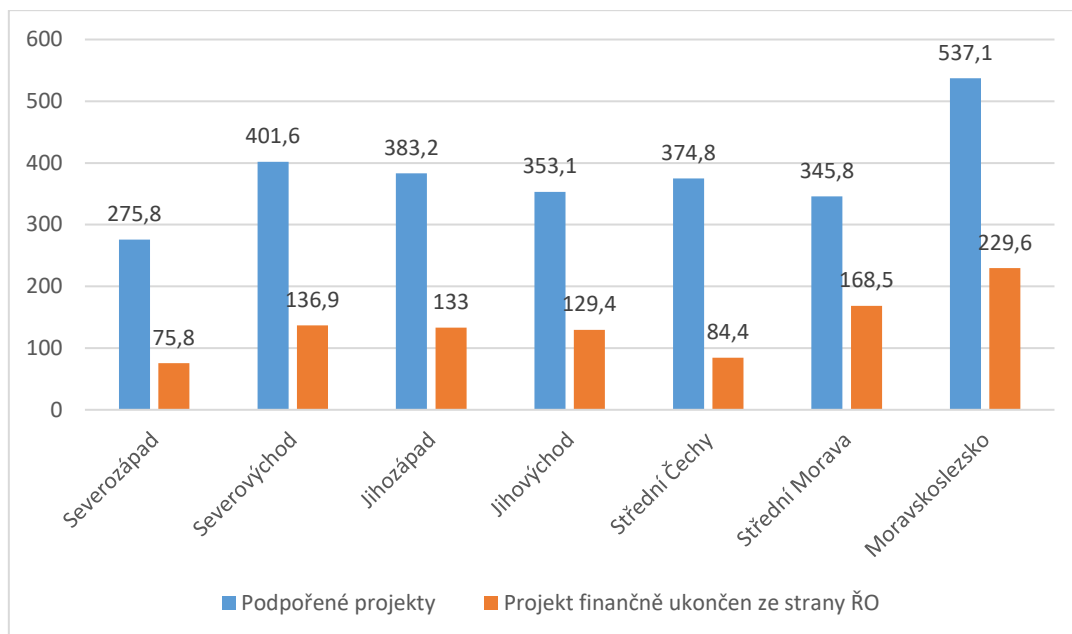
Graf 17: Specifický cíl 2.5 - počet podpořených projektů

Zdroj: Přehled podpořených projektů IROP k 18. 1. 2019, vlastní zpracování

Specifický cíl je naplňován třemi průběžnými výzvami. První 16. výzva byla předčasně zrušena, jelikož došlo k metodickým změnám a přiřknutí vyšší podpory žadatelům. Z tohoto důvodu byla nahrazena 37. výzvou, v níž byla realizována většina projektů na území regionu. Většina žadatelů jsou společnosti vlastníků bytových domů, s tím může být spjat menší počet projektů na poměry urbanizovaných lokalit, jelikož nekvalitní žádosti jsou pojátkem různých sfér místního rozvoje (viz. Příloha č. 4). Až na výjimky se všechny realizované projekty soustředí na zateplování objektů.

Graf 18: Specifický cíl 2.5 – příspěvek EU podpořeným projektům (mil. CZK)

Zdroj: Přehled podpořených projektů IROP k 18. 1. 2019, vlastní zpracování

V kraji byl realizován menší počet převážně malých projektů. Jelikož se jedná o průběžné výzvy, je většina projektů stále v různých fázích realizace. Pomalé čerpání způsobují vlastnické vztahy, nekompletní projekty i nízká informovanost o nároku na podporu. Do konce listopadu 2019 běží 78. výzva s pozměněnou definicí oprávněných žadatelů, poskytující příležitost pro další projekty na území regionu.

6.3 Prioritní osa 3: Dobrá správa území a zefektivnění veřejných institucí

I tato osa provázala několik tematických cílů, které se v tomto případě soustředí na instituce, které tvoří základ konkurenceschopnosti regionů. Osa se zabývá ochranou, digitalizací a využitím kulturního dědictví, jakožto prvkem ekonomickým i společenským. Pod osu spadá i zefektivnění veřejné správy prostřednictvím strategických dokumentů a rozšiřování e-governmentu, zlepšováním elektronické komunikace mezi jednotlivými články i s občanem. Tím by měly být vytvořeny vhodné podmínky udržitelného územního rozvoje.

Tematický cíl 2 se soustředí na zlepšování a širšímu uplatnění informačních technologií ve veřejné správě. Vytvoření vhodných informačních systémů slouží jako nástroj inovací, zefektivnění a odlehčení veřejné správy. Egovernment má doposavad v ČR malé

zastoupení, přestože většina organizačních složek státu disponuje elektronickou podatelnou a poskytuje alespoň jeden formulář na svých stránkách, další meziroční rozvoj této oblasti je téměř zanedbatelný. Obdobné nedostatky lze sledovat i na straně uživatelů, jejichž počet se v době přípravy programového dokumentu pohyboval mezi nejnižšími v Evropě. Z tohoto důvodu je součástí cíle propagace a zlepšení uživatelské přístupnosti. Cíl byl připraven tak, aby přispíval k iniciativám EU Digitální agenda pro Evropu a Průmyslová politika pro věk globalizace.

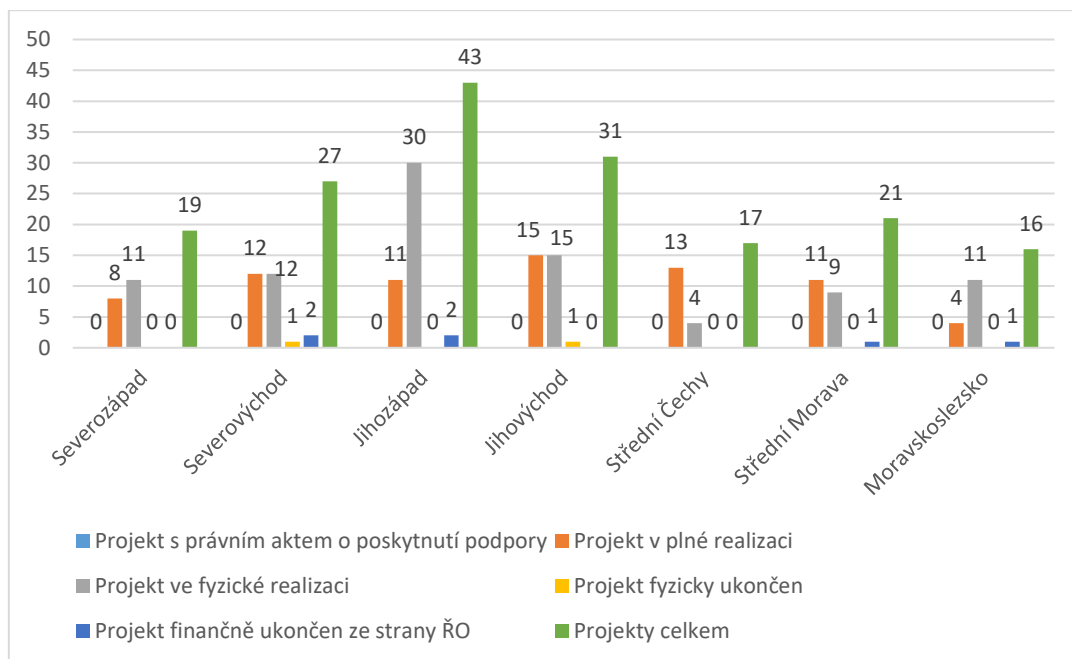
Tematický cíl 6 se primárně zabývá ochranou životního prostředí a podporou účinného využívání zdrojů. V kontextu programu se vztahuje hlavně na kulturní dědictví a jeho vliv na určování potenciálu regionů. Program podporuje digitalizaci artefaktů a jejich zpřístupňování veřejnosti při zajištění dostatečné ochrany, právě na tu by mělo dojít ke zvýšení investic.

Tematický cíl 11 zahrnuje oblasti intervencí vedoucích k větší transparentnosti veřejné správy a zapojení veřejnosti. Mezi použité nástroje cíle patří open government a open data aplikovatelné širokou veřejností. Veřejná správa by měla udržovat balanc hospodářství, životního prostředí a uspokojování požadavků obyvatelstva. Nástrojem efektivního nakládání s prostorem a rozložení aktivit jsou územní plány, jejichž vypracování je podporováno v rámci tohoto programu.

6.3.1 Specifický cíl 3.1: Zefektivnění prezentace, posílení ochrany a rozvoje kulturního dědictví

Specifický cíl zohledňuje hodnotu a roli kulturního dědictví v otázkách zaměstnanosti a dalšího rozvoje regionů. Jako problém se jeví dlouhodobé podfinancování památek a z toho pramenící špatná správa i dostupnost. IROP by měl specifikované nedostatky odstranit, aby tyto objekty mohly plnit roli faktorů regionálního rozvoje. Na území ČR se nachází více než 40 000 nemovitých památek, proto byly pro potřeby projektu vybrány ty s největším potenciálem místního rozvoje. Mezi podpořené objekty patří památky zapsané na Seznamu světového dědictví UNESCO a národní kulturní památky, v praxi to znamená zhruba 1% objektů. Specifický cíl podporuje také ochranu a provoz knihovních a muzejních sbírek. Podpora se vztahuje na objekty mimo území Prahy.

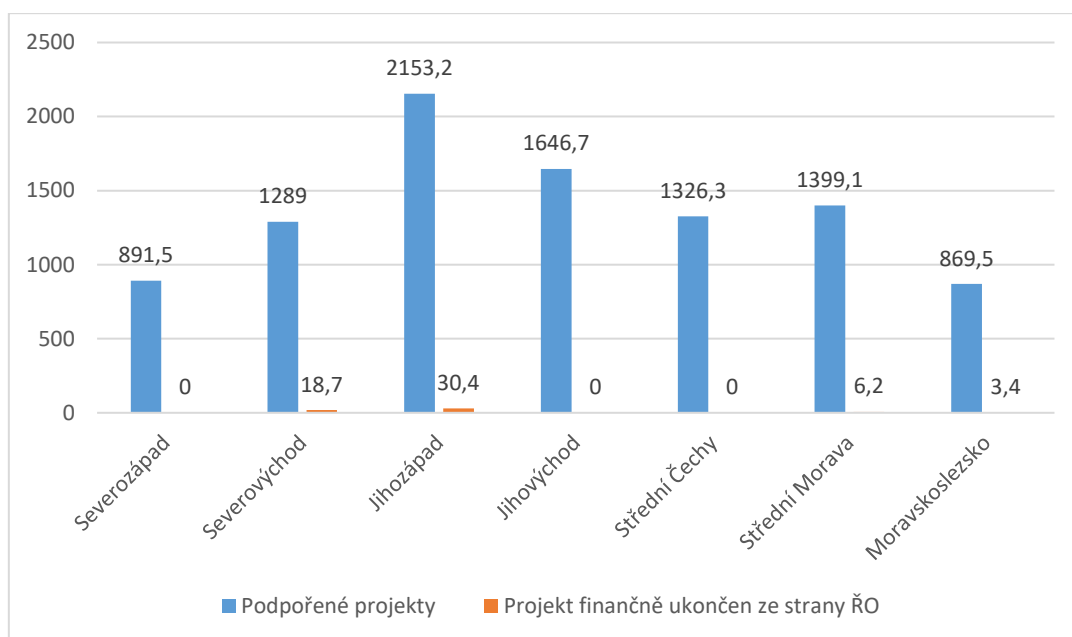
Graf 19: Specifický cíl 3.1 - počet podpořených projektů

Zdroj: Přehled podpořených projektů IROP k 18. 1. 2019, vlastní zpracování

Největší skupinu tvoří výzvy orientované na revitalizaci vybraných památek, které zahrnuly rozmanitý výběr objektů. Celkové číslo je srovnatelné s ostatními regiony. Silně nadprůměrný počet projektů v regionech Jihozápad a Jihovýchod ovlivňuje množství církevních staveb, o podporu na jejichž rekonstrukci žádaly farnosti a církevní řády. Na území regionu Severozápad byly provedeny velké investice v rámci výzvy 25 – Knihovny, které se jiné kraje účastnily okrajově či vůbec. Pokud vezmeme v potaz malou rozlohu regionu, probíhá na jeho území značná snaha o uchování kulturních památek.

Graf 20: Specifický cíl 3.1 – příspěvek EU podpořeným projektům (mil. CZK)

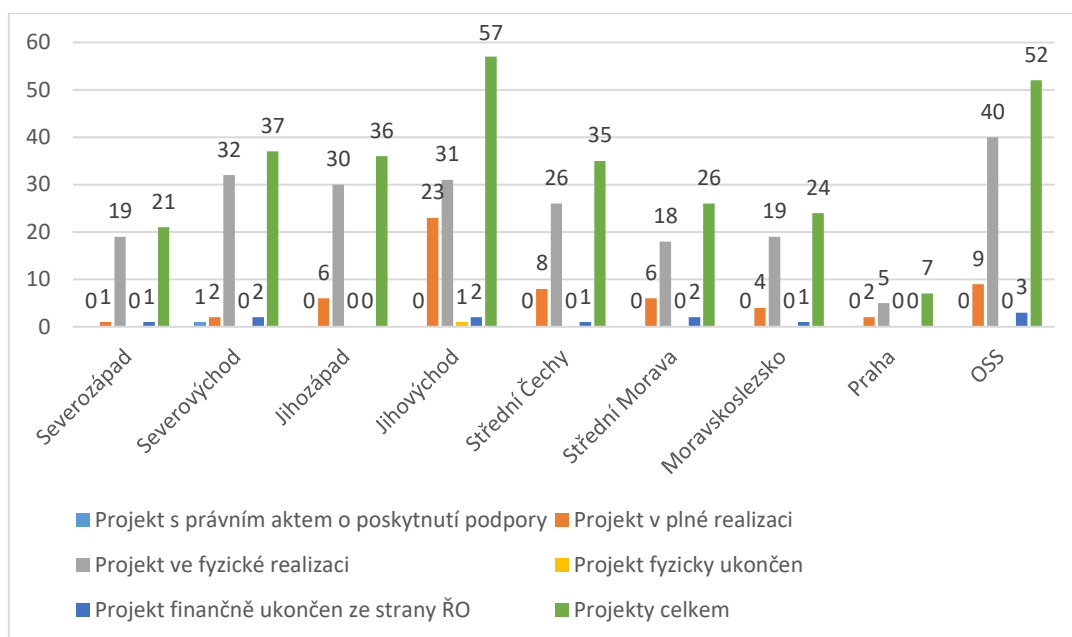
Zdroj: Přehled podpořených projektů IROP k 18. 1. 2019, vlastní zpracování

Čerpání probíhá nejpomaleji ze všech specifických cílů IROP. Jelikož se jedná o rozsáhlé projekty, provázené archeologickými pracemi a vysokou technickou náročností, je průměrný čas realizace projektu nejdelší. Také je způsobeno výraznější aktivitou subjektů v pozdějších výzvěch.

6.3.2 Specifický cíl 3.2: Zvyšování efektivity a transparentnosti veřejné správy prostřednictvím rozvoje využití a kvality systémů IKT

Cílem je zvyšování standardu a koordinace služeb veřejné správy. Zaměření současného období navazuje na projekty, které byly realizovány v rámci Integrovaného operačního programu. Po dokončení klíčových systémů dochází k přesunu pozornosti na koncové uživatele. Mělo by dojít ke zvýšení kvality a koordinace orgánů veřejné správy a elektronizaci jejich agend. Úřady s celostátní působností musí poskytovat služby ve stejné kvalitě v celé republice, proto v rámci cíle jsou podporovány i projekty Hlavního města Prahy. Podporované projekty dále směřují do oblastí kybernetické bezpečnosti, eJustice, eHealth a elektronické identifikace na vnitřním evropském trhu (eIDAS).

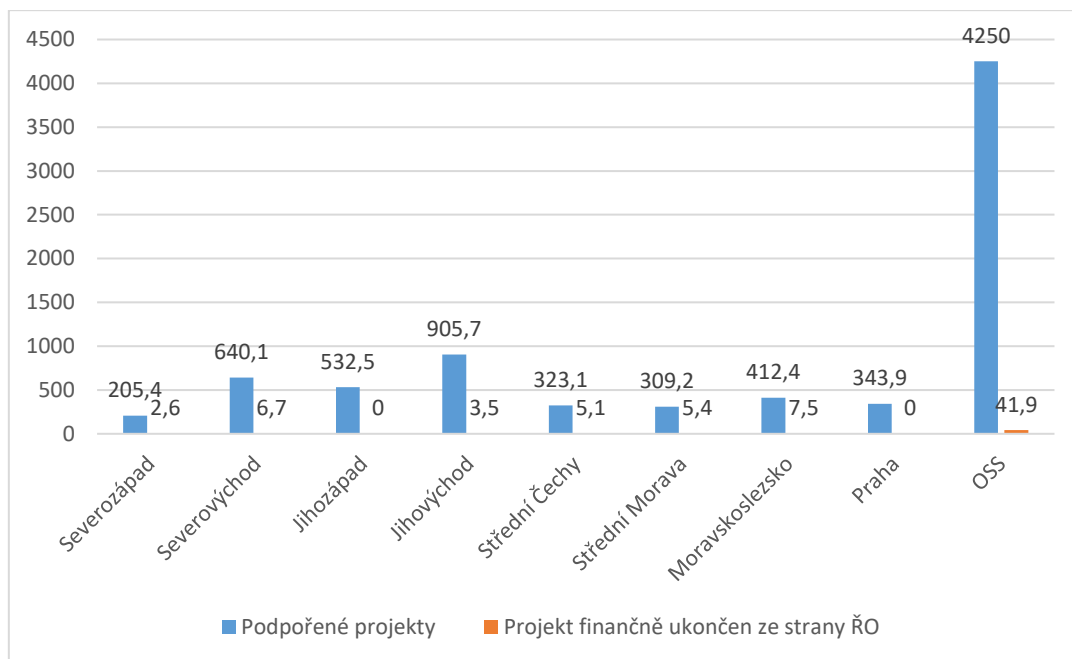
Graf 21: Specifický cíl 3.2 - počet podpořených projektů

Zdroj: Přehled podpořených projektů IROP k 18. 1. 2019, vlastní zpracování

Specifický cíl 3.2 má vysoce centralizovaný charakter. Přestože mezi regiony dochází ke sledovatelným výkyvům, nízký zájem žadatelů se vztahuje na celou ČR. Nejvíce projektů v regionu Severozápad bylo realizováno v rámci 28. výzvy – Specifické informační a komunikační systémy a infrastruktura II. Jedná se o projekty modernizující místní systémy a elektronické služby. Většina žadatelů jsou obce nebo organizace zřizované krajem nacházející se na území Karlovarského kraje. Ústecký kraj investoval dle výzev 10 a 26 hlavně do zdravotnických zařízení. Nižší účast obcí v Ústeckém kraji může souviset s malou mírou spolupráce a jejich vzájemným konkurováním. To je důsledkem i výrazné decentralizace kraje a se projevuje hlavně mezi většími městy uhelných pánví (viz. Přílohy 2 a 4).

Graf 22: Specifický cíl 3.2 – příspěvek EU podpořeným projektům (mil. CZK)

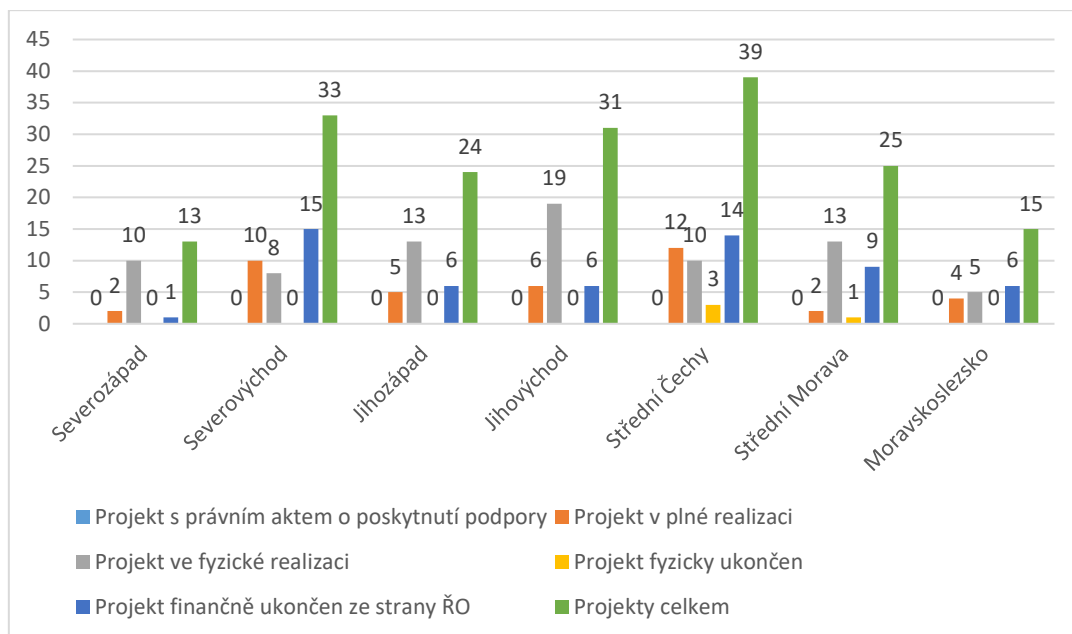
Zdroj: Přehled podpořených projektů IROP k 18. 1. 2019, vlastní zpracování

Prostředky vynaložené na plnění cíle kolísají, v porovnání s alokací na projekty organizačních složek státu jsou rozdíly zanedbatelné. Financování vychází z principu rovnosti služeb poskytovaných centrálními úřady.

6.3.3 Specifický cíl 3.3: Podpora pořizování a uplatňování dokumentů územního rozvoje

Územní plánování připravuje podklady pro spolupráci veřejných a soukromých institucí a pokládá základy udržitelného rozvoje. Tyto dokumenty usnadňují rozhodování veřejné správy v otázkách místního rozvoje s ohledem na možnosti technické infrastruktury. Také usnadňuje realizaci projektů financovaných z ESIF, které musí souhlasit s územním plánováním obce. IROP navazuje na IOP minulého období podporou územních studií a přípravou dokumentace, která vychází z vlastního podnětu obce. Podporované oblasti studií jsou dopravní a technická infrastruktura, veřejné prostranství a krajinářství.

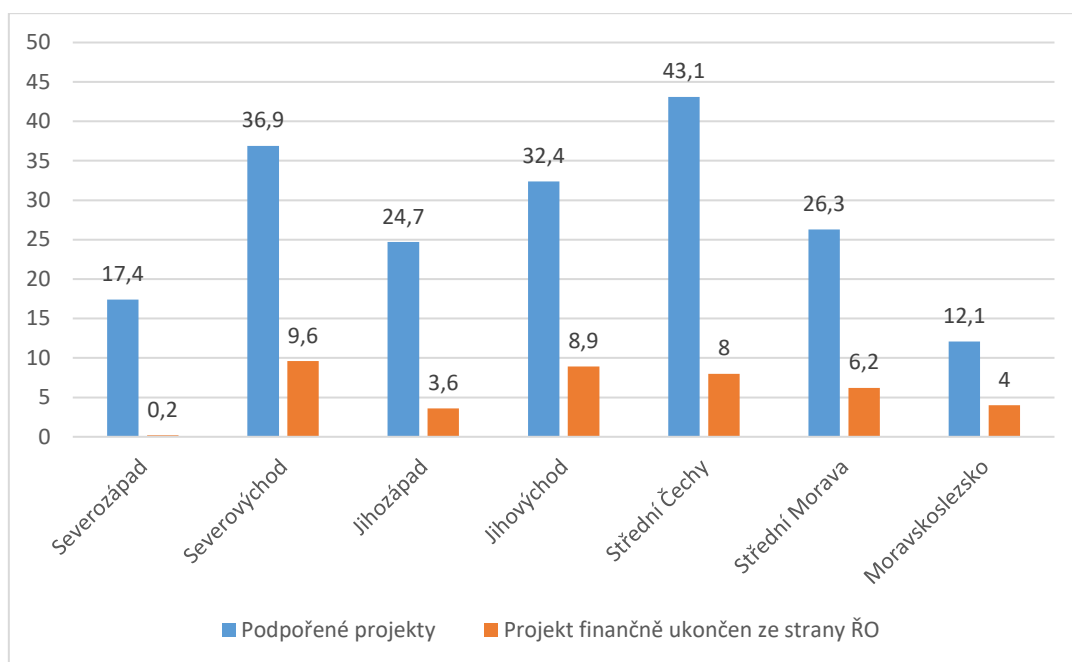
Graf 23: Specifický cíl 3.3 - počet podpořených projektů

Zdroj: Přehled podpořených projektů IROP k 18. 1. 2019, vlastní zpracování

Cíl byl naplňován třemi průběžnými výzvami, které již byly všechny ukončeny. Počet projektů v jednotlivých regionech je značně omezen počtem způsobilých žadatelů, kterými jsou pouze obce s rozšířenou působností. Uvnitř regionu dochází k velkému rozdílu, z 16 způsobilých obcí na území Ústeckého kraje se jich zapojilo 10, projekty jsou realizovány zejména v rámci 9. výzvy – územní studie. V Karlovarském kraji nebyl úspěšně realizován žádný projekt. Jelikož se jednalo o průběžné výzvy, lze tento výsledek připsat pouze nezájmu obcí a nízké informovanosti veřejnosti.

Graf 24: Specifický cíl 3.3 – příspěvek EU podpořeným projektům (mil. CZK)

Zdroj: Přehled podpořených projektů IROP k 18. 1. 2019, vlastní zpracování

Graf financí věrně kopíruje graf podpořených projektů, nemělo by docházet k větším rozdílům v nákladech na prováděné aktivity. Nízká míra finančně ukončených projektů v regionu Severozápad souvisí s mimo jiné s orientací na územní plány, vyznačující se vyššími náklady a průměrnou dobou realizace přesahující 3 roky.

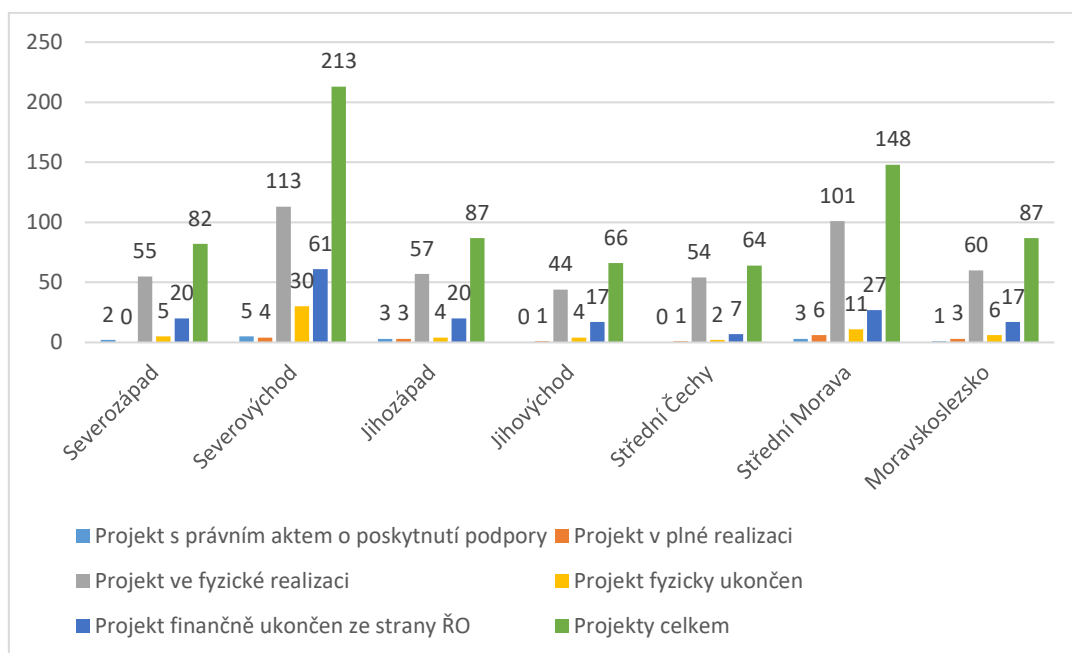
6.4 Prioritní osa 4: Komunitně vedený místní rozvoj

Tato osa staví na spolupráci s Místními akčními skupinami a občany na místní úrovni. K tomu slouží integrovaný nástroj CLLD (Community-led Local Development), který navazuje na osvědčenou iniciativu LEADER. Podmínkou efektivní podpory jsou vypracované strategie CLLD v kompetenci MAS. Ty umožňují flexibilní přístup k jednotlivým lokalitám, efektivní využití místních zdrojů a odlehčení administrativy. CLLD se v letech 2014 – 2020 primárně zabývá řešením problematiky nezaměstnanosti a tvorbou pracovních míst, strukturou obyvatelstva venkovských oblastí, využitím venkovského potenciálu a podpory školství, ochranou životního prostředí a energetickými úsporami. Provázáním různých okruhů osa přispívá ke komplexnímu naplňování Tematických cílů 5, 6, 7, 9, 10 a 11.

6.4.1 Specifický cíl 4.1: Posílení komunitně vedeného místního rozvoje za účelem zvýšení kvality života ve venkovských oblastech a aktivizace místního potenciálu

Venkovské oblasti se potýkají s nedostatečnou vybaveností službami, špatnou dopravní a technickou infrastrukturou a z nich vyplývající slabou lokální ekonomikou. Česká republika má vzhledem ke své rozloze nadprůměrný počet menších obcí a až 86% území je označováno za venkovské oblasti. Obzvláště potom v malých obcích pod 1000 obyvatel lze pozorovat negativní jevy spojené s problematickým zajišťováním služeb obyvatelstvu. Tento specifický cíl má za úkol zvýšit využití místních zdrojů, podporovat tvorbu pracovních míst a zlepšit dopravní obslužnost venkova. Územní působnost CLLD platná pro tento program vychází z vládního dokumentu Metodika pro standardizaci MAS. Podporované aktivity vycházejí z prioritních os 1, 2, 3 se zaměřením na komunitně vedený rozvoj venkova. Tyto aktivity musí být v souladu se strategií CLLD a podmínkami ustanovenými v jednotlivých specifických cílech IROP.

Graf 25: Specifický cíl 4.1 - počet podpořených projektů

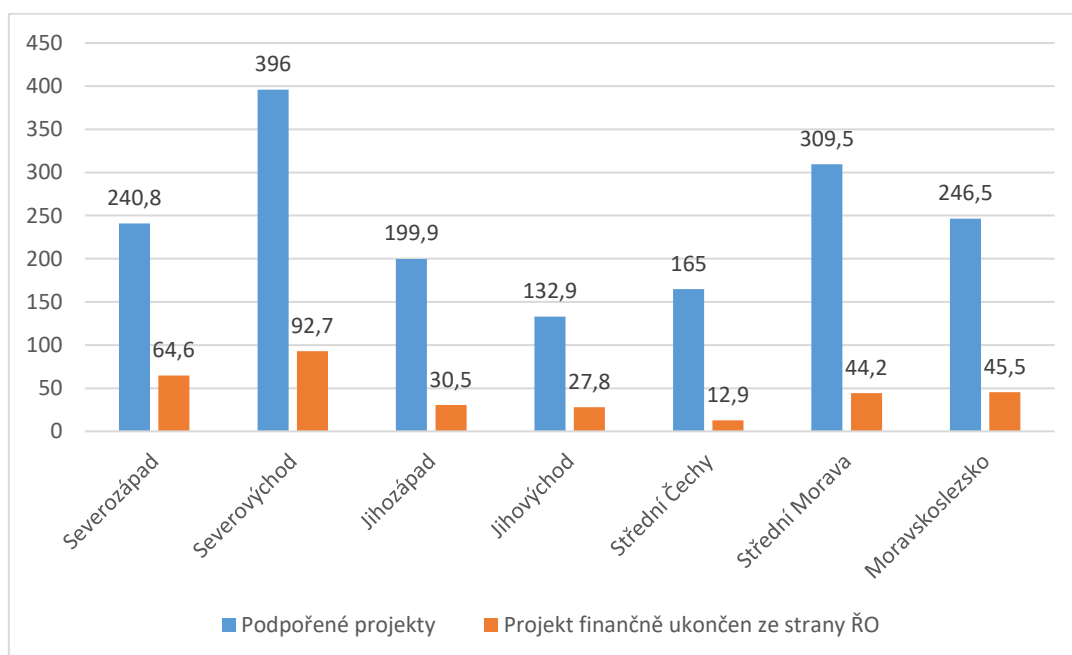

Zdroj: Přehled podpořených projektů IROP k 18. 1. 2019, vlastní zpracování

Jakožto silná stránka při rozvoji kraje se jeví fungování Místních akčních skupin a jejich spolupráce s obcemi (viz. Příloha č. 4). Podporované aktivity tohoto cíle vycházejí

z cílů předchozích, ve kterých dosahoval region veskrze podprůměrné výsledky. Na druhou stranu v pojetí komunitně vedeného místního rozvoje se řadí mezi regiony angažovanější. Největší množství projektů bylo realizováno v rámci výzvy 53 – Udržitelná doprava, následovanou výzvou 68 – Zvyšování kvality a dostupnosti infrastruktury pro vzdělávání a celoživotní učení. Obě výzvy se skládají převážně z malých projektů předložených obcemi, či základními školami. Vyšší angažovanost v oboru školství alespoň částečně snižuje nedostatky naplňování cíle 2.4 v regionu.

Graf 26: Specifický cíl 4.1 – příspěvek EU podpořeným projektům (mil. CZK)

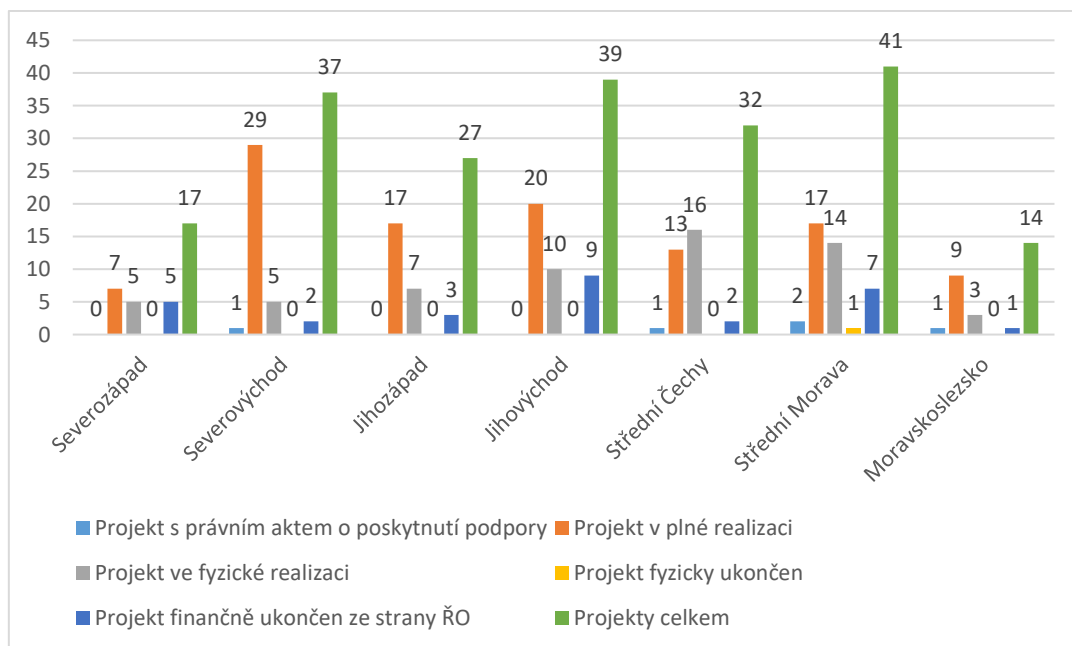
Zdroj: Přehled podpořených projektů IROP k 18. 1. 2019, vlastní zpracování

Na začátku programovacího období došlo ke zpoždění při schvalování strategií MAS, což zapříčinilo pozdní vyhlášení výzev a nižší procento dokončených projektů.

6.4.2 Specifický cíl 4.2: Posílení kapacit komunitně vedeného místního rozvoje za účelem zlepšení řídicích a administrativních schopností MAS

Potřeba specifického cíle vychází ze zkušeností minulého období, ve kterém z důvodu vysoké administrativní zátěže, nedostatku lidských zdrojů a podfinancování měla značná část MAS problémy s naplňováním vymezených cílů. Z tohoto důvodu byl zvolen IROP jako hlavní způsob financování a kontroly monitorovacích indikátorů. Program podporuje opatření zvyšující organizační a technickou kapacitu MAS, pomoc s provozní činností, podpora spolupráce a aktivizace místních aktérů. K podpoře jsou způsobilé pouze MAS dodržující principy LEADER se schválenou strategií CLLD.

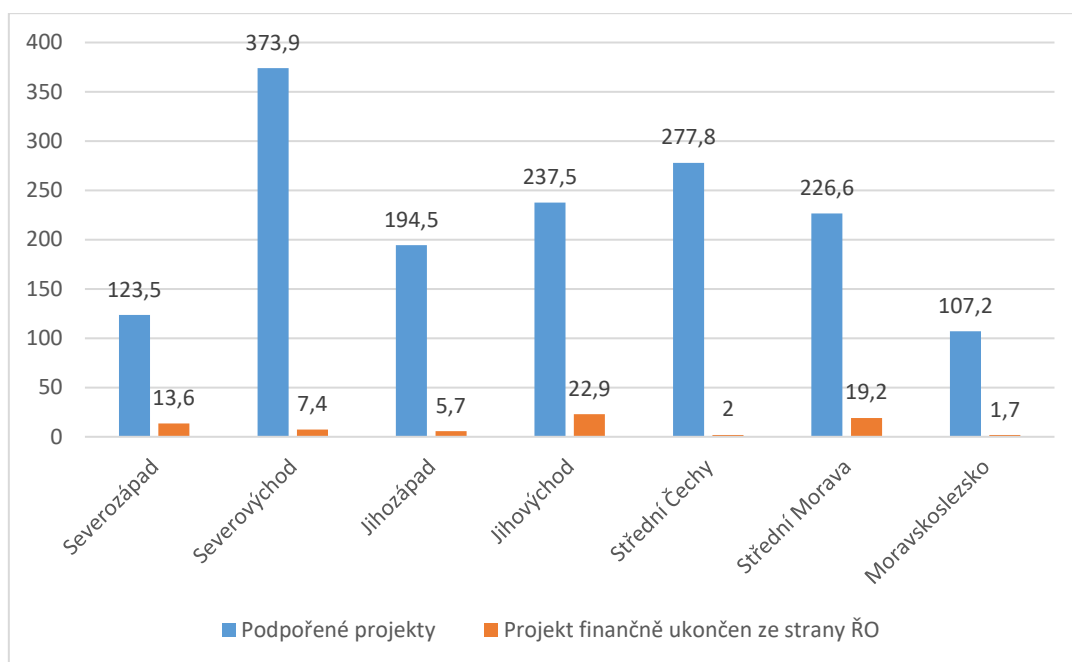
Graf 27: Specifický cíl 4.2 - počet podpořených projektů

Zdroj: Přehled podpořených projektů IROP k 18. 1. 2019, vlastní zpracování

Pro tento cíl byla doposavad vyhlášena pouze jedna výzva, zaměřená na zlepšení administrativních schopností Místních akčních skupin. Počet realizovaných projektů úzce souvisí s počtem MAS fungujících na území regionu. Podpořené projekty měly formu podpory provozu a zajištění činnosti.

Graf 28: Specifický cíl 4.2 – příspěvek EU podpořeným projektům (mil. CZK)

Zdroj: Přehled podpořených projektů IROP k 18. 1. 2019, vlastní zpracování

Čerpání prostředků bylo MAS zpřístupněno až po schválení strategie CLLD a bude nadále pokračovat do konce období.

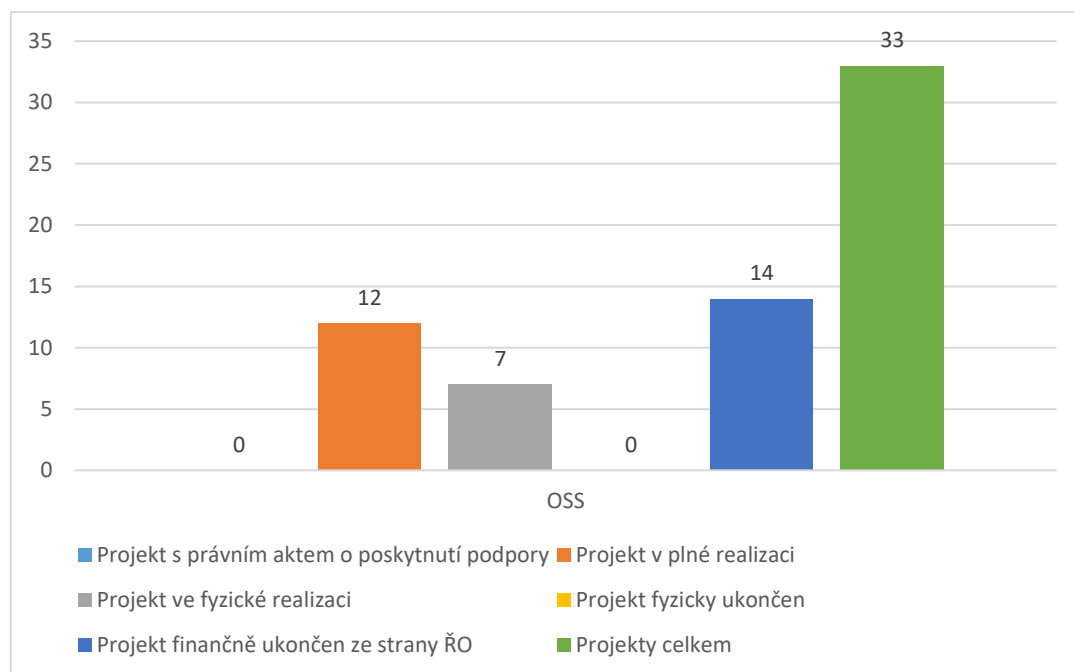
6.5 Prioritní osa 5: Technická pomoc

6.5.1 Specifický cíl 5.1: Zajištění kvalitního řízení a implementace programu

Technická pomoc prochází všemi prioritními osami, k plnění svého účelu má pouze jeden specifický cíl. Ten slouží k efektivní správě IROP a čerpání finančních prostředků dle stanovených pravidel. Představuje podpůrné aktivity Řídicího orgánu IROP a Centra pro regionální rozvoj ČR. V programovém období 2007 – 2013 se řídicí orgány potýkaly s problémy s fluktuací pracovníků, vyhlašování zakázek, nepřipraveností konečných příjemců podpory. S ohledem na tyto jevy se technická pomoc orientuje na zvýšení efektivity administrativy, implementaci funkčních nástrojů a investice do lidských zdrojů. V zájmu zvýšení informovanosti veřejnosti je v rámci cíle vedena komunikační a propagační

kampaň formou seminářů a mediálních materiálů. Tyto intervence se vztahují na centrální i regionální úroveň. Ke zjednodušení došlo v poskytování dotací, tím je pro IROP pouze Ministerstvo pro místní rozvoj ČR.

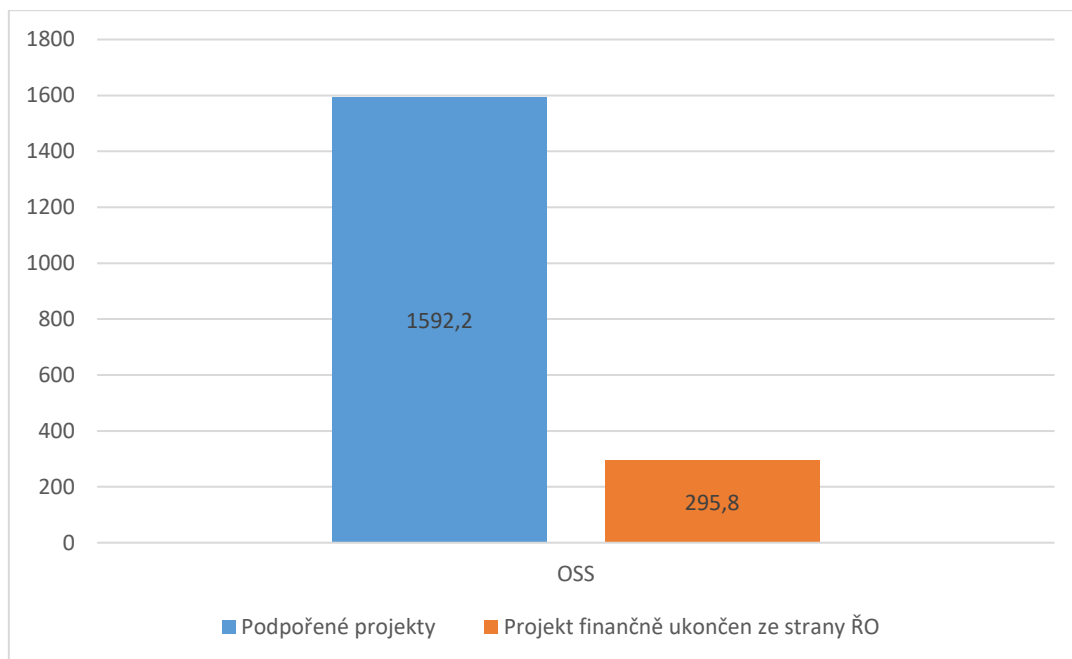
Graf 29: Specifický cíl 5.1 - počet podpořených projektů

Zdroj: Přehled podpořených projektů IROP k 18. 1. 2019, vlastní zpracování

Technická pomoc má pouze doplňkový ráz, jejímu zajištění byla zatím věnována pouze 8. výzva. Schválené projekty souvisely s řízením Integrovaného operačního programu Ministerstvem pro místní rozvoj a Centrem pro regionální rozvoj České republiky.

Graf 30: Specifický cíl 5.1 – příspěvek EU podpořeným projektům (mil. CZK)

Zdroj: Přehled podpořených projektů IROP k 18. 1. 2019, vlastní zpracování

6.6 Vyhodnocení výkonu regionální politiky v regionu soudržnosti Severozápad

Region soudržnosti Severozápad je zařazen mezi méně rozvinuté regiony, pro které byla obecná míra spolufinancování stanovena na 85%, pro výzvy prioritní osy 4 potom na 95%. K výpočtu podpory EU bylo použito celkových způsobilých výdajů, jejich výše je však vázána na kvalitu projektů. Jelikož se region potýká s nízkou kvalitou podaných žádostí, reálné spolufinancování projektů může být až o desítky procent nižší.

Při rozhovoru s aktéry vykonávajícími regionální politiku kraje byly právě nekvalitní žádosti často se opakující překážkou. Mezi slabé stránky regionu patří strukturální problémy vyvolané poválečnou situací v pohraničí a od 90. let pomaleji běžící restrukturalizace ekonomiky. Problémy jsou zesíleny konfliktem občanů požadujících větší alokaci dotací, na druhé straně ovšem stojí nízká angažovanost subjektů. Působením fondů, které měly snižovat meziregionální disparity, došlo v minulých obdobích naopak k rozevření pomyslných nůžek a kraje regionu Severozápad zůstanou v dalším programovém období zřejmě jakožto jediné strukturálně postižené v republice.

Ve specifických cílech spadajících převážně do kompetencí krajů nedochází k větším rozdílům oproti zbytku území, to je způsobeno hlavně rozpočtovými omezeními, která jsou přibližně stejná. Problematickou oblastí se ukázal specifický cíl 1.3 – Zvýšení připravenosti k řešení a řízení rizik a katastrof, kde lze očekávat kulminaci negativních jevů v budoucnu. Jelikož v rámci Integrovaného regionálního operačního programu nebudou vyhlašovány další výzvy s touto tematikou, měly by zřizovatelé hledat podporu z jiných zdrojů. K pomalejšímu čerpání došlo u specifických cílů 2.3 – Rozvoj infrastruktury pro poskytování zdravotních služeb a péče o zdraví, způsobené stavem sítě zdravotní péče, a 2.4 – Zvýšení kvality a dostupnosti infrastruktury pro vzdělávání a celoživotní učení, u kterého je malá provázanost jednotlivých stupňů školství a nižší zájem subjektů. Oblast s velkým potenciálem podporovaných aktivit IROP v regionu je specifický cíl 2.5 – Snížení energetické náročnosti v sektoru bydlení, je nutné se však zaměřit na zlepšení informovanosti veřejnosti a zvýšení kvality podávaných žádostí.

K velkému pokroku došlo díky plnění specifických cílů 2.1 – Zvýšení kvality a dostupnosti služeb vedoucích k sociální inkluzi a 2.2 – Vznik nových a rozvoj existujících podnikatelských aktivit v oblasti sociálního podnikání v problematice sociálních věcí. Čerpání subjektům v regionu bylo usnadněno i většinou částí alokace pro sociálně

vyložené lokality. Velmi pozitivně lze zhodnotit dlouhodobou vzájemnou spolupráci Místních akčních skupin s krajskými orgány. Kraj ze své pozice pomáhá MAS s přežitím v přechodných obdobích, poskytuje administrativní pomoc a finanční podporu. Komunitně vedený místní rozvoj se na území regionu ukázal jako velmi dobrý nástroj postupného rozpouštění finančních zdrojů na území MAS. Specifický cíl 4.1 – Posílení komunitně vedeného místního rozvoje za účelem zvýšení kvality života ve venkovských oblastech a aktivizace místního potenciálu vykazuje v průběhu období velmi dobré výsledky a vyrovnává nižší aktivitu v ostatních cílech.

V současnosti se kraje připravují na další programové období, které by mohlo umožnit zlepšení pozice kraje. Míra spolufinancování by měla být region soudržnosti Severozápad stanovena na 70:30, pro ostatní regiony 55:45. Takto nastavené financování by mělo pomoci kraji vyčerpat větší objem financí z podpory Evropské unie oproti ostatním regionům republiky.

Jakožto možný způsob zlepšení pozice regionu se jeví orientace na inovace, s hlavním důrazem na energetiku při využití již existující energetické sítě. V současném období již nešlo čerpat z ESI fondů podporu na novou infrastrukturu, což přispělo ke zpomalení dalšího růstu regionu a kraje musejí využívat jiné zdroje podpory. Mezi ty patří například iniciativa Restart, evropská iniciativa Uhelné regiony nebo podporované projekty Technologickou agenturou České republiky.

7 Závěr

Bakalářská práce se zabývá tematikou regionální politiky Evropské unie a její aplikací na příkladu regionu soudržnosti Severozápad. Ta byla realizována v programovém období 2014 – 2020 formou Integrovaného regionálního operačního programu, kterému se blíže věnuje praktická část.

Práce je rozdělena na tři části. Teoretická část má za úkol vymezit a charakterizovat základní pojmy regionální politiky, stručně shrnout teoretická východiska a jejich vývoj v čase. Na ty navazuje charakteristika regionální politiky Evropské unie, její historie a nástroje realizace s důrazem na poslední dvě programová období. Z ní potom vychází kapitola vymezující působnost regionální politiky v České republice a prezentace hlavních dokumentů, kterými je ošetřena.

Druhá část má představit region soudržnosti Severozápad. V této části je popsána výchozí situace regionu s ohledem na jeho administrativní uspořádání, vybrané sociodemografické ukazateli, problematiku dopravní infrastruktury, životního prostředí a cestovního ruchu. Přestože se jedná o druhý nejmenší region soudržnosti v České republice s nejnižším počtem obyvatel, jedná se o území s vysokou vnitřní diferenciací, z kterých každá lokalita čelí vlastním překážkám rozvoje a rizikům do budoucna. Společným znakem obou krajů jsou nedostatky lidského kapitálu a nezaměstnanost přesahující národní průměr. Region má velký potenciál využití svého průmyslového charakteru a zaměřit se na inovace v oblasti energetiky a chemického průmyslu.

Třetí část práce rozebírá obsah a zaměření Integrovaného regionálního operačního programu, který kombinuje Integrovaný operační program a regionální operační programy předcházejícího období do celku zahrnující celé území ČR. Na počátku programového období došlo k administrativním zpožděním, proto je v současnosti finančně ukončeno malé procento přijatých projektů. Současně stále probíhají průběžné výzvy a jsou vyhlašovány výzvy nové dle alokace programu. Zvolena proto byla komparace jednotlivých regionů soudržnosti, míry jejich aktivity a zaměření podpořených opatření.

Hodnocení současných stavů vychází ze sekundární analýzy dat doplněné o informace získané polostandardizovanými rozhovory s aktéry místního rozvoje. Protože programové období nebylo ještě uzavřeno, nejedná se o výsledky konečné a mají především orientační charakter. Slabších výsledků zatím dosahuje region ve specifických cílech orientovaných na

infrastrukturu školství, zdravotnictví a snižování energetické náročnosti budov. Naopak jako silná stránka rozvoje regionu se jeví sociální politika a spolupráce s Místními akčními skupinami. Přesto lze konstatovat nižší aktivitu žadatelů spojenou s nekvalitními podanými žádostmi. Z tohoto důvodu patří region v čerpání prostředků mezi pomalejší. Oba nedostatky by bylo možné odstranit zvýšením veřejného povědomí o fondech ESI a změnou pravidel financování po roce 2020, která favorizují strukturálně postižené regiony.

8 Seznam použitých zdrojů

8.1 Literární zdroje

1. STEJSKAL Jan, KOVÁRNÍK Jaroslav. *Regionální politika a její nástroje*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009
2. WOKOUN René, MATES Pavel, KADEŘÁBKOVÁ Jaroslava a kolektiv. *Základy regionálních věd a veřejné správy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011
3. MATOUŠKOVÁ Zdena, MACHÁČEK Jaroslav, POSTRÁNECKÝ Josef, TOTH Petr. *Regionální a municipální ekonomika*, 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 2000
4. WOKOUN René, MALINOVKÝ Jan, DAMBORSKÝ Milan, BLAŽEK Jiří a kol. *Regionální rozvoj*, 1. vyd. Praha: Linde 2008
5. LACINA Karel. *Regionální rozvoj a veřejná správa*, 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., 2007
6. BLAŽEK Jiří, UHLÍŘ David. *Teorie regionálního rozvoje*, 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova
7. KOLEKTIV AUTORŮ *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*, 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008
8. ALLEN David *The Structural Funds and Cohesion Policy*, WALLACE Helen, POLLACK Mark, YOUNG Alasdair, *Policy-Making in the European Union*, 6th edition New York: Oxford University Press, 2010
9. PILEČEK, J. *Regionální politika, územní disparity a dopady hospodářské krize v České republice*. 1. vyd. Praha: ÚRS Praha, 2011
10. JETMAR, M. -- PEKOVÁ, J. -- PILNÝ, J. *Veřejný sektor - řízení a financování*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012

8.2 Elektronické zdroje

1. *Zákon č. 298/2015 Sb. Zákon, kterým se mění zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony* [online]. [cit. 2018-10-01]. Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2015-298>
2. Euroskop. *Regionální politika 2014 – 2020* [online]. [cit. 2018-10-01] Dostupné z WWW: <https://www.euroskop.cz/9197/sekce/regionalni-politika-2014-2020/>
1. Evropská komise. *Principles* [online]. [cit. 2018-11-05] Dostupné z WWW: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/how/principles/

2. Evropská komise. *Strategie Evropa 2020* [online]. [cit. 2018-11-11] Dostupné z WWW:
3. https://ec.europa.eu/regional_policy/cs/policy/what/glossary/s/europe-2020-strategy
4. Euroskop. *Změny v období 2014 – 2020* [online]. [cit. 2018-11-13] Dostupné z WWW: <https://www.euroskop.cz/9220/sekce/zmeny-v-obdobi-2014-2020>
5. Evropská komise. *Thematic objectives* [online]. [cit. 2018-11-18] Dostupné z WWW:
6. https://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/what/glossary/t/thematic-objectives
7. Evropská komise. *Innovation Union* [online]. [cit. 2018-11-18] Dostupné z WWW:
8. https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/strategy/goals-research-and-innovation-policy/innovation-union_en
9. Evropská komise. *Výzkum a inovace* [online]. [cit. 2018-11-18] Dostupné z WWW:
10. https://ec.europa.eu/regional_policy/cs/policy/themes/research-innovation/
11. Evropská komise. *Informační a komunikační technologie* [online]. [cit. 2018-11-18] Dostupné z WWW: https://ec.europa.eu/regional_policy/cs/policy/themes/ict/
12. Evropská komise. *Konkurenceschopnost MSP* [online]. [cit. 2018-11-18] Dostupné z WWW: https://ec.europa.eu/regional_policy/cs/policy/themes/sme-competitiveness/
13. Evropská komise. *Nízkouhliková ekonomika* [online]. [cit. 2018-11-18] Dostupné z WWW: https://ec.europa.eu/regional_policy/cs/policy/themes/low-carbon-economy/
14. Evropská komise. *Evropské strukturální a investiční fondy* [online]. [cit. 2018-11-18] Dostupné z WWW: https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/funding-opportunities/funding-programmes/overview-funding-programmes/european-structural-and-investment-funds_cs
15. Evropská komise. *European Regional Development Fund* [online]. [cit. 2018-11-27] Dostupné z WWW: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/funds/erdf#>
16. Evropská komise. *REGULATION (EU) No 1301/2013 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL* [online]. [cit. 2018-11-27] Dostupné z WWW: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32013R1301>
17. Evropská komise. *European Social Fund* [online]. [cit. 2018-11-27] Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=35&langId=en>

18. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. *Narřízení o ESF* [online]. [cit. 2018-11-27] Dostupné z WWW: <https://www.dotaceu.cz/Dotace/media/SF/FONDY%20EU/2014-2020/Dokumenty/Na%c5%99%c3%adzen%c3%ad/1304-Narizeni-o-ESF.pdf>
19. Evropská komise. *European Social Fund* [online]. [cit. 2018-11-27] Dostupné z WWW: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/funds/esf#>
20. Evropská komise. *Cohesion Fund* [online]. [cit. 2018-11-27] Dostupné z WWW: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/funding/cohesion-fund/
21. Evropská komise. *Cohesion Fund* [online]. [cit. 2018-11-27] Dostupné z WWW: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/funds/cf#>
22. Fi-compass. *The European Agricultural Fund for Rural Development* [online]. [cit. 2018-11-27] Dostupné z WWW: <https://www.fi-compass.eu/esif/eafrd>
23. Evropská komise. *The European Agricultural Fund for Rural Development* [online]. [cit. 2018-11-27] Dostupné z WWW: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/funds/eafrd#>
24. Fi-compass. *The European Maritime and Fisheries Fund* [online]. [cit. 2018-11-27] Dostupné z WWW: <https://www.fi-compass.eu/esif/emff>
25. Evropská komise. *Rozpočet EU: Regionální rozvoj a politika soudržnosti po roce 2020* [online]. [cit. 2018-11-31] Dostupné z WWW: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-3885_cs.htm
26. Evropská komise. *Regional Development and Cohesion Policy beyond 2020: Questions and Answers* [online]. [cit. 2018-11-31] Dostupné z WWW: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-18-3866_en.htm
27. Euroskop. *Regionální politika* [online]. [cit. 2018-11-31] Dostupné z WWW: <https://www.euroskop.cz/8948/sekce/regionalni-politika/>
28. Euroskop. *Předvstupní pomoc* [online]. [cit. 2018-12-2] Dostupné z WWW: <https://www.euroskop.cz/168/sekce/predvstupni-pomoc/>
29. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. *Programové období 2004-2006* [online]. [cit. 2018-12-2] Dostupné z WWW: [https://www.dotaceu.cz/cs/Evropske-fondy-v-CR/Programove-obdobi-2004-2006-\(1\)](https://www.dotaceu.cz/cs/Evropske-fondy-v-CR/Programove-obdobi-2004-2006-(1))
30. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. *Národní strategický referenční rámec* [online]. [cit. 2018-12-5] Dostupné z WWW: <https://dotaceu.cz/cs/Evropske-fondy-v-CR/Programove-obdobi-2007-2013/Narodni-strategicky-referencni-ramec>
31. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. *Operační programy* [online]. [cit. 2018-12-6] Dostupné z WWW: <https://dotaceu.cz/cs/Evropske-fondy-v-CR/Programove-obdobi-2007-2013/Programy-2007-2013>

32. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. *Společný strategický rámeček* [online]. [cit. 2018-12-6] Dostupné z WWW: <https://www.dotaceeu.cz/cs/Ostatni/Dulezite/Slovník-pojmu/S/Spolecny-strategicky-ramec>
33. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. *Dohoda o partnerství* [online]. [cit. 2018-12-6] Dostupné z WWW: <https://dotaceeu.cz/cs/Evropske-fondy-v-CR/2014-2020/Dohoda-o-partnerstvi>
34. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. *Programy* [online]. [cit. 2018-12-7] Dostupné z WWW: <https://dotaceeu.cz/cs/Evropske-fondy-v-CR/2014-2020/Operacni-programy>
35. Ministerstvo průmyslu a obchodu. *Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost* [online]. [cit. 2018-12-7] Dostupné z WWW: <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/dotace-a-podpora-podnikani/oppik-2014-2020/operacni-program-podnikani-a-inovace-pro-konkurenceschopnost/operacni-program-podnikani-a-inovace-pro-konkurenceschopnost--157679/>
36. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *O programu* [online]. [cit. 2018-12-7] Dostupné z WWW: <https://opvvv.msmt.cz/o-programu>
37. Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. *OP Zaměstnanost 2014 – 2020* [online]. [cit. 2018-12-7] Dostupné z WWW: <https://www.esfcr.cz/programy/op-zamestnanost>
38. Ministerstvo dopravy. *Operační program Doprava* [online]. [cit. 2018-12-7] Dostupné z WWW: <http://www.opd.cz/stranka/zakladni-informace>
39. Státní fond životního prostředí ČR. *O programu* [online]. [cit. 2018-12-7] Dostupné z WWW: <http://www.opzp.cz/o-programu/>
40. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. *Představujeme IROP* [online]. [cit. 2018-12-9] Dostupné z WWW: <https://irop.mmr.cz/cs/Pro-media/Predstavujeme-IROP>
41. Magistrát hl. m. Prahy. *O programu* [online]. [cit. 2018-12-9] Dostupné z WWW: <http://penizeproprahu.cz/o-programu/>
42. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. *Operační program Technická pomoc* [online]. [cit. 2018-12-9] Dostupné z WWW: <https://dotaceeu.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Operacni-programy/OP-Technicka-pomoc>
43. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. *Operační program Rybářství* [online]. [cit. 2018-12-9] Dostupné z WWW: <https://dotaceeu.cz/cs/Fondy-EU/Kohezni-politika-EU/Operacni-programy/OP-Rybarstvi-2014%E2%80%932020>

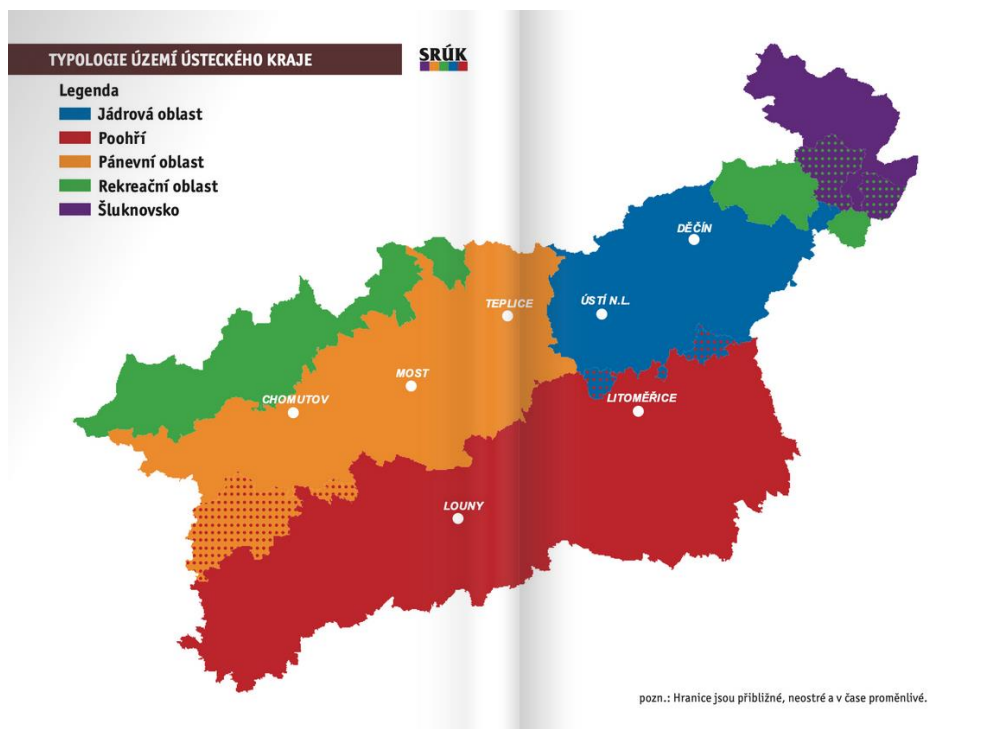
44. Ministerstvo zemědělství. *Program rozvoje venkova 2014-2020* [online]. [cit. 2018-12-9] Dostupné z WWW: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/>
45. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. *Programy* [online]. [cit. 2018-12-10] Dostupné z WWW: <https://dotaceeu.cz/cs/Evropske-fondy-v-CR/2014-2020/Operacni-programy>
46. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. *Programy* [online]. [cit. 2018-12-10] Dostupné z WWW: <https://dotaceeu.cz/cs/Evropske-fondy-v-CR/2014-2020/Operacni-programy>
47. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. *Pozice ČR k politice soudržnosti po roce 2020* [online]. [cit. 2018-12-10] Dostupné z WWW: <https://dotaceeu.cz/cs/Evropske-fondy-v-CR/KOHEZNI-POLITIKA-PO-ROCE-2020/Pozice-CR-k-politice-soudrznosti-po-roce-2020>
48. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. *Koncepce ČR pro politiku soudržnosti 2021+* [online]. [cit. 2018-12-10] Dostupné z WWW: <https://dotaceeu.cz/cs/Evropske-fondy-v-CR/KOHEZNI-POLITIKA-PO-ROCE-2020/Koncepce-CR-pro-politiku-soudrznosti-2021>
49. Regionální rada regionu soudržnosti Severozápad. *Regionální operační program NUTS II Severozápad* [online]. [cit. 2018-12-26] Dostupné z WWW: http://www.nuts2severozapad.cz/wp-content/uploads/2015/10/150609_ROP_SZ_cista_public.pdf
50. Český statistický úřad. *Statistická ročenka České republiky – 2018* [online]. [cit. 2018-12-28] Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/czso/31-vybrane-ukazatele-regionu-soudrznosti-a-kraju-izxd35jp3x>
51. Krajský úřad Ústeckého kraje. *Statistika* [online]. [cit. 2018-28-12] Dostupné z WWW: <https://www.kr-ustecky.cz/statistika/d-311515/p1=204827>
52. Regionální rada regionu soudržnosti Severozápad. *Regionální operační program NUTS II Severozápad* [online]. [cit. 2018-12-30] Dostupné z WWW: http://www.nuts2severozapad.cz/wp-content/uploads/2015/10/150609_ROP_SZ_cista_public.pdf
53. Český statistický úřad. *Časové řady za region soudržnosti Severozápad* [online]. [cit. 2018-12-30] Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/xu/casove-rady-za-region-soudrznosti-severozapad>
54. Český statistický úřad. *Trh práce 2018 v krajském srovnání* [online]. [cit. 2018-12-30] Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/documents/10180/74414201/25011918.pdf/4c0c6000-4cbd-4452-8d54-15837865a4d9?version=1.1>

55. Český statistický úřad. *Trh práce 2018 v krajském srovnání* [online]. [cit. 2018-1-11] Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/documents/10180/74414201/25011918.pdf/4c0c6000-4cbd-4452-8d54-15837865a4d9?version=1.1>
56. Český statistický úřad. *Časové řady za region soudržnosti Severozápad* [online]. [cit. 2018-1-11] Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/xu/casove-rady-za-region-soudrznosti-severozapad>
57. Český statistický úřad. *Statistická ročenka Karlovarského kraje - 2018* [online]. [cit. 2018-1-11] Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/czso/9-trh-prace-j9jc3sirt8>
58. Český statistický úřad. *Statistická ročenka Ústeckého kraje – 2018* [online]. [cit. 2018-1-11] Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/czso/9-trh-prace-z8rlw9j3gm>
59. Český statistický úřad. *Infrastruktura silniční dopravy v ČR a kraji k 1. 1. 2016* [online]. [cit. 2018-1-11] Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/xc/infrastruktura-silnicni-dopravy-k-1-1-2016>
60. Regionální rada regionu soudržnosti Severozápad. *Regionální operační program NUTS II Severozápad* [online]. [cit. 2018-1-11] Dostupné z WWW: http://www.nuts2severozapad.cz/wp-content/uploads/2015/10/150609_ROP_SZ_cista_public.pdf
61. Regionální rada regionu soudržnosti Severozápad. *Regionální operační program NUTS II Severozápad* [online]. [cit. 2018-1-12] Dostupné z WWW: http://www.nuts2severozapad.cz/wp-content/uploads/2015/10/150609_ROP_SZ_cista_public.pdf
62. Český statistický úřad. *Trh práce 2018 v krajském srovnání* [online]. [cit. 2018-1-12] Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/documents/10180/74414201/25011918.pdf/4c0c6000-4cbd-4452-8d54-15837865a4d9?version=1.1>
63. Český statistický úřad. *Vybrané údaje regionu soudržnosti Severozápad* [online]. [cit. 2018-1-12] Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/xk/vybrane-udaje-regionu-soudrznosti-severozapad>
64. Český statistický úřad. *Statistická ročenka Karlovarského kraje - 2018* [online]. [cit. 2018-1-12] Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/czso/16-cestovni-ruch-o4vfl058x0>
65. Český statistický úřad. *Statistická ročenka Ústeckého kraje – 2018* [online]. [cit. 2018-12-1] Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/czso/16-cestovni-ruch-m08wx8w6sl>
66. Krajský úřad Ústeckého kraje. *O projektu* [online]. [cit. 2018-1-15] Dostupné z WWW: <http://www.gatetobohemia.com/cs/o-projektu/12/12/0>

67. Krajský úřad Ústeckého kraje. *Strategie rozvoje cestovního ruchu v Ústeckém kraji 2015-20* [online]. [cit. 2018-1-15] Dostupné z WWW: https://www.kr-ustecky.cz/assets/File.ashx?id_org=450018&id_dokumenty=1705357
68. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. *Západočeský lázeňský trojúhelník – turistická oblast* [online]. [cit. 2018-1-15] Dostupné z WWW: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/plzensky-kraj/regionalni-informace/o-kraji/zapadoceske-lazne/zapadocesky-lazensky-trojuhelnik/>
69. Krajský úřad Karlovarského kraje. *Mezinárodní filmový festival Karlovy Vary* [online]. [cit. 2018-1-15] Dostupné z WWW: <http://www.zivykraj.cz/cz/objevujte/mezinarodni-filmovy-festival-karlovy-vary>
70. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. [online]. *Západočeské lázně – turistický region* [cit. 2018-1-15] Dostupné z WWW: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/karlovarsky-kraj/regionalni-informace/o-kraji/zapadoceske-lazne-region/>
71. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. *Západočeské lázně – turistický region* [online]. [cit. 2018-1-15] Dostupné z WWW: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/karlovarsky-kraj/regionalni-informace/o-kraji/zapadoceske-lazne-region/>
72. Krajský úřad Karlovarského kraje. *Karlovarský kraj* [online]. [cit. 2018-1-15] Dostupné z WWW: <http://www.kr-karlovarsky.cz/samosprava/Stranky/karlovkraj.aspx>
73. Regionální rada regionu soudržnosti Severozápad. *Regionální operační program NUTS II Severozápad* [online]. [cit. 2018-1-17] Dostupné z WWW: http://www.nuts2severozapad.cz/wp-content/uploads/2015/10/150609_ROP_SZ_cista_public.pdf
74. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. [online]. [cit. 2018-1-17] Dostupné z WWW: <http://drusop.nature.cz/ost/chrobjekty/zchru/index.php?KATEGORIE=CHKO>
75. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. *Představujeme IROP* [online]. [cit. 2018-1-21] Dostupné z WWW: <https://www.irop.mmr.cz/cs/Pro-media/Predstavujeme-IROP>
76. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. *Integrovaný regionální operační program* [online]. [cit. 2018-1-21] Dostupné z WWW: https://www.irop.mmr.cz/getmedia/06cd44dce15d-4557-9015-d8fae1cd6008/PD-IROP-verze-1-2_29102018.pdf.aspx?ext=.pdf
77. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. *Integrovaný regionální operační program* [online]. [cit. 2018-1-21] Dostupné z WWW: https://www.irop.mmr.cz/getmedia/06cd44dce15d-4557-9015-d8fae1cd6008/PD-IROP-verze-1-2_29102018.pdf.aspx?ext=.pdf
78. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. *Integrovaný regionální operační program* [online]. [cit. 2018-1-21] Dostupné z WWW: https://www.irop.mmr.cz/getmedia/06cd44dce15d-4557-9015-d8fae1cd6008/PD-IROP-verze-1-2_29102018.pdf.aspx?ext=.pdf

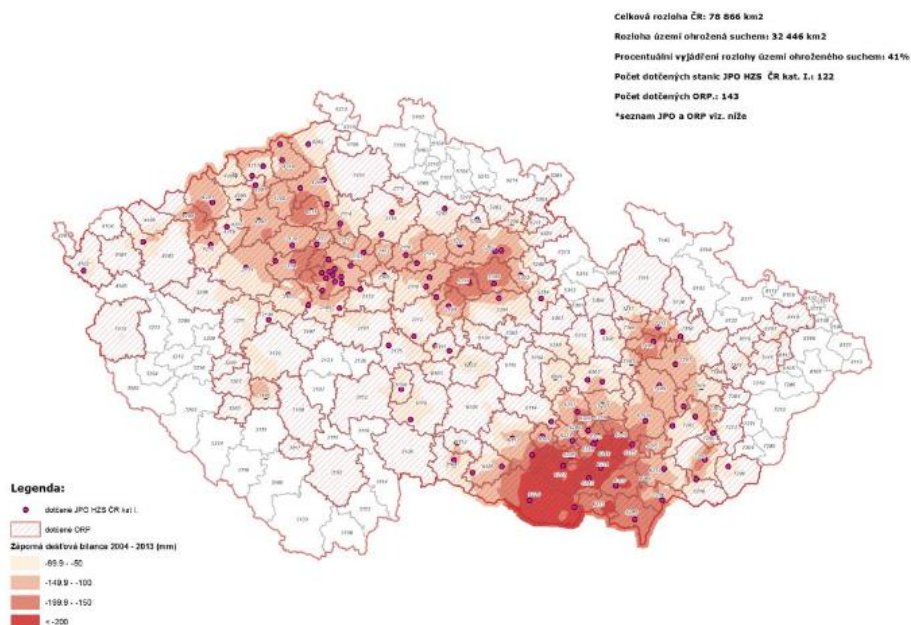
79. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. *Měsíční informace o implementaci ESI fondů v České republice* [online]. [cit. 2018-1-23] Dostupné z WWW: https://www.dotaceu.cz/getmedia/bff02708-55d2-4518-9af3-d507676525f2/Mesicni_informace_2018_12.pdf.aspx?ext=.pdf

Příloha 2: Mapa vnitřní diverzifikace území Ústeckého kraje

Zdroj: Strategie rozvoje Ústeckého kraje

Příloha 3: Mapa oblastí ohrožených suchem

Zdroj: Zajištění odolnosti a vybavenosti základních složek integrovaného záchranného systému – Krajských zdravotnických záchranných služeb území, s důrazem na přizpůsobení se změnám klimatu a novým rizikům v období 2014 –2020

Příloha 4: Otázky pro Odbor regionálního rozvoje Krajského úřadu Ústeckého kraje

Odpovídali Ing. Jan Kadraba a Ing. Josef Svoboda.

1. **Co považujete za silné a slabé stránky kraje ve vztahu k regionálnímu rozvoji?**
 - ekonomické faktory a lidské zdroje
 - dopravní a technická infrastruktura
 - občanská a sociální vybavenost
2. **Jak byste zhodnotil míru diferenciací a regionální rozdíly uvnitř kraje?**
 - negativní i pozitivní rozdíly
 - případně příklady nebo příčiny
3. **Na která odvětví by se podle Vás měl další rozvoj kraje v budoucnu orientovat?**
 - jaké jsou současné vývojové trendy v kraji a potřebná opatření k jejich naplnění
 - podpora průmyslových oblastí X rozvoj cestovního ruchu a ochrany životního prostředí
4. **Kraj se již delší dobu snaží vylepšit svojí image. Velkým mediálním a marketingovým projektem je „Brána do Čech“. Přinesla tato investice očekávané výsledky a promítla se výrazněji do rozvoje cestovního ruchu v kraji?**
5. **Jakou roli v provádění regionální politiky kraj hraje?**
 - pravomoci a kompetence kraje
 - které finanční i nefinanční nástroje má kraj k dispozici, rozpočtování a spolufinancování projektů
 - jak je zajištěna transparentnost, komunikace s veřejností a jejich zpětná vazba
 - podle čeho jsou voleny investiční priority kraje, jaká je v tomto ohledu vazba na nižší stupně veřejné správy
6. **Jak byste zhodnotil výkon regionální politiky v programovém období 2014-2020 v kraji?**
 - pojišťovací X strategická regionální politika
 - vize kraje a jejich plnění
 - současný průběh, změny a porovnání s obdobím minulým
7. **Mohl byste ve zkratce shrnout hlavní kroky, které musí Váš odbor podniknout při realizaci projektů RR?**
 - výchozí výběr priorit, zvolených intervencí, administrativní náležitosti, fyzická realizace
8. **Po roce 2020 dojde ke změnám v programech, jak se kraj připravuje na další období?**
9. **Jednou z iniciativ Strategie Evropa 2020 je i „Unie inovací“, je obdobný cíl i v agendě kraje?**
 - podporuje kraj přímo růst nebo vznik nových center inovací na svém území?
 - vliv vzdělanostní struktury obyvatelstva, existence velkých průmyslových zón
10. **Jak byste zhodnotil angažovanost a spolupráci s MAS?**
 - jejich zapojení do plánů regionálního rozvoje
 - jsou jejich představy v souladu s krajskou politikou, nebo mají spíše konfliktní charakter